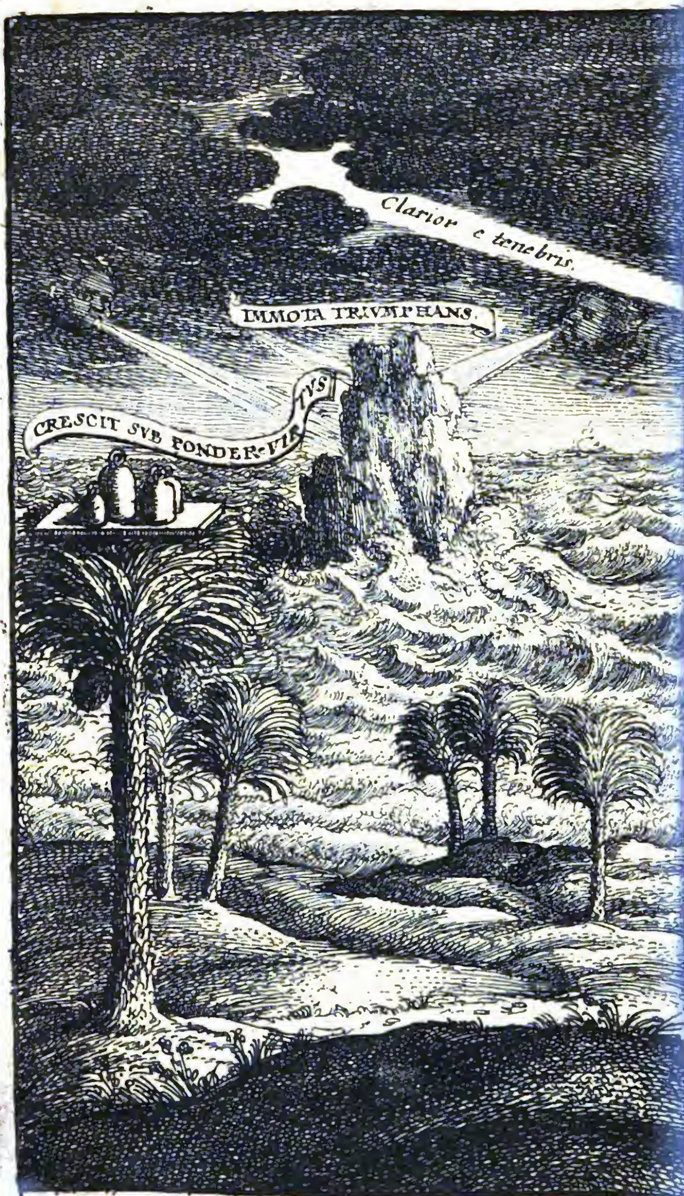
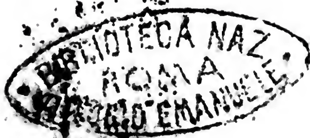

Clarior e tenebris.
IMMOTA TRIVMPHANS.
CRESCIT SVB PONDERE VIRTVS

Cœli Specto
Asperem et levem
Christi Tracto
Splendidam et grauem
1649.

Assistentiæ Germaniæ S. J.

Εἰκὼν βασιλική.

VEL

Imago Regis CAROLI.

In illis suis

ÆRUMNIS

ET

SOLITUDINE.

Rom. 8.

Plùs quàm victor &c.

Bona Agere & mala Pati Regium est.

HAGÆ-COMITIS

Ex Officina *Samuelis Broun*, Bibliopolæ Anglici. MDCXLIX.

Serenissimo & Potentissimo
Monarchæ

CAROLO

SECUNDO,

Dei Gratia *Magnæ Britanniæ Franciæ* & *Hiberniæ* Regi, Fidei Defensori, &c.

Serenissime REX

Rodeat jam sub Tuis Auspiciis Illa Patris Tui Gloriosissimi Imago, *Illa quâ magis* ad Dei similitudinem *quam quà* Rex *aut* Homo *accedit.*

A *prode-*

prodeat verò eo colore peregrino, quo facta omnibus conspectior fiat publica. Ita enim Tu voluisti, ut sic Linguâ omnium communi Orbi *traderem, in quâ utinam fæliciorem Tibi operam navare licuisset, ut illam Nativam* Elegantiam, *illam* Vim *verborum &* Lumina, *illam admirabilem sermonis* structuram *exprimerem. Quod cùm fieri (fortasse nec à peritissimis) à me certe non possit, præstat interim vt cum aliqua venustatis injuria magnam partem* Europæ *alloquatur, quàm intra paucos suæ Gentis clausa apud cæteros omnes conticescat. Sunt enim hîc velut quædam* Dei Magnalia *quæ spargi expedit humano generi, & in* omnium linguis *exaudiri : Id pro mea facultate curavi, vt si non sensa Tanti Authoris* ornatè, *at* perspicuè & fidè *traderem, imo*

nec

nec ab ipſa dictione & phraſi (quantum Latini idiomatis ratio permittit) vel minimum recederem. Sacri enim Codicis Religioſum eſſe decet Interpretem. Et certe proximè ab illo ſacro & adorando Codice (qui in has comparationes non cadit) ſpero non me audacem futurum ſi dixero nullum inter cæteros mortalium, vel Authore vel Argumento illuſtriorem, vel, in quo viva magis Pietas & eximiè Chriſtiana ſpiratur.

Habet verò ſanctitas Regia neſcio quid ex fortunæ ſuæ Majeſtate ſublimius quiddam & auguſtius, & quæ imperium magis obtinet in mentes hominum, & reverentiâ majore excipitur: quare & his maximè inſtrumentis uſus eſt Deus qui illam partem ſacræ paginæ ad ſolennem Dei cultum pertinentem, Pſalmos ſcilicet, & Hymnos, cæteraque

ejusmodi perpetuis Ecclesiæ *usibus inservitura, transmitterent hominibus & Authoritatem quandam conciliarent. Quid quòd libentius etiam arripiunt homines sic objectam & traditam pietatəm. Quod* & Libro *huic evênit, & erit magis eventurum, quò iam multò diffusior plures sui capaces invenerit.*

Magnum erat profecto sic meditari *sic* scribere; *multo majus sic* vivere, *sic* mori: *ut sit hæc penè nimia* dictu *pietas* exemplo *illius superata. Scit hæc illa Orbis Pars miserrima jam & contaminatissima. Vtinam hanc maturiùs intellexissent virtutem, quam jam serò laudant & admirantur amissam, nec illa opus fuisset dirâ fornace quâ tam eximia Regis pietas exploraretur, ex quâ nos tantùm* miseri *facti sumus, ille omnium* fælicissimus: *Cujus illa pars vitæ*

novissima

novissima & ærumnosissima & supremus dies (*in quo* Hominibus & Angelis spectaculum factus *stetit animo excelso & interrito, summum* Fidei, Constantiæ, Patientiæ *exemplar, superior Malis suis, & tota simul congestâ inferni malitiâ*) *omnes omnium Triumphos & quicquid est humanæ Gloriæ superavit. Nihil egistis O quot estis hominum!* (*sed nolo Libro sanctissimo quicquam tetrius præfari, nec quos ille inter preces nominat, maledicere*) *nihil* (*inquam*) *egistis hoc parricidio, nisi quod famam illius & immortalitatem cum æterno vestro probro & scelere coniunxistis. Nemo unquam ab orbe condito tot veris omnium lachrymis, tot sinceris laudibus celebratus est. Nulli unquam Principum in* secundis *agenti illos fictos plausus vel Metus dedit, vel Adulatio vendidit, quàm*

hîc verissimos expressere Fuga, Carcer, Theatrum *& illa omnium funestissima* Securis, *quâ obstupefecit Hostes moriens, & casus triumphavit.*

Tu interim (Rex *Augustissime*) *vera & viva Patris Effigies* (*cujus inter summas erat fœlicitates humanas & in adversis solatium Te genuisse; in quo superstite mori non potest*) *inflammeris maxime hoc mortis illius exemplo non tam in vindictæ cupidinem (in quem alii te extimulent, non* Ego) *quam in Heroicæ* Virtutis & Constantiæ *zelum: Hanc vero primum adeas (quam nulla vis tibi invito eripiet)* Hæreditariam Pietatem; & *quo es in tuos omnes affectu maxime Philostorgo, hunc* librū *eodem tecum Genitore satum amplectere;* Dic sapientiæ soror mea es, & prudentiam affinem voca; *hanc tu con-*

sule

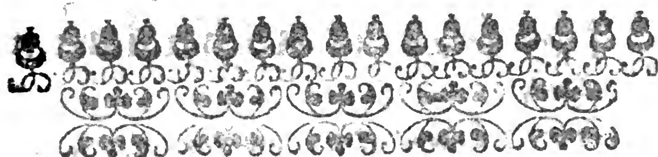
ſule, hanc frequens meditare, hanc imbibe penitus & in Animam tuam transfunde. Vides in Te omnium conjectos oculos, in Te omnium Bonorum ſpes ſitas, ex Te omnium vitas pendere, quas jamdiù multi tædio projeciſſent, niſi ut eſſent quas tibi impenderent. Magnum onus incumbit, magna urget procella, magna expectatio, Major omnium quam quæ unquam ſuperiùs, Virtutum neceſſitas: An ſit Regnum amplius in Britannia futurum, an Religio, an Homines, an Deus, ex tuâ Virtute, Tuâ Fortunâ dependet, Immo, ſola potius ex Deo Fortuna: cujus opem quo magis hîc neceſſariam agnoſcis, præſentaneam requiris, eò magis magiſque (quod jam facis) omni pietatis officio promerearis; & illa quæ in Te largè ſparſit Bonitatis, Prudentiæ, Temperantiæ, Juſtitiæ,

&

& omnis Regiæ Virtutis *ſemina foveas, augeas, & in fructum matures, ut tibi Deus placatus & propitius quod detraxit* Patri *Tuo fœlicitatis humanæ,* Tibi *adjiciat, & omnes illius* ærumnas *conduplicatis in te* beneficiis *compenſet, & appelleris* Ille Reſtaurator, *quem te unicè optant omnes & ſperant futurum, & ardentiſſimis precibus expetit*

Majeſtatis Tuæ humillimus devotiſſimuſque ſubditus & ſacellanus

JO: EARLES.

SYLLABUS CAPITUM.

17. *De*

ΕΙΚΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

I. *De indictione Parlamenti, ab ipso Rege.*

PRoxima hæc Comitia indixi non aliorum magis suasu, & rerum mearum necessitate, quàm meo proprio judicio, & sponte adductus, ut qui semper existimaverim Parlamenta ritè habita, tùm Coronæ meæ saluberrima, tùm in Populum gratissima. Et licet haud excidisset animo, quas scintillas olim in his Conventibus nonnullorum intemperies, suscitaverat, (quos propterea, ut eas restinguerem, per hos aliquot annos intermisi) tamen cùm certo jam apud me statuissem, æquis omnium & sobriis desideriis satisfacere, & si qua essent in Regno vel Ecclesia *publica Gravamina*, levare, sperabam hoc candore animi mei, & illorum æquitate conspirante, occurri posse omnibus incommodis, quæ ex errore nostri mutuo, oriri potuissent. Quanquam enim illud subvererer, vix vitari etiamnum posse affectus quorundam & præjudicia, quæ rebus aliquanto officerent, tamen integrum meipsum custodire

certus haud dubitabam rationum pondere, quicquid in lance adversa factiosum, deprimere.

Permolestum erat sane audire, quibus Partium studiis & Populari Impetu *Deputatorum* Electiones agebantur, sperans tamen gravitate & prudentiâ Optimæ Partis, temperari posse cæterorum fervorem; zelumque quanquam Boni animi, tamen promptum nimis ire præcipitem, restrictum fore & *præfinitum* iis limitibus, queis conservandæ, & sanandæ Reipublicæ utilissime inserviret, nemini magis quam mihi *Conventus* erat iste optabilis. Conscius nempe integri cordis mei, affectusque in populi bonum & justa desideria, propensissimi, oblectabar hâc maximè fiduciâ firmam posteà inter nos concordiam & nexum nasciturum.

Enimvero remotis suspicionibus, è re mea erat maximè, & liberorum meorum, ut amorem & commoda populi mei omni modo procurare, & tueri contenderem. Quæ mihi unica videtur in hoc mundo restare felicitas, ad quam Iusti Monarchæ adspiret ambitio; in qua Honos scilicet Illius & Salus proximè à Deo consistit. Nec difficulter admodum passurus eram, minui in quibusdam *Prærogativam* meam, cùm tantillâ jacturâ subditorum affectibus pensata, nihil perderem.

Demereri quidem decreveram, non amicos meos solùm, sed inimicos quoque: superatis eorum desideriis qui factiosissimè in me animabantur,

batur, modo æquum quid petere & moderatum ſimularent.

Iras vero & odia, quæ *Aſperitas* quorundam aut *Remiſſio*, in Civili & Eccleſiaſtica adminiſtratione, in Regimen noſtrum derivaverat, iis volui legibus expiare, & in futurum proviſionibus, quæ non ſolum ſecus admiſſa corrigerent, ſed imperfectiùs inſtituta, ſi quid mancum eſſet, ſupplerent. Nemini enim mortalium concedo, ut majori me zelo agatur ad ſtabiliendam Religionem, Veritatemque illius & Ordinem, & Vnitatem conſervandam, gnarus ſcilicet, nullas *Civium Diſſenſionum* faces perniciofius jactâri, quam quæ privatis Factionibus Religionem prætexunt.

Conſtitueram vero, quæ plenâ & liberâ conſultatione in Parlamento adhibitâ, manifeſte explorarentur perperam fieri, reformare: iis vero omnibus, quorum Conſcientia mea & Ratio æquitati ſuffragabatur, rogationibus annuere. Atque utinam intra hos me limites tenuiſſem, nec judicium meum paſſus fuiſſem in quibuſdam rebus, Importunitate aliorum potiùs, quam argumentis obrui. Haud prodidiſſem me hâc fiduciâ eorum inſidiis, quibus diu anſam in me quærentibus, vires tantum hactenùs, & occaſio ad nocendum defuerant.

Sed maturis jam factis peccatis noſtris, obſtandum non erat ampliùs Divinæ Iuſtitiæ, quo minus Gloriam illam ſuam ex adverſis noſtris repeteret, quâ illum in ſecundis fraudavimus.

Tu enim Domine satis clare demonstrasti fatuæ Reformationis consilia, non semper Iustitiæ tuæ satisfacere, nec priorum delictorum ultionem obstruere.

Oppresserunt spes nostras peccata nostra; Tu nos docuisti, Domine, veniam à tua Misericordia, sperare, non ex nostro emendandi Proposito.

Cùm vindicaveris Gloriam tuam Iudiciis tuis, simulque ostenderis, quo periculo tibi displicemus, placandi in posterum fiduciâ: restituet ut speramus Misericordia tua illas Benedictiones, quas tam pravè abutentibus abstulisti.

Quia non maturè satis piguit de peccatis nostris, fecisti, ut jam pigeat de remediis immaturis.

Non tamen me pænitet hunc Conventum indixisse, quia feci Domine recto corde, ad Gloriam tuam præcipuè & salutem populi attento.

Quæ consecutæ sunt calamitates in me & Regna mea, tuæ sunt in nos Iracundiæ effectus justißimi, qui tamen demum dispensante ita tuâ misericordiâ, proficere nobis possunt in futuram benedictionem, & meliores in fruendo nobis animos præstare.

Interim Domine, quanquam plurimis nos solatiis destitueris, dones tamen mihi & populo meo beneficium afflictionum & castigationis tuæ, ut non virga tua minus quàm baculo confortemur: jam non plagæ hostiles erunt, sed paterna verbera, cum illa affectus nostros humilitate indueris, eum modum patientiæ, quæ pænitentes filios deceat, simul dederis.

Nulla erit causa cur pæniteat malorum, quæ ex

hoc

hoc Parlamento fluxerunt, cum per illa me & populum meum ad synceram pænitentiam perduxeris.

Potior infinitis modis, cum perpessionibus nostris gratia tua, quam pax peccantibus.

O tu qui suprema es Bonitas & Sapientia, qui dominaris in omnia consilia nostra, dominare etiam in corda, & quo graviora jam patimur à tua Iustitia, eo meliores nos exhibeat tua misericordia.

Fac Domine, ut quemadmodum ob peccata nostra in venenum cesserunt Antidota, ita gratia tua transmutante, in Antidota jam cedat venenum. Et sicut peccata pacis nostræ, bellum hoc infælicissimum perstruxerunt, ita bello hoc denuo, ad b atam pacem præparemur: Vt quanquam plenum molestiarum sit mihi in terris regnum, fruar regno pacis in corde meo, & illo postea cælesti, quod Christi sanguine acquisitum, Servatoris mei gratia, servo tuo peccatori imperties.

---

2. *De morte Comitis* Straffordiæ.

INtuebar in Comitem *Straffordiæ*, ut virum nobilem, summis negotiis parem, eumque qui metu potius Principem, quam pudore deterreret, ne illum Publicæ rei præficeret.

Hinc enim forsan nasci in illo poterat majora audendi fiducia; quâ deinde in magnos

errores, & plurimorum inimicitias laberetur. Quas haud dubiò affatim contraxit, dum in Celso Orbe movens, claroq; & vivido fulgore, multos invidos halitus instar Solis excitaret, qui populari odio densati, nubem quandam & tenebras vel clarissimis meritis & innocentiæ offunderent.

Ego vero quanquam judicio meo omnia illius non probem, quæ Ille forsan actus potius necessitate temporum, & Populi illius Moribus, quàm ulla proprii ingenii asperitate, & insolentia admisit, nunquam tamen exploratum habui tam grave illius Crimen, ut capitali supplicio mactandum malitiæ inimicorum exponerem.

Nunquam sane tam difficili Temporum Statu conflictabar, quam in infælicis illius Comitis discrimine, cum inter æstus Conscientiæ meæ fluctuans, & necessitatem (ut quidam ajebant) importunis populi mei flagitationibus auscultandi, obtemperavi eorum consilio, qui (in me animo ut opinor benevolo) suadebant, ut *tutiora* in præsens, quàm quæ *justiora* sunt visa, eligerem, atque adeo Externæ inter homines Paci, internam Conscientiæ Rectitudinem coram Deo postponerem.

Tantum verò abest, ut vel inficias eam, vel dissimulem nimiam illam Facilitatem, quâ me flecti passus sum (nunquam enim integrè assentiebar) in mortem illius, quem nullâ lege convictum judicabam, ut nullum unquam conscientiæ morsum ægriùs tulerim: quod

in

in argumentum pœnitentiæ meæ, sæpe plurimo cum dolore, coram Deo & hominibus testatus sum, ut vitium pravæ Fragilitatis, quâ me cum ostendi, in quem plus metus hominum, quàm Dei timor pollebat: cujus Nomine & Loco in terris indignus est, qui actu tam insignis injustitiæ, quem nulla possunt pensare vel Publica commoda, damnum aliquod Politicum declinat.

Misera sane transactio! accepta in conscientias plaga, mederi malis Rei-publicæ, & excitatâ in pectore nostro tempestate, æstus populares, & querelas compescere.

Nec fefellit eventus Dei justitiam; & quæ consecuta sunt tristissima satis mundo declarârunt, quam fallax est illud *satius unum interire vel innoxium, quam populi offensam, vel ruinam accersere.* Nihil enim mihi atrocius evenisset, si assertâ *Straffordii* Innocentia, & justissimis Conscientiæ dictatis obtemperans legem illam *Damnatoriam* obfirmare recusassem, quàm quæ postea minore cum solatio perpessus sum Ipse, & Populus meus, postquam ingratis quorundam obtestationibus tam crudelem gratiam indulsissem. Quin & illud etiam observavi, eos qui Authores mihi erant suis consiliis, ut sententiam illam ratam facerem, nullam aliam mercedem Gratiosi Officii, quàm Direptiones, Vexationes, & omne genus contumelias ab illo ipso, quem captabant populo retulisse: illo solum minimè omnium læso qui id sedulò suade-

ei suadebat ne refragranti *conscientiæ* assentirer. Deus illis & mihi turpem hanc præcipitationem tantæ rei ignoscat.

Culpæ interim meæ propriæ, tam plenè conscius, eò libentius Iudicia amplector, quæ mihi, visum est Deo, infligere, tanquam media illius (uti spero) misericordiâ sanctificata, quò facilius de ista (mihi enim proculdubiò sic erat) iniquitate resipiscam, simulq; admonear, optimam in Politicis normam esse, Vnicam *Iustitiam* cæteris omnibus commodis potiorem habere, & pacem *Conscientiæ* salute *Regnorum*.

Nec quicquam magis deinceps firmavit animum meum adversus aliorum violentias (qui iisdem me artibus adorti sunt) ne in Acta consentirem *conscientiæ* meæ adversantia, quàm acres illæ puncturæ & stimuli, quæ ob rem *Straffordianam* usque adhuc hærebant.

Neque hæc ideo, quòd animus fuisset illum postea negotiis adhibere, renitente præsertim Parlamento: illud unicè mihi optassem, nullatenus affinem fuisse culpæ illius mortis, de cujus innocentia nemini meliùs quàm mihi constabat.

Imo neque ipsa ea Crimina illi objecta, post longam & æquam disceptationem ita perspicua erant, ut Majori parti utriusque Consessus de illis quid certi liqueret (*Superiori* præcipue Magnatum) quorum vix tertia pars aderat, cùm in illam Legem discederent. Quin & in ipsa Domo *Inferiori* plurimi homines nobiles,

les, per se prompti satis *Straffordii* dignitatem, & potentiam minuere, nondum tamen de commisso ejus in Leges persuasi, capitalē in eum sententiam ferre non audebant: qui mox ob suffragiorum suorum integritatem, affixis in publico & quasi proscriptis Nominibus vulgi odio & furori objiciebantur; crescente ita in immensum audaciâ Vociferantium *Justitiam*, (id est, quicquid ipsis collibuisset) à me & illis faciendum, vt credibile sit multos perterrefactos magis quam de æquitate sententiæ persuasos condemnantium calculis accessisse.

Sed & *Scitum* illud *posterius*, quo istius *præcedanci* cassabatur Authoritas, ne deinceps in exemplum traheretur, satis mundo declarat, tactos fuisse aliquo sensu etiam hostes illius infensissimos, conscios scilicet quàm rigidè cum illo actum fuisset, & quod postea in seipsis experiri noluissent.

Hunc interim mærorem meum, & teneritudinem animi, quòd in unius hominis sanguinem injustè latæ sententiæ, eique sub legis formula, & speciosis coloribus adumbratæ, & vitandi *publici mali* necessitate expressæ, invitus tamen, utcunque, Deum testor, acquieverim, spero testimonio mihi fore in posteros coram Deo & hominibus, quàm abhorream à reatu & onere immensi illius sanguinis, in exitiali hoc bello profusi, (quem imponunt mihi nonnulli, ut seipsos liberent) qui multo minùs extimescam meam vitam perdere, quam vel uni cuipiam per injuriam adimere.

Tu vero Domine infinitæ misericordiæ, ignosce mihi hoc crimen pravæ Obsequentiæ, quod me gravius premit, quam quenquam alium, cum nec minimam invidiæ contra illum, aut Malitiæ tentationem habuerim, & quo eram loco constitutus, eo usque servare debuerim, ut consensum meum saltem in perniciem illius denegassem.

Iniquitatem meam cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis meæ, & exaltabit lingua mea justitiam tuam.

Tibi soli peccavi, & malum coram te feci: vidisti enim contradictionem intra cor meum & manum.

Ne tamen projicias me à facie tua: Asperges me sanguine Redemptoris mei, & mundabor! lavabis me pretiosâ hac effusione, & super nivem dealbabor.

Fac ut discam Iustitiam è Iudiciis tuis meamque in tua Iustitia fragilitatem agnoscam: dum auscultabam suadentibus, unius sanguine fuso, futuris malis occurrere, tu mihi & Regnis meis propter hoc & alia peccata, magnas, diuturnas, graves ærumnas inflixisti.

Fac ut Iustitiam, quæ voluntas tua est, anteponam omnibus adversis clamoribus queis iniqua hominis voluntas revelatur. Satis est, semel me ab illis expugnâtum, ut tibi displicendo iis placerem. O nunquam amplius permittas, me quâcunque ratione Politicâ adversari rationi conscientiæ meæ, quod est atrociter peccare contra Te Deum Rationis, & conscientiarum nostrarum Iudicem.

Quantiscunque tibi (Domine) aliis rebus me privare

privare placuerit, redde mihi lætitiam salutaris tui & me spiritu principali tuo sustineas, qui voluntatem meam subjicit nemini, nisi luci illi Rationis Iustitiæ, Religionis, quæ lucet in corde meo. Ecce enim veritatem dilexisti in intimis, & in externis expreßionibus Integritatem.

Exaudi Domine vocem Filii tui, & servatoris mei sanguinis, loquentis meliora: Sic Auditui meo & populi dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt ossa humiliata.

---

3. *De ingressu Regis in* Consessum Inferiorē.

ADiisse me Domum Inferiorem, ut *Quinque Membra Ordinis* illius in jus postularem, illud erat quod odiosè exagitabant adversarii mei, & acerbissimis calumniis insectabantur.

Verum est, eos qui nullarum partium erant, suspicionibus, & metu haud leviter perculsos, imo plurimos etiam Meorum hoc facto offensos, quasi impetu magis, quam ratione suscepto, nec eâ prudentiâ gubernato, quæ in tam lubrico tempore necessaria fuisset.

At ignorabant Hi justas causas meas, & argumenta perspicua, quibus me tam instructum arbitrabar, ut nihil ad criminis evidentiam

tiam cujus illos accusabam, præter æquum & liberum forum requirerem.

Nullâ hîc irritabar offensione, nec vindictæ appetitu contra ipsos privatim nisi in quantum me certo deprehendisse existimarem quàm nefaria *Consilia* injissent, & quàm illicitis *Fæderibus* ad turbanda mihi Regna se obstrinxissent: quorum omnium ut fidem facerem, minimum absuit ne Chirographa eorum producerem, qui tumultus sequentes excitassent.

Secus visum est Providentiæ. Non tamen deerant argumenta efficacia ad excitandas suspiciones in Principis animo, qui non stupidè vecors omnem curam publicæ tranquillitatis abjecerat: cui ut consulerem, postulando ut in *quinque* vel *sex* homines æquo & legitimo judicio inquireretur, (quod Deum testor, unicus mihi finis erat) quid inde pejus evenisset si obtinuissem quod volui, quàm, ut vel illis sontibus deprehensis, asserta esset causa mea, & Regni mei; vel patefactâ ipsorum innocentiâ, suspiciones meæ omnes abstergerentur, quas, ut nullâ malitiâ ortas, ita Ratio non permisit suffocari.

In quas flammas odiorum hæc scintilla (quam omni modo extinguere conabar) brevi tempore eruperit, nimis notum mundo est. Quod verè nonnulli calumniabantur, quasi per vim grassari in *Domum Inferiorem*, & *Privilegia* invadere destinassem, erat omnium falsissimum; cùm Deum testor, nec in mentem tale quicquam venisset, nec qui mecum tunc

tunc erant, ulla *facti* vel *dicti* mei ſignificatione quid ejuſmodi colligere potuiſſent.

Viſos eſſe in comitatu meo aliquot Nobiles, ut haud inſolens erat Majeſtati Regiæ, & in turbidis temporibus, præſidium, ita nec numero æquabant ordinariam Stipatorum cohortem, ſi tumultus accidiſſet, longè impares futuri diſcrimini. Neque erant illi magis adventu meo perterriti, quàm ipſe parum ſecurus ab eorum petulantiis, ſi nullos mecum adduxiſſem, qui reverentiam mei aliquam imprimerent. Imbuebantur enim tunc homines iis de me ſiniſtris opinionibus, quas poſtea omni factorum verborumque acerbitate declarârunt.

Omnino ſic ſe res habet. Iſtos homines, & eorum ſequaces ſuſpiciebat vulgus attonitum tanquam Legum & Immunitatum ſuarum *Patronos* me longè potiores, atque adeo digniores, quos ſuo invicem patrocinio propugnarent. Deo illos relinquo & ipſorum conſcientiis, ad quæ ſevera Tribunalia (ſi quid tale in me machinati fuerint) nullus erit ſuffugii locus, nec præſenti impunitate, aut popularibus vindiciis liberari.

Ad hæc interim, obſtructâ humanâ Juſtitiâ, una homini Chriſtiano provocatio eſt, arrham ſcilicet & præludium inevitabilis illius judicii quod diſtrictè in examen revocabit quæ hîc perperam vel parùm deciſa.

Id ſatagebam, ſi Deo viſum fuiſſet, ut obviam iretur iis motibus, quos ex improbâ quo-

rundam

rundam Sedulitate nisi maturè coerceretur necessario secuturos prævidebam; quod & postea evenit cum multorum Millium (dolens dico) pernicie.

Vt vero vim aliquam facerem libertati Ordinum, vel eorum *Iustam Authoritatem* quoquo modo infirmarem, nulla unquam me subiit cogitatio, nec sanè opus esse rebar tam asperis auxiliis, stante à me *Ratione* & *Iustitia*: ad quæ potius extrema quam deventum fuisset, omnem pati repulsam æquo animo decreveram.

Tu vero Domine testis mihi es in Cœlis, & in corde meo, si quam violentiam, aut oppressionem adversus innocentes cogitaverim, vel si iniquitas in manibus meis.

Tunc persequatur inimicus animam meam, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.

Tu qui non juxta intuitum hominis judicas, sed ultra omnes populares apparentias perspicax, corda Scrutaris ac uris renes, illuminans abscendita tenebrarum, liberè agas.

Ne mihi meæ afflictiones, (quod prudentes & pii nunquam facient) imputentur mihi in argumentum peccati hac in re: haud magis quam eorum impunitas in testimonium Innocentiæ apud bonos valebit. Sed ignosce quòd malè fecerint, etiamsi in hoc mundo fuerit illis impunè.

Protege servuum tuum ab occultis conspirationibus, & aperta violentia sanguinariorum, & per-

perversorum hominum, secundum simplicitatem cordis & innocentiam manuum hac in re.

Iudica Domine causam meam, & sustine Iudicium meum, tu qui sedes super Thronum, qui judicas justitiam, ut servus tuus lætetur semper in salutari tuo.

---

4. *De Insolentia* Tumultuum.

NIhil unquam existimabam (peccatis nostris exceptis) certum magis præsagium earum quæ insecutæ sunt calamitatum, quàm *Tumultus* illos *Londinenses*, & *Westmonasterienses*, statim à primò fere Parlamenti Conventu auspicantes, qui non ut æstus quidam, & procellæ maris (quibus suus tamen terror non deest) sed velut *Terræ motus*, (quo nil extat horribilius) fundamenta ipsa convellere, & subruere minabantur.

Quemadmodum vero in coercendis his Maris furoribus clarissimè sé demonstrat Divina Potentia, ita non minus manifestat se Deus in compescendo populo, quem cum insano Confluxu & clamoribus, omnes Legum fines & authoritatis repagula transilire, permiserit, nullum certius indicium

dicium eſt, Deum vehementer eſſe toti Genti infenſum.

Eo vero inſolentiæ creverunt illi noſtri *Tumultus* ut nec ipſi utriuſque Ordinis Conſeſſus *Libertati* vel *Honori* parcerent, nulla omnino reverentia deterriti, ne illos minis, & probris inſectarentur, pulſatis etiam quibuſdam, & crociter perculſis, prout illis plus minuſve grati erant. Neque hîc ſtetit eorum furor, ſed ad Me uſque perrexit & Aulam meam agreſti quadam audacia, dictiſque & factis contumelioſiſſimis.

Neque brevis hic Paroxyſmus, aut conquaſſatio ſtatim deſitura, ſed quotidiana planè febris, auctis indies in majus fervoribus & qui mitigari jam amplius nec remitti poterant.

Primum ergo Præſidium implorabant adverſus illos *Terrores*, quos ipſi ſibi & aliis fecerant: nihil enim erat revera quod prudentes &cordatos viros magis *terrebat*, quam illa infimæ & ruſticæ plebis tumultuaria coactio, quæ hanc ab illis diſciplinam hauſerat, ut comitiis primo ſupplicarent, deinde illa ipſa protegerent, mox etiam & præſcriberent, poſtremò imperitarent, & dominarentur.

Per hos ſcilicet Tumultus, omnes Parlamenti obices (id eſt omnis ſuffragandi libertas, candidèque & æquanimiter diſceptandi ratio) unâ operâ tollendi. Hi Domum utramque expurgare, & *putrida* (ut vocabant) *Membra* ejicere. Hj præfractas conſcientias, quæ expedi-

pedire se liberè volebant, perdomare penitus & subigere: hi omnes Factiones, seditiones Schismata, & quicquid adversus Ecclesiasticam aut civilem Politiam rogabatur, eò usque propugnare, dum prævaleret: denique quisquis animo volvebat perniciem Ecclesiæ & Reipublicæ; obstetricari hi erant paratissimi; quorum impetus & vesana præcipitatio, nec maturitatem *consiliorum* expectabat, nec *actiones* fætandi tempora, nec eum *ordinem* gravitatem, *deliberationem*, quæ Parlamentum maximè decebat; sed barbara quadam immanitate, quasi rupto utero, abortiva quæcunque *Decreta* qualia Ducibus eorum placuissent, exscindere omninò festinabat.

Tam portentosa certè, & detestanda omnia, ut vel sobrium quemvis hominem puderet vehementer, pigeretque, cnm his non tantùm veniam dari, sed insigniter applaudi cerneret, adhortantibus nonnullis, & in pejus instigantibus.

Herclè careret potius Vir Bonns illo quod tantopere expetebat *Bono publico* quàm tam improbis mediis procuratum vellet. Sed inter Dei præscriptum & impotentes hominum affectus rara admodum concordia est. Gaudent similibus sui instrumentis violenta consilia: & qui ad privatos suos *fines* intentiores sunt, difficulter se circumscribunt Dei *mediis*. Ingeret semper aliquid *Violentia*, quantumvis *Ratione* repugnante.

Qui autem fuerint *Demagogi* isti, & Turbarum

barum Patroni, qui accersebant ultro hos homines, & blanditiis suis stimulabant, denique gubernabant eorum, & moderabantur clamores, Plurimi sunt adhuc in vivis nimis conscii, quàm ut dissimulent. Deus suo tempore patefaciet, quàm in idonea hæc Media fuerint ad suum finem assequendum.

Verùm, ut haud quaqnam mirandum est, iratum Mare furere, cum vehementibus ventis agitatur; ita nec vulgus etiam insolescere ab ejusmodi hominibus inflammatum, qui existimatione aliqua *ingenii* & *pietatis* præcipuè commendantur.

Iam quod maximè formidabilem fecit hanc ferociam, id erat, quod cum plurimi de hoc graviter conquesti essent, Nonnulli ex ipsorum ordine, me etiam per Internuncios fréquenter expostulante, nil remedii efficacis obtineri potuisset, reprimendo huic malo idoneum, quod jam passim in omnes spargi & latissimè dominari videbatur.

Is erat stupor quorundam, ut nil inde incommodi metuerent. Ea aliorum petulantia, ut virorum se multo præstantiorum contumeliis & injuriis gauderent, suam gnari Securitatem in vulgi palpo constare, ita sensum omnem amiserant non meæ solum, sed & Suæ Honestatis simul & Incolumitatis, unde nunquam impetrari potuit vel unum ab illis *Edictum*, quo vel Examini subjicerentur nedum supplicio, aut nota ulla afficerentur Turbines

isti & incendiarii qui passim undique volitabant *Pollentiam suam jactantes*, & turbam quoties usus fuit, colligebant. Quos interim hæc facientes, nonnulli à quibus plus sapientiæ expectasses ut amicos suos agnoscebant zelum & industriam collaudantes eorum scilicet, qui Diabolo simillimi *circumibant quærentes quem potissimum* fallerent & *devorarent*.

Fateor me cum tam pertinacem eorum obsurdescentiam comperissem, ut nec *Episcoporum* Declaratio qui primas illas Insolentias & vim experti erant, nec quod ab aliis Proceribus & viris Honoratis, tum à Me ipso remonstratum fuerat, haud quicquam proficeret ad sedandos hos Tumultus, & incolumitatem præstandam non libertati solum Parlamentariæ, sed & Personis nostris propriis in ipsis urbis platæis: haud jam amplius existimasse obligari me ultra per præsentiam meam Audaciam hanc insignem, & Contemptus irritare: sperans brevi mei subductione spatium fore aliquod quo reciprocari posset hic æstus, & in sanam mentem cæteri, ac modestiam suam redirent.

Tribuent alii fortasse Pusillanimitati ut quis vulgi minis perterritus Publicam Stationem desereret. At mihi contra videtur non veræ fortitudinis, sed amentis cujusdam audaciæ, ultro se mari irruenti cum certissimo periculo objicere: quin dandum potius spacium dum hæc ferocia subsidat & si quid ruptum fuerit opportune restituatur. Sane vir verè fortis

fortis & magni animi mallet iniquis licet conditionibus, numeroque & loco inferior, in aperto campo & recto more depugnare, quam inter turbam inconditam fœdè colluctari.

Suspicio erat quibusdam, non paucis etiam affirmantibus me, cum ab Albâ Aulâ discederē Bellum statim meditatum, cum non alia ratione (Deum testor) discesserim quàm ut personam meam & conscientiam à violentia incolumem præstarem. Deus novit me tunc temporis nec de Bello vel minimum cogitasse. Nec credibile est cuiquam sano homini, me, si tale consilium injissem, tot me Actis superioribus, & quibusdam etiam postea infirmaturum, cum revera, ut omni modo declinarem Bellum, mihi soli in plurimis denegavi. Constat nullos tunc fuisse mihi exercitus ad quos confugerem, nec qui auxilium aut ultionem sponderent.

Quis jam crimini mihi vertat & aliis, si ab assiduis tumultuantium insultibus maturè nos subduceremus, incerti, an eos furor & ira eò usque incenderent, ut quos ungulis jam constrictos quasi ludibundi tenebant, non discerperent penitus & devorarent. Numquam herclè abijssem à Domo mea, modò vel æquis conditionibus manere licuisset. Multa pati decreveram & quidem multa pertuleram: haud tamen officii mei arbitrabar Majestatem Loci, & Personæ meæ, tum Vxoris & Liberorum incolumitatem petulantiæ eorum pro-

prostituere, qui ferocissimè insultare prompti sunt, cum objecta injuriarum capacia, & idoneum tempus nanscifcantur.

Hos verò omnes *Tumultus* (quorum, complures jam homines Deo rationem reddiderunt, cæteris adhuc viventibus hæret crimen) tempus jam, & communis multorum reatus ita planè sepelivit, ut jam amplius nolim defodere. Credo tamen summum illum *Seditionum* & civilium Turbarum Vindicem, illis olim hominibus, & illi *Vrbi* in pænarum suarum speculo crimina sua demonstraturum. Fallor, an non eodem quo deliquerint exemplo, sint aliquando plectendi.

Equidem si in isto *Conventu* (prout prima illius Electio, & Constitutio spondebat) pleno & integro Numero consessum fuisset, membris utriusque *Ordinis* libertate suffragandi permissa (quod Honestas Ratio & Religio postulabat) haud dubitandum est, quin res ita commodè transigi potuissent ut spei & voto Bonorum omnium uberrimè fuisset satisfactum. Quod enim ad me attinet, statueram *Rationi* in omnibus auscultare, & quantum capere potuissem, obtemperare: sed velut sues in hortis ordinatim consitis, ita in Publicis Consiliis, sordidæ *Turbæ* colluvies susque deque miscent, & spargunt omnia, & stercoribus suis collutulant.

Subit animum aliquando hæc cogitatio; occurri forsan potuisse quæ insecuta sunt malis, si in alium quempiam locum *Angliæ* quod oppor-

opportunè satis poteram, Parlamentum transtulissem, gratum scilicet futurum in quocunque loco, nullibi verò, tot diversis & pravis Humoribus obnoxium. Sed hæc omnia Deo relinquenda sunt, qui Sapientiæ suæ Gloriam, miserias & stultitias nostras detegendo illustrat.

Tu autem Domine refugium mihi & susceptor meus ad te confugiam, & in tuto fuero, tu compescis strepitum marium, & fremitum populorum.

Flumina Domine intraverunt, torrentes penè absorbuissent animam meam.

Intueor peccata mea, & peccata populi mei, (tumultus animarum nostrarnm contra Te Domine (ut justam Popularis *hujus* Diluvii *causam, quod ita omnes fidei, modestiæ, Legum, Iustitiæ, Religionis ripas superare & transilire permisisti.*

Tu vero qui congregas aquas in locum unum, ut arida appareant, & reverti coëgisti aquas quæ terram obruebant verbo potentiæ tuæ. Compesce hanc vulgi Belluam & Eripe me à ferocia, & contradictionibus populi.

Redde nobis precamur libertatem consiliorum, & Parlamentorum fac ut nullo affectu occæcati lucem Rationis, & Religionis intueamur, eamque ordine illo & gravitate sequamur quæ homines decet & Christianos, sic nomen tuum laudabimus qui es Deus ordinis & consilii.

Quod aut nolit homo, aut nequit reprimere omnipotens tua Iustitia & potest, & velit.

Des Domine his qui adhuc in vivis sunt, quos tu

tu conscios nosti, excitandi, vel non coërcendi hos motus, tempestivum dolorem & sensum ingentis peccati sui: Pudor illos in hac vita plectat, non in futurâ supplicia.

Præfinias & coerceas impotentiam nostrorum affectuum ratione, errores veritate, seditiones Legibus ritè administratis, schismata denique Charitate, ut fiamus sicut tua Ierusalem Civitas in seipsa unita.

Hæc concedas Domine in bono tempore tuo propter Iesum Christum, AMEN.

---

5. *De lege* Triennalis *Parlamenti, & continuatione illius postea durante utriusque Domus placito.*

VT jam palam Orbi innotescerent illa prima mea Consilia, quàm paratus essem omnia contribuere, quæ *Iustitia*, *Ratio*, *Honor*, *Conscientia* permisêre, ut ad fælicem exitum perduceretur Parlamentum (in quo nil aliud spectabam, quàm Regnorum meorum Bonum commune) legem illam de

Triennalibus Parlamentis confirmavi libens, quod ut lene & opportunum Pharmacum (si rectè adhibitum) præveniret *malignos* humores, ne præpollerent nimium aut invalescerent, modò remedium non esset morbi caussa, nullo postea remedio sanabilis.

Arbitrabar huic *Conventui* satis jam negotiorum superesse, quæ Triennium hoc integrum (interpositis recessibus) occuparet. Nunquam vero id credidi futurum, ut hinc arriperent occasionem nonnulli plus sibi insuper laboris imponendi, infecta ea denuo faciendo, quæ tam benè jam acta repererant. Ea improba est multorum sedulitas, creant sibi potius quàm desit negotium, & malè agere instituunt, quàm nil agant omnino.

Quum angusta nimis videretur illa prima mea Concessio, quàm ut *Timori* quorundam caveret, & negotia Publica perficeret, etiam amplius mihi persuaderi passus sum legem illam sancire *Illimitati* Consessus, durante scilicet Domorum placito, id quod aliis sonabat, *perpetuum Parlamentum.* Hoc supremæ meæ fiduciæ testimonio, sperabam in æternùm excludere, & quasi pessulo obducto eliminare omnes retro *Suspiciones*, & futuros *Errores*: Certe haudquaquam animus erat, meipsum foras ejicere, quam mihi mercedem nonnulli hujus gratiæ retulerunt.

Fateor huic simile nunquam factum à Decessoribus meis: æquo tamen interpreti nihil aliud significat, quàm quâ confidentiâ versa-

tus

tus ſim inter ſubditos meos ſperans haudquaquam malè uſuros tantâ gratiâ, quâ, ut oſtenderem quantum illis conſiderem, me ipſum in tanto apice prærogativæ reſtrinxeram.

Boni certe ſubditi æquum haud omninò duxiſſent, ut deterior eſſet ideo mea conditio, quia eorum reddideram meliorem: neque reverà eveniſſet, ſi didiciſſent nonnulli æquè uti moderate occaſionibus benè vel malè agendi, ac importune expetere.

A *continuatione* hujus *Parlamenti* exiſtimabam contineri ſic melius poſſe, & quaſi juſtis ſuis modis temperari Rempublicam, vim ſuam legibus, & vigorem reddi, quod, ut accuratiſſimè fieret, neminis magis quàm mei intererat, cum per eas non minus Jura mea Regia, quàm Civium cujuſvis conſervantur. Ultrà quàm leges mihi tribuunt nil poſtulo,. citrà, neminem credo vel infimæ ſortis ſubditorum debere accipere.

Sparſa fama à nonnullis, & credita, pœnituiſſe me ſtatim hujus Conceſſionis, & perſuadere mihi alii volebant ſatis cauſæ fuiſſe cur id facerem. At neque ſubito nec facile in eam ſuſpicionem adducebar, ut à viris ſpectatæ famæ eam unquam ingratitudinem metuerem, ut quo plura iis donaveram, eò minus mihi cum illis frui liceret, qui vel largiſſimis conceſſionibus me haud quicquam imminutum credebam, dùm ſic populi mei amorem redimere, & confirmare potuiſſem.

De quo neque adhuc deſpero, poſſe me Dei

Bonitatem incremento illius benedicere, cùm majori otio dato minus loci ſit futurum præjudiciis, cum jam ſenſu integro & nullis affectibus obſcurato intueantur in illa noſtra non Regia magis indulta, quam ab amiciſſimo animo profecta, quæ in hunc tantum finem conceſſeram, ut *perpetuam* illis hanc facerem fœlicitatem, qui in eo jam ſolum miſeri ſunt, quod oblatis bonis frui ambitione quorundam prohibentur.

Vnde nec dubito futurum aliquando) cum ita Deo viſum fuerit) ut fideles & depurati affectus populi mei eos obſequii & amoris „ fructus mihi vel ſaltem poſteris meis retribue- „ re invicem contendant, ut hinc abunde compenſetur, quantum illis confiſus, quanta pro illis paſſus fuerim, quæ (Deum Teſtem appello) nec pauca nec exigua, nec brevi tempore fuerunt: ex hac orta fiducia præcipuè, quod exiſtimarem non poſſe me hominibus profeſſione ſua ſubditis meis, cæteroquin ſingularem quandam Religionem; & auſteram pietatem profeſſis, vel nimia Indulgere, vel nimis parum diffidere.

Summa verò omnium Injuria eſt, quâ me alii odiosè onerant, quaſi Ipſe perversâ quadam voluntate, in me & populum meum Calamitates has omnes accerſiviſſem, dum (quod illi magna fiduciâ ſed, Deum teſtor, falsò aſſeverant) adverſus hoc Comitiorum per me factum *ſtabilimentum* fremens & indignabundus, vi poſteà & profeſsâ hoſtilitate conabar inſe-

infectum reddere quod jam Regio assensu *confirmaveram*. Equidem inconsiderati valde animi, vel extremæ potius amentiæ fuisset ligare manus meas iis ipsis Rogantibus, in quos mox eram gladium districturus. Novit Deus Me, licet non sine sensu hujus injuriæ fuerim, haud tamen tam atrocem concepisse, ut *bello* omnino persequendam ducerem; Nec enim statim impellebar, (quod postea evenit) alias mihi porro injurias inferre, cùm Isti candidè collatam hanc Gratiam, haud eodem candore administrarent. Tumultus revera qui tunc vigebant, omnia Gratiæ Indulta violare & in lasciviam corrumpere minabantur. Arbitrabar tamen nec sine argumento ipsos proprios Eo- „ rum *terrores* qui pravis suis & verè Dæmonia- „ cis artibus Turbulentos hos Spiritus excitâ- „ rant, eosdem denuò abigere, & demergere penitus hortaturos.

Imo si acriori aliquo sensu tactus fuissem Injuriarum quæ plurimæ mihi & meis inferebantur, num eram tum temporis ulciscendo idoneus hostili præsertim & *Bellica* ratione eos, quos minoris plebeculæ affectu tam firme munitos noveram, ùt nihil hostibus gratius facere potuissem, nec in meipsum damnosius, quàm, si indignâ Principe levitate illos Armis invadere, & discutere tentassem, quos nuper Actu Parlamentario tam solènni *stabiliveram*?

Deus scit, me nil adeo in votis habuisse, quam ut ego & subditi mei tot mearum Con-

cessionum fructibus tranquillè gauderemus.

Certe improbum facinus fuisset, periculique juxta & infamiæ plenum, ense statim exscindere quod ita dudum plantaveram; nec in subditorum meorum magis, quam meum gaudium: nisi timuissent nonnulli, ubi nulla erat causa metus, qui securi esse non poterant nisi aliorum terrore.

Mihi verò (Deo Gratias) ita perspecta & explorata est synceritas & integritas Cordis mei in Lege illa sancienda, quæ superiorum Temporum vota superabat; ut licet minus apud homines cautus videar, & à Politicâ prudentiâ instructus, tamen nullis coram Deo opus habeo vel occultis distinctionibus, vel arguto, quo evadam, Sophismate. Porro nulla erat in Lege illâ ferendâ Reservatio in Anima meâ, nulla deinceps facti pœnitentia, dum id tandem perspicerem, me, permisso nonnullis in *summum Templi Pinnaculum* ascensu, tentationem etiam iis subjecisse ut me illinc darent præcipitem.

Id enim secum cogitabant, mecum una *Monarchiam* in præceps actam, nisi miraculum obstaret, frustillatim spargendam. Deus illis pro misericordia sua ignoscat, tandemque illis notum faciat, etiam tot Mundi Regna quot Diabolus ostendit Salvatori Nostro, & eorum Gloriam (si simul omnibus frui licuisset) tanti non esse, ut flagitiosâ ingratitudine, & infami aliquo facinore acquirantur: unde Animæ periculum creatur omnibus Regnis, & Mundis potiori.

Deus

Deus verò me hactenus custodivit, fecitque ut intelligam haud mirum esse oportere, si homines Affectuum suorum Impotentiæ relicti, vel multa ipsi mala faciant vel aliorum Bonitate abutantur, cujus ingrata Nausea, Morbus omnium deploratissimus & Insanabilis.

Haud tamen propterea liquido jam possum affirmare, pœnituisse me hujus consilii, cum in illud intuear non ut voluntatis meæ crimen sed ut errorem Judicii in Charitatem impendio propensi. Id tantum dolet, aliorum oculos improbos factos, quia mei boni erant.

Te Domine semper appello, cujus omnia explorans Iustitia per humana quæcunque velamina, & fallaces cordium tenebras clarè penetrat.

Tu mihi cor dedisti ut hæc subditis meis concederem, jam corde præparato opus est, quo multa ab illis vicißim tolerem.

Fiat voluntas tua, nostræ quantumvis contraria, etiam tum cum speravimus & voluntati tuæ & eorum morem gerere, qui nil præter tuam jactabant.

Erudiat me Gratia tua æquè frui Sapienter frustrationibus his meis, ac si spes meas optimas & speciosißima desideria explevisses.

Dum aliorum timoribus mederi cogitabam, meos auxi, & illos demum sedando meipsum turbavi.

Ita reddiderunt mihi malum pro Bono, & odium pro dilectione mea.

Sis mihi (Domine) Gubernator in tenebrosa hac nimis & ancipiti procella, in qua nec remeare ad Portum datur unde solverim, nec incolumem ut volui, & famâ integrâ ad aliium contendere.

Tu me facile tutum custodies in amore & fiducia Populi mei, Tu me Salvum præstabis inter odia injusta, & suspiciones multorum, quas eo hactenus invalescere in me permisisti ut maximas quas unquàm indulsi Gratias cum fiducia de illis summâ conjunctas, corrumpant omnes & in me abutantur.

Nullæ vero à me collatæ Gratiæ magis unquam in abutentium crimen cedent, quam illæ Tuæ in me Domine crebræ & ingentes, quibus me turpiter abusum agnosco.

Des mihi & illis (precor) eam pœnitentiam qualem tu accepturus es, & eam Gratiam insuper quâ non abutamur: Eâ saltem me bees (Domine) ut rectè utar aliorum injuriis, & per eorum in me delicta, meas rursum in Te offensiones cum dolore Reformante intuear.

Ita quanquam temporalibus in tuis beneficiis per aliorum quidem peccata, sed propter mea destituar, fœlix tamen fruar misericordiarum tuarum Solatiis, per quæ gravissima perpessi in Sanctorum Gloriam assurgunt.

6. *De recessu Regis à* Westmonasterio.

QVàm invitus à *Westmonasterio* me subduxerim, eorum esto judicium quos commeatu & armamentis destitutos Tempestas unquam compulit in altum Mare; quod tamen potius faciendum, quàm ut oram legentes, littori, cum Naufragii periculo, allidantur.

Perstiti tamen usque in *Alba Aula* dum pudore magis quàm metu pellerer, cùm eum barbarum furorem, & audaciam Tumultuantium cernerem, ut jam quidvis impudenter exposcerent, nullâ mihi relictâ nec ipsis Parlamenti Membris, *Rationis* aut *Conscientiæ*, libretate, quâ illis quicquam omnino negaremus.

Vnde nec mihi soli hæc Injuria illata est, quanquam Mihi præcipuè intoleranda; ferre enim utcunque poterant Proceres, cæterique Deputati, si libertate suffragandi sibi permissâ, majori postea numero vincerentur.

Eorum vero omnium concordantia suffragia nulla Lex aut Ratio permittit; ut judicium meum

meum astringant, vel Assensum includant, aut complectantur, cùm nullo modo hîc Mei partes agant vel Personam sustineant: atque adeò haud amplius teneor ullis eorum suffragiis assentiri, quàm quatenus ipsa primò in Dei mandata, Justa mea jura Regia, tum commune Populi Bonum consensisse perspexerim. Vidi eos (quod inter multos solet) raro omnes in eâdem sententia, & id crebrò etiam videre est, in Majori eorum Parte deteriorem pollere.

Satis jampridem demonstraveram sobriis & modestis hominibus, quam cupidè omnibus Satisfactum vellem, cùm tot eorum Rogatione Leges Sancirem, quibus & securitati prospiceretur, & votis omnium abundè Satisfieret, ni Hydropica quorundam appetentia quo largius biberet, eò largius sitiret, quos nec ipse Fons Regiæ Beneficentiæ saturare potuisset, obstinatos illum penitùs exhaurire, vel barbarè obstruere.

Certè haud amplius *Consilium* appellari debet ubi non Rationibus persuademur ut *Homines*, sed vi quadam & terrore *pecudum more* adigimur, ad cuicunque rei assentiendum quæ à Turbarum Patronis excogitantur. Dignus est qui in æternum serviat nullo prorsus miserante, qui id pati potest, ut Rationale suæ Animæ Imperium, Verborumque & Voluntatis Libertas, ita omnia simul mancipentur.

Ego verò nec tanti *Regna* mea facio, ut illa velim Servare *Libertatis* dispendio, quæ cum mihi ut *Homini* & *Christiano* debetur, multo minus

minus *Regi* neganda est, qui nullius superioris præter Dei dictata, ut consensum obligantia agnoscam. Emori satius est sub hoc „ Regno Animæ meæ, qua Deo solum subji- „ cior, Ratione & Religione me dirigente, „ quàm inanem Regis Titulum usurpantem „ constrictum me ita & captivum vivere, ut nec „ conscientiæ nec Rationis usus permittatur, „ quo quid probem, quid improbem, (prout „ Regem decet) declarem.

Absit enim ut illud unquam credam, Majestatem Coronæ Angliæ ita obstrictam teneri *Coronationis* suæ *Iuramento*, ut in quæcunque subditorum suorum in Parlamentis postulata, cœcâ quadam & brutâ verborum Formulâ, consentire necesse habeat, quod tamen inferunt nonnulli, qui, dum hoc mihi *Negativæ vocis* jus, ut Regi, eripiunt, eâdem operâ impudenter me privant omni illa Rationis, & Conscientiæ Bonæ Libertate, quâ Ipsi, & *Tota Angliæ Communitas* (quatenus influit in Publicum) gaudet, qui omnes ægrè admodum paterentur non licere in quacunque re contradicere, quam vel Ipse ut Rex, vel mecum unâ *Domus Parium*, non jam amplius (si sic fieret) *rogare* videremur, sed *exigere*. Arbitror me in hoc satis fidem juramenti liberasse, cum secundum eas Leges regã, quas Populus juxta cum Proceribus, Me ipso adsentiente comprobavit. Certe Conscientiâ meâ non teneor Conscientiæ meæ adversari, quod proculdubio facerem, si, quibus Ratio, Justitia,

Honos, Religio, negandum jubet, Novis his Rogationibus annuerem.

Ita tamen sibi districtè cavent nonnulli, ne *Arbitrario* Regimini, id est alienæ voluntati sine proprio consensu subjiciantur, ut haud interim attendant quanto probro & insulsitate Regem suum eum solum esse velint, qui aliorum voluntati mancipetur, uni illi interdicto *Rationis* usu, vel per se, vel per alium, exercendo.

Detur verò id (quæ nonnullorum suspicio est,& malevola Calumnia) me, Errore,vel Opinione, vel Infirmitate actum, vel ipsa (ut vocant) Pervicaciâ, (quam non verum aliquod Judicium, sed Perturbatio potius & vehemens præjudicium animo meo impresserat) à sententiis eorum discordâsse, haud tamen quisquam aliter, quàm ut servilem Contumeliam acciperet, importunâ quadam vi, & barbaro impetu hanc qualemcunque Erroris sui, & Passionum caliginem (Vmbram certè Rationis,& quæ hactenus sufficere debet solidiore destitutis) ita penitus discuti & dissipari. Coram Deo & Hominibus culpam haud meretur, qui rerum optimam Rationem perspiciendi cupidus, ei demum optemperat quod sibi maxime videtur *Rationi* consentaneum: & si forte in errorem per inscitiam prolabatur, excusabit illum mentis Rectitudo. Nemo navis Rectorem incusabit, quod cum Stellam Polarem non videat, ad eas saltem, quas videt, cursum dirigat. Mihi certe magno argumen-

gumento est laborare *Rationum* inopiâ, & Solidis Argumentis destitui, qui *Vim* istam Auxiliatricem ad propugnanda sua Infirma consilia, & Rogationes promovendas accersunt. Profiteor in Veritate & Sinceritate cor- „
dis mei, me nulli unquam Rei recto more „
propositæ, libereque & integrè in *Vtraque* „
Domo agitatæ, ulterius contradixisse, quam „
quo *Ratio* suadebat, & sic posse à me fieri, & „
sic oportere.

Nec mihi quicquam magis cordi fuit, quàm, ubi conspirante meo simul cum eorum Judicio, salvâ possem Conscientiâ illis assentiri; Imo in rebus plurimis, ubi, non contra militabat Absoluta & moralis *Rationis* Necessitas, sed de præsenti tantum Commodo meo & Honore agebatur, mihi potiùs quàm illis negandum censui; ea quæ Illi opinabantur tantùm in populi Bonum *necessaria* iis semper anteponens, quæ mihi solùm *expedire* compereram.

Patiar enim forte in iis, (quorum me Dominum esse arbitror) privata scilicet Re mea, & *Personalibus* Privilegiis cedere: quod verò ad *Veritatem*, *Iustitiam*, *Iura Ecclesiæ* & *Coronæ* & *regnorum meorum Publicum* Bonum Spectat, quæ omnia, quantum in me est, tueri debeo, hîc firmus sum, & stabilis, & idem usque perstabo in nullius unquam hominis gratiam in ea consensurus, in quibus *Cor* meum, Linguam vel Manum redarguet, nec id coram Hominibus affirmaturus, quod in Conscientia „

"mea coram Deo negavi, *Spineam* potius *Co-*
"*ronam* cum Servatore Meo gestare malim,
" quam illam mihi debitam *Auream* in ejusmo-
" di *Plumbeam* commutare, cujus *vilis* & *du-*
ctilis materia in quamvis facile formam *infle-*
ctatur, nec *Diversis* modò *Factionum*, sed *Ad-*
versis sibi invicem, & *pugnantibus placitis* obse-
quatur, cum sub obtentu *Rationis*, & *Publici*
commodi, revera nil nisi *Privata Partium* Res
agitur, quæque à studiis iniquis, & Impoten-
tia Affectuum profluxerunt.

Nil prorsus dignius novi Christiano Prin-
cipe, quàm ut id semper firmum habeat Con-
scientiam suam Regnis anteponere.

Custodi (Deus meus) famulum Tuum in hac Nativa, Rationali, & Religiosa libertate. Ita enim te velle credo, ut hanc tueamur: qui, licet juste exigas ut Intellectus nostros, & voluntates, Tuæ submittamus, cujus sapientia & Bonitas nec errare potest Ipsa, nec in errorem inducere, & carnali nostræ Rationi eousque negemus cùm de Sacris tuis Mysteriis & Mandatis agitur, ut simus his credere & parere potius, quam disputare prompti, eum tamen à nobis exspectas Cultum Rationalem, ut nec quicquam adversum Conscientias nostras etiam Tui causâ, faciamus: quæ vero ab Hominibus expetuntur, ea omnia explorare præcepisti ad Rationis & Legum Indicem (Civilis scilicet Iustitiæ Normam unicam) atque ita demum assensum nostram in quæ Iudicio probamus, profiteri.

Nôsti (Domine) quam illibenter locum illum de-

scrve-

ſeruerim in quo Tu me collocâſti, & ad quem præſenti Regnorum neceſſitate, vocabar.

Teſtis erit mihi Populus Meus, quanta mihi libenter negaſſem, eorũ quæ in arbitrio meo poſuiſti.

O ne unquam Ingrata Importunitate, & turbido Impetu iniqua Flagitantium, prodar illi degeneri, & indignæ viro ſervituti, ut illos Conſenſu meo in iis corroborem, quæ Conſcientiâ meâ perſuadeor & tuæ Gloriæ, & ſubditorum Meorum commodo, tum, quod penitus Rationi & Iuſtitiæ debeo, adverſari.

Fac ut volens patiar ſummas contumelias & quibus maximè me premunt injurias, quàm ut vel minimum peccatum adverſus Conſcientiam meam admittam.

Salvæ maneant Populi mei (quod ſanè poſſunt) Iuſtæ libertates; dum id recto & debito more fiat animâ meâ nequaquam mancipatâ.

Qui me Regis Chriſtiani potentia Gratia tuâ induiſti, ne me unquam patiaris Aliorum Affectibus & Conſiliis, quæ à Ratione, Iuſtitia, Religione aliena prorſus videtur, Rationẽ meam ſubjicere.

Ita Tibi uſq; inſerviam in veritate & Integritate Cordis mei, licet his hominibus parũ placeam.

Quanquam ab illis penitus expulſus fuero, dones me Gratia Tua, quà coram Te integre poſſim ambulare.

Dirige me in via veritatis & Iuſtitiæ: has enim certus ſum, me ad pacem olim Tecum, & fælicitatem perducturas, quanquam plurimas inter homines, ob has, moleſtias perferam. Hoc à Te peto Servatoris mei Gratia.

7. De

7. *De* Reginæ *discessu, & extra* Angliam *absentia.*

QVanquam discessu illo *Uxoris* Meæ à Me & è Regnis meis, multam, meritamque molestiam cæperim, haud tamen ita crucior Illius absentiâ, quàm necessitatis illius Scandalo quæ Illam hinc abegit: coactam nempe fuisse à *subditis* meis, iisque *Protestantium* Nomen gerentibus, ut ob suam Incolumitatem, excederet. Certe Primum hoc exemplum extitit *Protestantium subditorum* qui contra Regem *Protestantium* Arma sumpserunt. Id enim in *Anglia* non secus contemplor, quàm *Tragediæ* in Scotia inchoatæ *Actum secundum*, cujus male extinctæ faces hic in alteram Flammam eruperunt. Nimis vereor, ne Tumultus hujusmodi (quibus parum honestatur *Protestantium* Causa) ad abalienandum ejus animum porro valeant, & affectum longius abducendum ab illa Religione, in quâ hactenus solùm discrepavimus.

Quod tamen Deus potest, veneror que ut velit aliquando removere, neque hæc sinat

qua-

qualiacunque facinora Judicio Illius officere, cum ab iis fere Hominibus profecta sint, queis Religio sua adhuc quærenda est, nec quid certi adhuc de Doctrina, vel Regimine, aut Moribus constitutum; atque adeò nullo modo *Anglicanis Protestantibus* imputanda, qui Illis Primis suis *Principiis* & *constitutis Legibus* adhærent.

Dolet, nostram cum Illa conjunctionem, tam præclara meritæ Fœminæ periculum & ærumnas creasse, cujus virtutes vel inter feros *Indos* præsidium sibi invenissent; cum minus his capitaliter infensa sit agrestis eorum *Barbaries*, quàm ficta quorundam *Astucia*: quanquam paucos eâ Malitiâ crediderim, ut perinde Ipsius causa oderint. Crimen Illi est nostrum conjugium.

Iure ergo optimo, haud secùs quàm *Affectu* proprio impellor, ut illius *securitati* prospiciam, quæ meâ solâ causâ periclitatur: In me omnes incumbant Tempestates: fuerim omni vento jactatus, & naufragus, dum *Illa* tuto in Portu conquiescat.

Hoc saltem solatio ex Illius incolumitate in mediis meis malis fruar, quòd sim dimidio mei duntaxat, *Illa* salva, periturus, in Cujus saltem Memoria, & spem nostram solantibus liberis, superstes usque fiam Inimicorum malitiæ, licet nec sanguine meo saturandæ.

Illam ergo Amori & Fidei Bonorum subditorum commendo, & Illius in primis Patrocinio, qui severe plectens Principum Crimina,

na, non minori asperitate factas Illis Injurias ulciscitur, cùm ab iis præsertim inferantur, qui omnibus officii & obsequii vinculis ad eam Illis incolumitatem præstandam, in qua Lex Regibus præcipuè cavet, obligantur.

Sed frustrà Speratur Humanitas, ubi Fides in Principem disputatur, aut quocunque nexu Regio & parentelâ munitam tutò posse inter Illos versari qui, quo firmius Religionem suam amplecti credantur omne prorsus obsequium projecerint.

Deplorandum interim, Animam istam Generosam Pacisque amantissimam, id videre, multo magis id pati potuisse ab eorum Ferocia, queîs, quod deest Justitiæ, immanitate, & Impudentia supplendum.

Elucescet Illius aliquando (hac mecum in adversis meis sympathia) velut in obscura Nocte stella, virtus clarior, & Invido Orbi ostendet Illam *Me*, non *Fortunas* meas amasse.

Faciles ad Ignoscendum Vterque sumus, vulgo præsertim Hominum, in quos utcunque Inhumanos, magna pars hujus Criminis non cadit. Ita enim Deo visum est experiri Patientiam nostram novo quodam & seipsum aliquando ulturo Scelere, Eorum Scilicet, Ingratitudine, qui pasti Pane nostro, & Munificentia ditati, superbè se contra Nos extulerunt, è Domesticis facti Adversarii. Deus Illis hoc Peccatum non imputet, qui cætera omnia (in quæ maximè obligantur officia) Religionis hoc *Corbana* excusant, & ægrius aspiciunt,

quàm

quàm peccant in Eos, qui non Principes illis magis, quàm Patroni benefici extiterant.

Eo verò forsan excusatior est Inimicorum meorum in hac parte, prudentia, quo magis necessarium videretur Eorum consiliis, ut probrosis Criminationibus, & omne genus Insolentiis illam è Regnis meis pellendam curarent, ne Exempli Ipsius Influxu (raræ certè in conjugem Charitatis, in Regem Fidei) Eos omnes, quos corrumpere satagebant, vel ad amorem mei & obsequium pertraheret, vel in iis constantes retineret.

Quò minus gaudeam jam Illius Consortio, eò magis intrò secedam ad Deum Meum, & Cor meum, unde nulla eam malitia profligabit. Invideant mihi licet Hostes mei, haud tamen unquam eripient, ne Virtutibus Illius, dum Meipso frui datur, simul fruar.

Tu (Domine) cujus Institiæ in præsens visum est nos ita distrahere, re-unias nos invicem Tuo tempore, Tua Misericordia, idque in Terris, si ita tibi placuerit, Ambos verò utcunque ad Cœleste Tuum Regnum *perducas.*

Libera nos à Manibus Inimicorum nostrorum Perniciem & virus spirantium, & Perpeßionibus Nostris præpara nos in Tuum Conspectum.

Licet in nonnullis in Re Religionis *(quæ mihi maxima est in Mundo Infœlicitas) discrepamus, dones tamen (Domine) & accipias sinceritatem Affectuum Nostrorum, qua omnem Tui veritatem, quærere, invenire, amplecti concupiscimus.*

Consen-

Consentiant Corda utriusque nostrum in Amore Tui, & Christi pro Nobis Crucifixi.

Doceas nos ea quæ tu sciri postulas quæcunque Gloriæ Tuæ, Officiis Nostris Publicis, vel Æterno Animarum Bono necessaria, & fac ut sedulò agamus quod Bonum Scimus.

Nulla cognitu necessarii Ignorantia, nec in iis quæ cognoscimus Incredulitas, vel Inobedientia, cedat in miseriam nostram, aut voluntarium Peccatum.

Quin nec Ingens istud Scandalum à subditis Meis, eandem mecum Religionem profitentibus, obstet Illi in amore veritatis, quam tu Illam perdiscere, vel in quocunque Errore induret quem tu illi illustrari voluisti.

Adversus hujus Exempli venenum, Mea sit & aliorum Constantia Antidotus.

Vera illa, quam profiteor, Religio *exhibeatur Illius Iudicio cum speciosâ illâ facie Humilitatis, Fidelitatis Charitatis, & Pacis, quos revera peculiares sibi Fructus & ornamenta habet, haud verò amplius odiosa & deformi larva Levitatis, Schismatis, Hæreseôs, Novitatis, Sævitiæ, & Perfidiæ, quâ, nonnullorum facinora Illam nuper induerunt.*

Videat Sacras Tuas & Salvificas veritates prout Tuæ sunt, ut iis credat, amet, obsequatur ut Tuis, ab omni Scoria, & Rubigine *Humanarum Admistionum expurgatis.*

Vt in speculo veritatis tuæ Te contempletur in ea Tua misericordia, quam Tu nobis exhibuisti in Filio Tuo Iesu Christo Servatore nostro Vnico, & illum

illum cultum tibi exhibeat denuo in omnibus illis sanctis officiis, quæ Sacrosanctæ tuæ Doctrinæ consentiant & exemplo in primis imitando.

Experti, in hac nostra Dißipatione, & Eclypsi; quàm vana prorsus & fluxa est Humana omnis Gloria, & Magnitudo, eò Studiosius ambiamus perpetuis illis Honoribus, & Perfectione potiri, quam in Te solum invenire fas est, & per Iesum Christum acquirere.

---

3. *De Exclusione Regis ad* Hullam *urbem,* & Hothamiorum *fatis.*

CVm ab *Hulla* excluderer, visum est primâ facie tam insolens facinus, & aperta obsequii Detrectatio, ut Ipsi mei Inimici vix auderent tanquam suum agnoscere. Erat hoc quidem Primum illis *Patientiæ* meæ Tentamen, quàm scilicet æquo possem animo Spoliari Regnis.

Quo tamen (Deus novit) non tam Ira mea

mea commota est ob acceptam injuriam, quàm Dolor summus pudorque, id ab iis Flagitii admissum, quod jam nullo erat colore excusandum.

Volui tamen hoc utcunque concoquere, atque alia complura: quanquam satis viderem vix intra unum hoc facinus continere se jam amplius posse, queis vel illud patrandi, vel propugnandi Audacia non defuerat. Erat Hoc *Manus* tantùm *Inchoantis Nubeculæ* quæ paullò post per Totum Regnum *diffusa*, Confusione omnia & Tenebris miscebat.

Viget enim hoc Improbum inprimis inter audaces Aggressores & Perduelles Axioma. *Actis nefariis ejusmodi, deteriora semper subjungenda: satius esse non inchoari, quàm non ad finem perduci, Plus in Recessu, quàm Fronte periculi, & quovis Crimine exitialius esse, resipiscere.*

Hoc demum mihi oculos aperuit, ut jam per omnes eorum Pias Fraudes, & Blandissima Integumenta perspicerem, quorum verba oleo molliora jam in Gladios desitura prævideram.

Adversus hæc, cum nil aliud tùm esset quod opponerem præter Bonam Conscientiam, prudentissimum duxi, patienter id ferre, cui mederi non poteram. Et in hoc (Deo Gratias) vici *Hothamium*; quòd indignè licet ab Illo acceptus, nullo odio incensus, aut præcipiti Iracundia ita abreptus fuerim, ut quicquam

quam dicerem, vel facerem Me Ipso Indignum, vel illâ Animi *Moderatione*, quæ cùm ad Magnum *Christi* Exemplum proximè accedit, Christianum inter Maximas Injurias optimè decet.

Quin Illius potius memor esse semper cupio, *Christianum* Me esse quàm *Regem*: quod enim hujus *Majestas* meritò aspernetur *Charitas* illius Lubens tolerat: quod *Sublimitas* „ *Regia* ad ulciscendum stimulat *Humilitas* „ Christiana Ignoscendum docet; omnem eam Passionum Impotentiam intra justos Cancellos circumscribens, quarum *Excessm* plus vel Ipsis Gravissimis Hostibus damni inferunt: cùm per hos demum ad Animas usque nostras pervadat eorum Malitia, quæ alias nec longe extendi poterat, nec vehementer nocere.

Haud tamen Illud præterire debeam, quod non multo postea ita egit Deus & vindicavit Causam meam præ totius Mundi oculis, ut nemo esset tam pervicaciter cœcus, qui non hoc vel invitus cernere, metuque aliquo, & gravi sensu cogeretur Memorabilem illam plagam, & ultionis Divinæ Præsagium agnoscere.

Joannes enim *Hothamius* nullis à me Convitiis acceptus, nullis Minis, nullis aut verborum, aut Secreta animi mei Imprecatione devotus, sed Conscientiâ sceleris sui tantùm percitus, & ab una Inconstantia ad Aliam delapsus, brevi, suo & Filii sui Majoris

joris Capite, pœnas luit tantæ Perfidiæ, ab iis Ipsis multatus, à quibus aliam Mercedem uterque sperare poterant, quàm ut *Capita* sic illis à Corporibus disjungerent, quorum *Corda* juxta erant à Rege suo divisa.

Neque haud ita mirandum est, Eos qui in Re tanti Momenti, & tàm Prospera operâ Illorum usi fuerant Misericordiam non invenisse, quâ tam præclarè de se meritis ignoscerent; *Apostasia enim ad Fidem Pristinam Sceius est nonnullis omnium maximè Irremissibile.*

Sed nec ultio suffecit *solitaria*, nec *unius* è Familia *Capitis* abscissione expiatur satis Contumelia summo *Capiti* Reipublicæ inflicta: Involuendus est Major Natu Filius eodem ipso supplicio, eodem ipso cum Patre crimine adversus Patriæ Parentem, maculatus. *Germen & Radicem* Deus voluit uno Die exscindere.

Occurrent hæc facile cuivis. Quod ad me attinet, tantum absui ut lætarer *Hothamii* pernicie, (quod tamen cùm ab iis orta esset quibus Ministerium suum Primus contra Me locaverat, vel *sitim* Maximam *vindictæ* explere potuisset) ut Illius tanto gravius misereret, quo Eum magis adversatum Conscientiæ suæ, quàm in Eadem causa cæteros, arbitrarer.

Nunquam enim ea habitus est superstitiosa *Morositate*, quam nonnulli præ se ferunt in Religionis Causa, quæ ita tenebras offundit Judicio, ut nil prorsus malum esse, aut perfidum

dum appareat in quibuſcunque utuntur in hunc Finem Mediis, quo ad Religionis ſuæ (ut vocant) Inſtar, Reformatio fiat; atque id *Aurum* ducunt *Pietatis* quicquid *Zeli* quadam ſpecie & *Fervoris* coruſcat.

Longe ab his diverſum cenſeo *Ioannem Hothamium*, atque adeo craſſæ Illi *Ambitionis* Tentationi faciliorem, quæ nullo Fuco, aut Pallio Religionis, vel ſibi, vel aliis imponit.

Eo verò magis Illius miſeret, quod cùm flecti in pœnitentiam cœpiſſet, & Peccatum in me admiſſum officio aliquo redimere cogitaſſet, tam inſœliciter cum eo actum fuerit, ut in Illorum potius *Iuſtitiæ* Manus, quam in Meam *Miſericordiam* incideret, qui æque facilis fuiſſem hanc veniam dare, quàm Ille à Me petere.

Clementiam enim Debitum quoddam exiſtimo perſolvendum Petentibus, iis ſaltem, quos credibile eſt haud in malum deinceps abuſuros, cum Deus Ipſe nihil aliud à Nobis in *Miſericordiæ* ſuæ Pretium, quàm *Preces*, & *Laudes* accipîat.

Heu Hominem Inſœlicem! qui Monumentum jam extat Infauſtæ Perfidiæ: Simulque Orbi Documentum triſti Mortis ſuæ & acerbo Spectaculo, quas ſecum pœnas trahit (tanquam umbram Corpus indiviſam) Inſolentia ſubditi in Principem. In his enim plerunque ſævi illi maximè & Implacabiles, quibus primò hæc opera navatur.

Quæret de *Hothamio* Poſteritas, an plus in *Hulla*

Nulla Ignominiæ vel in *Arcis Londinensis Colle* contraxerit; quanquam id verum sit, nullo ita supplicio contaminari Honorem, quàm sic sponte patrato Inhonesto Facinore, quod, præter vulnus conscientiæ, æterno Infamiæ stigmate urit Nomen & memoriam in omnem Posteritatem, quæ à studiis Sæculi, & Partibus libera incorruptius multo judicabit.

Tu vero (Domine) qui tam insigni exemplo Famulum Tuum vindicasti, ne me inde patiaris quid secretæ voluptatis haurire, nec Mors Illa, quâ, pro Injuria mihi facta satis luitur, ulli Amplius Affectui Meo gratificetur, ne Vindictam Tuam, Meam faciam: & plus admissam in me contumeliam, quàm in Te peccatum intuear.

Tu sane absque ullo Conatu meo, vel desiderio fecisti ut convertatur Malum Ejus in Caput Ejus & in verticem Ipsius Iniquitas ejus descendat. Suscepisti causam meam coram filiis hominum, ut sciant quia manus tua hæc, & tu Domine fecisti eam.

Haud enim dicam, haud ausim dicere, si pereant omnes Inimici mei. Imo (Domine) Veniam iis potiùs, & Pœnitentiam dones, & (si Benedicta tua voluntas fuerit) Impunitatem.

Ne præveniat Tua Iustitia Objecta, & opportunitates Meæ Misericordiæ, Imo vivant, & emendentur qui in Me tàm atrociter deliquerunt, ut Illos Saltem condonandos habeam, quorũ in me offensæ, Meis sunt in Tuam Majestatem simillimæ,

quas

quas jam spero Misericordiā Tuam mihi ignovisse.

Ne statuas Illis (qui adhuc vivunt) Peccata sua in Condemnationem , sed Conscientiis duntaxat ut emendentur. Fulmen istud quo Unus tam atrociter perculsus est , omnes terreat.

Detege ignorantibus Peccatum suum, & à Peccato Sceleratæ Prævaricationis *absterre, ut anticipantes Iudicia Tua vera Pœnitentia , Iræ Tuæ Æternæ plagas effugiant.*

Et Tu Domine stabilias Thronum Meum in Misericordia & veritate sibi obviantibus : *floreat Corona mea in* Justitia & Pace osculantibus.

Exaudi Preces meas (Domine) qui nos orare docuisti pro Inimicis Nostris , iisdemque benefacere, & Tui causâ, amare , qui ultro Amorem Tuum exhibens nos Hostes Tuos prævenisti, & misisti Filium Tuum Iesum Christum , qui pro Nobis moreretur , cùm Nos Illum parati essemus Crucifigere.

---

9. *De Exercitibus conscriptis, & contra* Regem *levatis.*

IN Eodem me adhuc statu agnosco , quo fui, cùm *Alba Aula* coactus discederem. Quod *Tumultus* non poterāt, jam facturus est *Exercitus* : qui nil aliud revera est quam

Tumultus Conscripti & methodo quadam meliori, sed in eundem prorsus Finem ordinati. Crevit Illis ex Discessu meo Fiducia posse Me etiam & vinci.

Quod quidem perfacile est, si quis Robur Meum Externum spectet, perexiguum certè aut Nullum. Animus verò mihi superest (Dei Gratia Roborante) Invictus, quo superiorem me futurum haud dubito, si eum modum Constantiæ Deus dederit, ut Illum potius quàm Homines metuam, & *Internam Conscientiæ* Pacem cuivis *Externæ Quieti* anteferam.

Ergo jam Vi oppugnandus sum, quia Rationes quas opponant, non habent? Erige Te Anima mea & confortare: Agnoscunt scilicet Imbecillitatem suam, quamque sint à Veritate, & Justitia inopes, qui sic Armis malint quàm Argumentis Contenderè.

Hanc ergo mihi Gratiam referunt, hanc mihi mercedem rependunt tot ob Leges Benigne Sancitas, & ob ea quæ indigne pertulerim? Nulla ergo ratio superest, quâ *Princeps* tandem *Gloriosus* nisi ex Perpessionibus meis efficiar?

Anxia sanè & difficilis optio *Amanti Populum Principi*, & ab iis vicissim amari cupido, ut vel suos occidat, vel à suis occidatur.

Ergo Belli Civilis Miseriam & Pericula in ipsis Florentissimi Regni mei visceribus supremum tandem Fructum percipio Regni per Septem-decem annos administrati, eâ *Justitiæ Pacis*, *Affluentiæ* & *Religionis* mensurâ, ut vicinis

nis circùm Gentibus admirationi esset vel Invidiæ? etiamsi fieri posset ut Abusus nonnulli irreperent, pravis forsan Eorum consiliis qui ad suos tantùm Fines collimârunt, vel lividâ aliorum Morositate, qui quicquam Publicæ Rei sine seipsis administrari invidebant, vel Arcano potius Regnorum & Insuperabili Fato, quàm ullâ mei Ingenii ad Injurias, aut Oppressiones, ut spero, proclivitate.

Cujus enim unquam Toto Regni Mei Tempore, innocentem sanguinem fudi, ut sic Iræ meæ, Libidini, Avaritiæ litarem? Quæ Viduæ aut Orphani Lachrymæ in Testimonium Me contra producentur, ut eorum Justis clamoribus sanguine Meo Satisfieret? Idem enim Omnium in Bello periculum: nec *Discrimen Personarum* Glans Sclopeti agnoscit.

Frustra igitur *Personam Meam* excipiunt, Supervacuâ Verborum *Parenthesi*, cum tot Manus in me Gladiis armantur.

Testis mihi est Deus, quàm seriò huc animum intenderim, ut quibus *Justitiæ Fundamentis* Bellum Hoc inniteretur, perspicerem, ut Æquissimis Conditionibus delatis, vel tempestive occurrerem Intestino huic Motui, vel maturè terminarem: qui plerisque haud immeritò videtur, è *Longæ Pacis Nausea*, & *Lasciviâ Animorum* fluxisse, vel *Privatis* potius *Æmulationibus*, *Ambitione* & *studiis* quam in solida ulla Causa fundari, quasi aut Publica Justitia interclusa esset, aut *Parlamentorum Privilegia* violata.

D 2 Quòd

Quod tamen cùm obtendunt, incumbit Mihi maximè diluendum, coram Deo saltem in Conscientia Mea, quanquam nolint Mihi fidem habere nonnulli, ne seipsos condemnent.

Cùm primùm ab *Alba Aula* secederem, eo prorsus Consilio, ut *Tumultuantium* Insolentiam sedarem (quos non antea fuisse oppressos, concesso præsertim quo id fieret Armato satellitio, nulla alia potest causa afferri, quàm, ut Meam, & *utriusque Ordinis* Libertatem pronunciandi secundum Conscientias Nostras tollerent) in quo amplius tunc temporis impedita Justitia est quàm, quod uni Justum, alii fortè non item videbatur?

Ecquis unquam Potentiâ mea contra *Parlamenti Iustitiam* protectus?

Quod vero Nonnulli recesserint, Iniquitatem Judiciorum suspicantes, & *Straffordii* Fato admoniti (eadem adhuc Plebe interminante, Ipsis nempe Interitum, & de judicibus eorum se cognituros) ex Illo fluxit *Instinctu Naturali* quo se omnes velint conservare. Si qui Alii se sistere recusarent, cùm id clarè perspicerent, ita *Iustitiæ* & *Libertatis* cursum ab Illuvie illa Populi obstrui & turbari, ut nec Legitimi sui *Iudices* vel in *Domos* venire auderent, vel sensus suos liberè & tuto profiteri, mirum haud videri debet æquo homini, cùm, vel Publico semel odio objici satis esset ad cujusquam perniciem. causâ omninò inauditâ, vel nondum cognitâ.

His

His ſi minus fuiſſent Factionum Tumultibus, *utriuſque Domus* Libertas & Honos oppreſſa, ſi Juſtitiam ſuam contra Illos aſſeruiſſent, aditumque tutum Omnibus ad Conſcientias ſuas Declarandas præſtitiſſent, neminem mihi novi tam charum, cui vel omninò conſuluiſſem ſecedere, vel ut citatus negaret comparere; ab iis præſertim, quorum Sententiæ ſecundum Legem prolatæ omnem ſubditum opinòr ſtare oportere.

Creverat ſane ita in immenſum hic Furor (quia his vulgi Inſolentiis haud tempori itum eſt obviam) ut hoc maximum eſſet Crimen Eorum quos ut Noxios depoſcebant, & damnabant ſuffragiis, quòd Scilicet ab his ſe *Tumultibus* in Ordinem cogi, nec à Patronis eorum contineri paterentur, nec ſuffragiis ſuis denique aut Præſentiâ obſecundarent illorum Conſiliis qui Res Novas agitabant cum *Eccleſiæ* & *Status* pernicie.

In quo quidem Conſtantiam eorum & Cautelam laudo, ulrra nihil cujuſquam *Contumaciæ* indulſi adverſus *Domuum ſtatuta* & Privilegia, quibus nil magis optavi, quam ut Libertas Illis ſua, & Incolumitas, & Integer Numerus conſtaret.

Res autem ſic ſe habet. Nonnulli eorum atque ii non pauci, cùm æquo & Recto-*Parlamentorum* more (ubi liberè Conſultandi, & ſuffragandi locus) majórem partem *Procerum* & *Communitatis* in ſententiam ſuam trahere deſperarent, huc demum incumbuerunt,

ut præcipiti ſedulitate factioſorum Tumultuum abſterrerent Illos omnes & penitus exigerent, quos peſſimis ſuis Conſiliis adverſari perſpexerant.

Quoties enim in Re illa *Epiſcopali* an *Loco* ſuo *Antiquo* & *Indubiis Privilegiis* in *Domo Parium* gauderent, obtinuit eorum Cauſa, Majore Parte Procerum ſecundum Illos pronunciante? Hæc tamen adverſus Illos *Rogatio quinquies* licet repudiata rurſum Contra Fas omne & Morem, per vim & Turbam obtruſa & à Paucis admodum perlata eſt, cum plærique è Proceribus eâdem vi coacti neceſſario abeſſent.

Quemadmodum etiam & Lex Illa *de Radice & Germine* Omni Tumultuantium clamore, & *Schiſmaticis Terroribus* promota, haud tamen utique ferri poterat, dum in Vtramque Domum infrequentiâ jam ſuâ Rarefactam poſtremò vi invaleſcerent.

His ergo Studiis iniquis dum (prout Ratio, Juſtitia, Religio exigit) Conſcientia prohibeor adſtipulari, cæteraſque eorum ſententias, conſenſu meo *Acta Parlamentaria* efficere, propter hoc jam Armis impugnor, atque in eam neceſſitatem redigor, ut vel Me & Regnum Meum (dum me coner defendere) in Extremum Diſcrimen adducam, vel *cæca* quadam *Obedientiâ* Conſcientiam Meam iis proſternam, qui *Superſtitioſo* quodam *Zelo* vel credunt, vel ſimulant credere, ſe Deo & *Eccleſiæ* melius inſervire non poſſe, quam ſi *Primitivum*

mitivum Apostolicum, & *Antiquitus Universale Ecclesiæ per Episcopos Regimen* exstinguant penitus, & aboleant.

Quod quidem cùm Alii mero judicio suo ducti satis se credant ad tuendum obligari; vel saltem ne in Illius *Abolitionem* consentiant, quanto hoc mihi incumbit vehementius, qui præter ea *Fundamenta* Judicii mei mihi cum Aliis communia, etiam I*uramentum* suscepi in Conscientiam meam, R*igidum* prorsus & Indispensabile, ad hunc Ipsum *Ordinem* & *Ecclesiæ* I*ura* conservanda: quod si unquam consensu meo violarem, atque adeò sacrilego & detestando Perjurio Christiano Rege indignissimo illigarer, supra omnes miserias ducerem quæcunque mihi jam obtigerunt, vel unquam possint obtingere: cùm vel *minimum peccatum* plus in se mali habeat *Calamitate Maxima* quacunque. Illud tamen si protinus fecissem, & *Factioni* Isti *Anti-Episcopali* in hac sua *Rogatione* indulsissem, Furenti eorum Avaritiæ, aut Ambitioni, aut vindictæ postremò Appetitui, Ecclesiæ R*egimine* & *Proventibus* immolatis, statim Illa speciosa Necessitas conscribendi Exercitus quo *Delinquentes* videlicet ad pœnas traherent, omnis fuisset evanitura.

Quod in *Legem* eam consenserim quæ Episcopos exclusit è *Domo Parium*, ex ea maximè fluxit Fiducia, quâ sperabam æquanimiter illos laturos detrahi aliquid in præsens Juri suo

 & Ho-

& Honori (in Mei & Reipublicæ gratiam) quàm vel minimò ab Illis obice poſito Mihi & Regnis Meis periculum creari. Ne verò porro conſenſum meum adjiciam ad extirpandum penitus illud Regimen (quod tamen *æquâ & commoda Ratione Regulandum* ſæpe ultro propoſui) eò amplius Conſcientiâ meâ obſtringor, quatenus illud *Religioſum* & *Apoſtolicum*, imò ita *ſacrum* prorſus & *Divinum* cenſeam, ut non modò non *aboleri*, ſed omninò cum Illo diſpenſari non poſſit, cum quæ à *Civili Gratiá, Honoris Privilegia* Illius Ordinis Hominibus conceſſa fuerint, liceat forſan eorum, quorum intereſt, conſenſu abrogari.

Hæ nempe ſunt illæ *Obſtructiones*, quas in *Iuſtitiam*, & *Authoritatem Parlamentariam* factas, paſſim divulgabant, cùm (Deum Teſtem appello) nullas ſcirem illius Momenti, ut vel Belli mentione opus eſſet, cùm non aliæ prorſus fuerint, quàm, quas *Iuſtitia, Ratio*, & *Religio* meæ & Aliorum Conſcientiis ſuggeſſerant.

Poſtea quidem Magna ſpecies *Delinquentium* apparuit: quod neceſſario erat ſecuturum ſubducentibus ſe Plurimis exemplò meo, & ſe ab Impetu Illorum tutantibus. At hæc prima Conſcribendi exercitus cauſa eſſe non poterat, in quo tantùm abeſt ut eos prævenerim (quod crebrò ab Illis jactatur, quo ſcilicet Favorabilem ſuam Cauſam reddant tanquam in ſui *Defenſionem* excitati, in me verò, ut Primum Aggreſſorem odium omne, & Invidiam

diam transfundant) ut (Deum conſcium appello) nec ſpes ulla Exercitus Animum Meum tentaverit. Si enim, edito in Facinoroſos exemplo *Tumultus* Iſti efficaciter & Honorificè repreſſi fuiſſent, & Libertas *Domorum* ita vindicata, ut utriuſque Ordinis Membra, eo Honore & ſecuritate (quæ *Senatum* ejuſmodi decebat) & accedere, & profiteri Conſcientias ſuas potuiſſent, compos fuiſſem illius, cujus voto receſſeram, & multò celerius rediiſſem quàm tunc abieram, cum illud ſolùm Neceſſitate fecerim, hoc Sponte eſſem facturus.

At nimis gnari Nonnulli, me idem mecum quod extuleràm *Iudicium* & *Conſtantiam* relaturum, quæ haud perinde eorum Conſiliis quadrare potuiſſet: invitantes licet reditum meum, & de Abſentia mea graviter querentes, ſatis illam libenter pertulerunt; præſertim poſtquam Novum illum & ſpecioſum Prætextum excogitaſſent, ideo Arma ſumendi ut *Delinquentes* repeterent, dum interim peſſima illa & minimè omnium ferenda Tumultuantium *Delicta* ac eorum Authores impunè habiti, qui Barbaris & Indignis contumeliis Me & tot ex utroque Ordine à Loco ſuo depulerant, quem non minùs inviti deſerebant, ac His erant libentibus pulſi, ut hinc anſam arriperent illos Hoſtilibus Injuriis perſequendi qui haud ſatis fracto animo Turpis ceſſerant.

Hunc vero Rerum fuiſſe Statum, & præcipuum eorum Conſilium qui contra Me Arma

ceperant, ita liquet ex iis quæ ſecuta ſunt, ut nullum poſtea colorem admittat. Cùm enim diverſis ſubinde *Propoſitionibus*, & Tractatuum *Articulis* ſignificarent, quid à me potiſſimum expeterent, nihil unquam ullius Momenti, vel quoad ipſas Leges, vel Juſtitiæ Adminiſtrationem, exhibitum ab Illis, vel poſtulatum: id ſolum (inter alia minora quæ novari voluerant) acerrimè urgebant, *Abolendum Epiſcopale, & Presbyterorum* Regimen *Conſtituendum.*

Cætera omnia quovis tempore propoſita, vel nihil omnino facientia ad Belli *cauſam*, vel a Me facile conceſſa, vel denique erant hujuſmodi quæ Numerum tantùm implebant, aut accedebant poſtea ut *conſecutiva* Belli jam ab illis Injuſtè inchoati.

Penes me non eſt quid alii credant efficere, (ii præcipuè, quos illa ſpecies Pietatis & Clamor, tum ſtudium Religionis, & Reformandi fervor ita occupant plerunque Præjudicio, ut lux omnis Judicii, & æquitas ſimul obſtruatur. Hæc tamen (quantum obſervare potui) vera fuit & eſt inter nos *controverſia*, & Armorum *Cauſa*, quæ hoc fine, in initio ceperunt, ut vel os mihi penitùs occluderent, vel conſenſum vi exprimerent. Et in hac porro Veritate, (quam Deo Teſte confirmo) tam remotum me fuiſſe à *Belli Cogitatione*, quam eram Mundo coram ab omnibus Rebus *Imparatiſſimus* ita acquieſcit conſcientia Mea, & id invenit ſolatii in mediis ſuis Adverſis, & calamitoſis

mitosis hujus Belli Eventibus, ut nec inde Me quicquam denigrari, nec vel minimam quamcunque maculam Innocentiæ meæ offusam agnoscam, unde nec illâ Integritate & Pace coram Deo destituor, ut non Humili Fiduciâ ad Eum preces dirigam.

Tu enim Domine per omnes Rerum *Humanarum Nubes & involucra clarè perspicis.* Tu *sine præjudicio judicas.* Tua *Omniscientia Æterna Iudicium tuum præstat ab Errore securum. Deus Meus Iniqui insurrexerunt super me, & Synagoga violentorum quæsiverunt animam meam, & non posuerunt te in conspectu suo.*

Respice *inimicos meos quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.*

Tu *enim nosti, me nulla cupidine incitatum, nullo fine proprio, nullo denique apparatu instructum, quo sic Bello* Intestino Regna *Mea implicarem, ad quod certe nullo pretio invitabar, ut qui plus omnibus exponens periculo, minime omnium lucrari potuissem.*

Tu *Domine testis mihi es, quàm crebrò ingemuerim, & id serio laboraverim ut necessitatem illius averterem: qui haudquaquam ita impensè avidus existimari possum subditorum sanguinis, ut vitam meam propterea in discrimen mitterem, quod sæpe feci coactus in hoc Bello* Infælici, *quodque multo potius factum oportuit in salutem* Populi *mei, quam in Perniciem.*

Gratiâ Tua *plurimùm indigeo (Domine) ut*

patienter adversa feram, quæ mihi inferri ab Hominibus permisisti, multo magis iniquas eorum calumnias qui haud contenti me Bello isto lædi maximè, id Mundo persuadere conantur me id primo excitasse, vel primam Causam dedisse excitandi.

Ea falsi-loquarum Linguarum confidentia est, ut Me propemodum in Innocentiæ Meæ suspicionem adducant. Imo vel libens paterer (meo saltem silentio) tantum in Me reatum suscipere, modo vel sic Hostium malitiam placare licuisset, populumque Meum ab hoc Bello Calamitoso redimere, cum tu Domine cognoscas Innocentiam Meam hac in Re.

Tu viros sanguinum, & Dolosos invenies, quorum plurimi vix dimidiarunt dies suos, qui sibi Ipsis improbarum Machinationum fructus olim, & voluptatem spondebant.

Serva Domine famulum Tuum, quod adhuc fecisti, & dissipa Gentes quæ Bella volunt.

Exurge Domine, exaltare in commotionibus hostium meorum, quæ jugiter crescunt, ascendunt semper. Ecce qui conceperunt dolorem, parturierunt Injustitiam, & pepererunt mendacium.

Tu scis, id maximè in hoc Bello agi, ut vel Personam Meam Interimant, *vel vim faciant* Judicio, *vel me cogant Conscientiæ Meæ, & Veritati renunciare.*

In hoc sum, ut (optione, illi Davidis *contrariâ) optem potius illis Negando in Manus Hominum, crudeli utcunque Misericordia, quam in Tuas Manus incidere peccando adversus Conscientiam*

entiam Meam, atque adeo contra Te (*Domine*) *qui es* Ignis Consumens. *Satius multo ab illis perimi, quàm à Te damnari. Sis Tu Animæ Meæ usque præsidium, qui Salvos facies* Rectos *Corde.*

Si nil jam præter sanguinem Meum vel Hostibus meis satisfacere, vel Regnorum Meorum flammas extinguere, vel Temporalem Tuam Iustitiam expiare potuerit, haud repugno (*si ita Tua Voluntas sit*) *quin ab ipsis* Meis *subditis profundatur.*

Sed ô Lavetur sanguis meus sanguine Illo Innocentis, & Pacifici mei Redemptoris, quo Iustitiæ Tuæ non solum in præsenti sæculo, sed in æternum integrè satisfiat, tum ob Peccata mea, tum Populi mei, quem (*Te Oro*) *usque Tuum agnoscas, & cum* Iram *Tuam Mors Mea sedaverit, Magnas Tuas erga* Illos *misericordias memineris, atque illis ignoscas.* Ita *Pater* Meus, *ignorant enim quid faciunt.*

---

10. *De Regio Armorum Thesauro, Munimentis, Classe, &* Militia, *à Parlamento occupatis.*

"QVàm falsi Criminis arguar, quòd prior Illos Armis inuaserim, oculi eorum qui miserentur mei, & Fidelia Multorum pectora qui pro me tantùm precari audent, abunde testimonio esse poterunt; quorum vix tot à Parte meâ palam stant, quot in Illâ Adversâ conscripti Milites; Ita enim prorsus ab omnibus imparatus sum ad *Bellum* necessariis ut deterream planè opem laturos. Quod, ut satis argumento est quàm invitus pugnârim, ita hoc insuper confirmat, me in Parte *Defensiva* versari, cùm revera ita sit spes mea, & vires exiguæ, quibus Alios *offendam*, ut nil restet quo Me-Ipsum *tuear*, & sim ab eorum Rapinis *securus*.

Haud erit dubium cuiquam, eos qui me ita *Injuriis* prævenerant suis etiam *Consiliis* præve-

prævenisse, qui tantò me maturius prospexerant, ut paratissimi ad Bellum venirent,& Robur etiam Meum præriperent : dùm,qui ab Illis non stant, Meam Partem profiteri non audent; Ità Numero & minis Hostium oppressa omnium Fides & perterrita. Illud meum credo potius facilè apud illos damnari, quod Innocentiæ Meæ confisus tam ab omnibus me parare neglexerim, quibus *Ius* meum & *Honos* assereretur : haud enim ita facile Bellum mihi indixissent, si Illos primo adoriri potuissem.

Sed nimis benè norunt, nulla alia mihi *Arma* residua, quam (illa veterum Christianorum contra suos Persequutores) *Preces* Scilicet, & *Lachrymas*; quæ quidem Bono Viro, si non in *Belli Victoriam*, at, in *Martyrii patientiam* sufficiant.

Istâ interim Eorum præreptione occupari mihi Castella, Arces, Arma, Naves, *Militiam* eò usque mihi forsan proderit, ut non amplius confidam in *brachio carnis*, sed in Dei viventis me tutelam conjiciam, cui æquè facile est per *Paucos* admodum aut *Nullos*, ac per *Multos* servare.

Qui voraces Ipsos vultures obsonari jussit *Eliæ*, & alimenta illi Ministrare, Me etiam externâ ope & præsidio destitutum tanquam opportuniorem sibi factum, patrocinio suo potest sublevare.

Haud ita (Deo Gratias) de *Militia* mihi ereptâ laboro,quod sic *Meipsum* tutari, quàm quòd

quòd *Populum meum* amplius non possim.
Horum multis & duris Oneribus ingemisco, *Meis* Malis factus jam superior. Subnixus alis *precum* & *fidei*, externi *Roboris* Manum non desidero.

Mirâ vero Isti ratione *Ænigma* illud suum explicant, sc, *Gloriosum* Me *Regem* effecturos, Potentiam Meam Regiam auferendo. Egregium sane Amicis *Præsidium* ero, & Inimicis *Terror*, cùm nec Illis *opitulari*, nec Hos valeam *opprimere*.

Ita enim rem instituerunt, mihique Novam „ prorsus excogitârunt *Suprematus*, & *Dominationis* Regiæ Formam, in qua Nulla vel Realis Potestas, vel obediendi Necessitas: ut *Majestas* Regum *Angliæ* instar *Mahometis* Illius *Sepulchri*, virtute quâdam Magnetica media pendeat inter jus & *Privilegia Domorum*, Phantasticâ nescio quâ, & Aëreâ prorsus *Regalitate*.

Sed credibile est, hanc Nimiæ Potestatis *crapulam* quam itâ avidè arripiunt Nonnulli, & penè totam deglutiunt, brevi *nauseæ* futuram & *fastidio* Reipublicæ, haud utique illam digesturæ: Suprema enim *Civium* Potestas, rarius arridet Stomacho *Concivium*.

Volui tamen in hoc perpetuæ *Militiæ* Articulo, & Timoribus eorum, & Importunitati Satisfacere, ut vel sic Amicis meis securitatem præstarem, vincerem hostium odia, & paci omnium consulerem, Vnicâ illâ Iuvandi & Nocendi Potestate exutus, cùm Illis cederem

rem

rem *Militiam*(*Ius* Meum indubitatum juxtà ac *Coronam* meam) ex *utriusque Domus* Arbitrio, durante Regni Mei Tempore disponendam.

Tam parato sum animo, quascunque de Me aliorum suspiciones extinguere,& citrà omnes de aliis vivere, ut non majorem *mihi* velim securitatem, quam *Populo* Meo,& *Illis* exopto ; quos etiamsi mihi integrum esset de *Militia* statuere, tueri amplius non possem , quàm Illi Me , & seipsos vellent ; unde mutua nobis invicem *Militiæ* utilitas , meipsum enim eo usq; tutari cupio, ut sim Bonos Meos subditos propugnandi Capax , ab eorum violentiâ & Fraude , qui suæ Improbitatis , & mali animi conscii , id Mundo persuasum cuperent, nulli tutius quàm *Luporum* custodiæ *Gregem* Ipsum cum *Pastore* committendum. Misero verò experimento didicerunt Subditi mei, (postquam mihi extorta Potestas contra Illos & Me simul adhibita fuerit) nullam utrinque incolumitatem restare , nisi eâ duntaxat ratione qua *Lex* Publicæ Saluti cavendum voluit.

Hæc tamen in Exequendâ *Militiâ* ingens & immensa *Concessio* neutiquam Illis satisfacit , qui revera non *mihi* magis quàm *Monarchico Regimini* adversantur , atque adeò in posteros laborant tam malignas de *Coronâ* suspiciones transfundere , ut nunquàm amplius *Iura* sua *Pristina* (quantùm ad vim *Potestatis*) obtinere permittatur : cùm in *hanc* demum *potestatem* necesse sit Legem omnem desinere , ut quæ ab *illa* unicè sustentatur.

Hic

Hic verò, *Honos* me rursum & *Iustitia* (quam successoribus meis debeo) prohibet, ne in futuram ab Illis penitus abalienationem *Potestatis* Istius, consentiam; quod quidem, *Humanitatis* & *Officii ratio* (ne dicam *Honoris* & *Iustitiæ*) vetuisset à me unquam expetere

Quanquam enim æquo animo feram, obscurari paulisper *Radios* meos, & deliquium quoddam pati & *Eclipsin*, ut eorum prospiciam timoribus, qui se illico *torrendos* vel *obcæcandos* metuerent, si pleno illo splendescerem Potestatis Regiæ *Fulgore*, quâ me Deus & Leges induerunt; nunquam tamen committam, ut *Sol* Ille supremi Dominatus, in Succedentibus mihi Regibus ita in omnem posteritatem *extinguatur*: ut ullâ *Lege* meâ vel *Sanctione* obstaculũ fiat Illis vel Præjudicium, quo minus *Iusta* sua Jura, *injustè* Extorta & usurpata, *Iure* possint vindicare. Quod quidem si facerem, non *Illis* essem magis, quam *Populo* injurius, quos sanè nollem in tam perdita in futurum conditione relinquere, ut sint *perpetua Lege* obnoxii crebris Illis Factionum dissidiis, quæ *Multicipitem* illam *Hydram* Dominationis necessario sunt consecutura, quæ, utcunque fucum faciat populo, Majoris (ut inter plures *oculos*) providentiæ, ea tandem reperietur, in quâ plura sunt *Ora* Hiantia, quæ necesse est omnia expleri. Porrò (ubi optimè cum illâ agitur) aliquid forsan in se enorme habeat quo excedat, non perfectum, quo præ-

stet

ſtet *Monarchiæ*; in qua, ſpargi poteſt in Varios, velut *ſenſus*, *conſilium*, ſuprema vero in *Uno* tantum ut in *Capite*, Poteſtas.

Fortè, olim Horrores expertis & *Malignas Influentias* ex hac meâ *Obtenebratione* & *Eclipſi* (interpoſitâ videlicet illius *Corporis* umbrâ, quod à me ſolum ut *Luna* Lucem ſuam mutuatur) gratior erit reſtituti ſui *Solis* Gloria, & in pretio majore fœlicitas.

In præſentia, ſi hâc Juris mei diminutione in exercendâ *Militia* minus videar fidē Meam, & Juramentum tueri, quod in Populi defenſionem ſuſceperam, eorum culpa eſt (opinor qui mihi hanc neceſſitatem fecerunt, nova quadam & præpoſtera ratione fidem meam liberandi, dum ſic videar *Fidei commiſſa* deſerere, atque ita ſolum conſervandi ſubditos meos, ut, in pacem eorum, & quietem, me periculo aut infamiæ objiciam.

Id enim, in Bello Civili, prævalente Parte una, aliter effici non poteſt, niſi cedat altera; quod tamen ut faciam, plus in me valet Amor Publici, & firma Auxilii Divini fiducia, (quæ è Bona Conſcientia fluit) quam quæ unquam ſperari poſſunt ab eorum *Timoribus*, qui (cum ex facinorum ſuorum Improbitate quantumvis proſpera oriantur,) nunquam aliàs eos ſecuros præſtabunt, quam *Militia* & Gladio munitos, quæ tamen infirma admodum ſunt munimina adverſus *Iræ* Divinæ & *Conſcientiæ* ſuæ flagella, quorum hæc, ſemper nefariè admiſſa comitantur, illa olim proculdubio deprehendent.

Mihi

Mihi interim non videbor carere, quicquid *Provida Necessitas*, in Populi Mei *Pacem*, & Dei *Gloriam* Ereptura est. Hic mihi satis præsidio est, qui si unus adfuerit, abunde potest compensare (ut olim Sancto suo *Iob*) quicquid Honoris, Potentiæ, Libertatis, *Chaldei*, aut *Sabei*, vel Ipse etiam Diabolus abstulerit.

Eripiant mihi licet omne Armorum & *Militiæ* Robur, omnia *Arcium*, & *Muniminum* in Terra refugia, omnem in *Classe* & *Navigiis* per Mare, fugam; rapiant ipsa mihi etiam subditorum meorum Corda, (optimum Regis Thesaurum & propugnaculum) nunquam tamen Innocentiam, aut Dei misericordiam adiment, vel ad cœlum mihi viam intercludent.

Ad Te igitur (Deus Meus) & tuam opem confugio, Tu, si mihi adstare volueris, plus erit mecum, quam contra Me.

Quid enim mihi est in cœlo, & à Te quid volui super Terram, Etiam cum omnibus rebus dispolier Tu mihi fias potior omnibus. Ne elongaveris à me auxilium Tuum, qui non derelinquis eos qui confidunt in Te.

Vides nullum mihi Robur superesse, quod, contra Me venientibus opponam, qui, pro me pugnandi prætextu, animati, in me pugnant acerrimè, sed ad Te oculos Meos dirigo.

Tu non eges auxilio, nec Ipse porrò, si Tu adsis, eguero, quo pati possim saltem, si non vincere.

Si

Si salute mea, & prosperis haud delectaris, en me promptum in quodcunque de me vis fieri, cujus sæpè Iudicia à Filiis tuis ordiuntur.

Ipse nihil fiam ut Tu sis omnia.

Tu me docuisti Nullum Regem *salvari multitudine Exercitus, Tu me potes servare Misericordiarum* Tuarum *Multitudine qui es* Dominus Exercituum *&* Misericordiarum Pater.

Subvenias mihi Domine undequaque oppresso, Tu meas partes suscipias, & non timebo quid faciat mihi Caro.

Gloriam tuæ Iustitiæ in Adversis Meis, agnosco. O glorificet se Tua Misericordia in liberando Me ab iis qui Animam meam persequuntur.

Per peccata mea contra Te pugnavi, Tuus subditus, & Te Gloria Tua Spoliavi, jure ergo Tu optimo potes Me per subditos meos & spoliare Robore *meo, & obscurare Gloriam.*

Quin Te Monstres spes mea, & unicum Perfugium: Ne *dicant Inimici mei, non est salus Ipsi in Deo ejus.*

Perfice gressus meos in semitis Tuis ut non moveantur vestigia mea, ne nutent pedes mei.

Custodi me ut pupillam oculi, sub umbra alarum tuarum protege me.

Insigniter ostende Bonitatem Tuam, *tu qui servas dextra tua sperantes in* Te, *à resistentibus Dexteræ* Tuæ.

Ab Impiis hominibus qui me opprimunt, & ab Inimicis, qui animam Meam circumdederunt.

Vias

Vias vitæ demonſtra, adimplebis me lætitia cum vultu Tuo, delectationes in dextera Tua *uſque in finem.*

II. *De* XIX. Propoſi= tionibus *cùm primum Regi exhiberentur, & iis quæ deinceps.*

QVanquam plurima hîc poſtulantur; tamen ſi extrema ſint iſta quæ petunt, juvat tandem cognoſcere, quod *pretium* ab Illis *Incolumitati meæ*, & *Paci Publicæ* indicitur, quæ quidem nunquam exiſtimabo me nimio poſſe *redimere*, modò id fiat ſine *Conſcientiæ* & *Honoris* jactura: Si non alias licuerit, eligam potius omnem illam Calamitatem & Infamiam, quam mihi poſſint Inimiciſſimi vel optare, vel infligere.

Quædam ex his quæ *proponunt*, olim à Me ultro Illis delata; alia ſunt quæ facilè poſſunt concedi. Quod ad cætera, cùm jam pridem declaraverim Me illis ſalva *Conſcientia* aſſentiri non poſſe, haud æquum arbitror, ut di-

ſtrictis

ſtrictis Gladiis, & Injuriis *Belli* obtrudantur. Mirum verò; nullam aliam *Pacis* iniri poſſe rationem, quàm, qua *Bellum* mihi neceſſe eſt Animæ meæ inferre.

Multa hîc à me valdè *expetunt*, nil contra viciſſim redhibent, quo, vel Honoris fiat grata commutatio, vel, quæ Illis jam indulſerim, vel ſim porro indulturus, aliquo ſaltem officio compenſentur: In hoc utique Honori meo favent, quod mihi *Datoris* tantum partes (quod Regium quidem magis, & *Divinum*) aſſignent. Revera, haud plura *flagitare* poſſunt, quàm ego *dare*; ſervem mihi ſeorſim modò Incommunicabilem *Conſcientiæ* meæ Gemmam, nec illam à me cogar amittere, cujus damnum nihil unquam vel reſarcire poteſt, vel reſtituere.

Quædam verò (quæ His rogare libuerit) ita mihi videntur omni prorſus *Ratione aliena*, ut, dum Ipſe *Rationis* Compos ſim, mirer illos potuiſſe conſenſum meum ſperare: cùm hoc Ipſi ignorare non poſſint, nec cum *Rege*, nec *Chriſtiano*, ut his omnino aſſentiatur, conſtare: Quod tot hactenùs donaverim, auget illis fiduciam, me nihil negaturum.

Multum in me valet (fateor) amor populi mei & Pacis *Publicæ*, at Veritatis tamen ſtudium, & *Internæ* Pacis plus pollet.

Rogant enim hîc à me nonnulla, quibus ſi „ annuerem, non tam externa mea *conditio Regia* „ debilior redderetur, quàm afflicta *Conſcientiæ* „ quies, quæ mihi eſt, & eſſe debet atque etiam „

erit

erit, Deo favente, omnibus Regnis potior.

Quædam, quæ approbari forsan alias à Rege possent, interest tamen aliquando & *prudentiæ* & *Honoris* ut quibusdam *Hominibus*, & quibusdam etiam *Temporibus* negentur, ne sic *omnia* concedens videretur *nil* ausus negare, nimisque aliis animum faceret, improba & inverecunda postulandi.

Vt verò generali adeò, & implicito consensu (*id* enim inter cætera *requirunt*) in *omnia* ab Illis allata, vel proposita adstringar, tam *cæcæ* esset penitus *obedientiæ*, qualis nunquam à libero homine speraretur, quàm, cùm à *nullo* prorsus exigere debeamus, multo minus à *Rege* subditi, quorum unum-quemlibet fieri potest ut *Prudentia* haud minus, quàm *Dignitate* antistet.

Idem enim prorsus videtur, ac si *Sampson* ille olim consensisset non in *manus* sibi solum colligandas & abradendos cincinnos. sed in *oculorum* etiam exclusionem, quo illi tutius *Philistei* illuderent; quod multò potius certè malebant, quàm mansuefactum in contumelias, & ludibriis opportunum statim perdere.

Porrò hæc qualiscunque arrogantia quâ *omnem* mihi Negandi facultatem tollunt, Illos minimè omnium decere videatur, qui se *Humiles Meos subditos*, & demisse supplicantes profitentur, in quo, satis se agnoscunt *Inferiores*, & consequenter obligari, responso ejusmodi, quod *superioris* sui Arbitrium vel *Ratio* dederit, etiamsi non integrè Satisfaciat, acquiescere

cere. Cum penes illum fatentur Vim certe aliquam Rationis, & consentiendi ac dissentiendi libertatem, nimis stultè alioquin petituri, quod nec liberum negare, nec integrum illi foret concedere.

Quod si jus illud mihi utrinque competat, (tùm qua *Ratio* jubet, ut *Homini*, tum, qua *Honos* proculdubio ut *Principi*;) quantâ jam & quam immani injuriâ circumscribunt *Rationem Meam* intra unam concedendi necessitatem quicquid ipsis rogare placuerit? Ipsis, inquam, quorum mens & sententia (in rebus utique ad *Honorem* & *Rationem* spectantibus) à mea forsan longius recedit, quàm sint Fines nostri, & *Conditio* diversa; hanc enim Deus satis & Leges discriminârunt, cum me *Regem* fecerunt, Illos *Subditos*, à quibus *opponi* mihi hæc verius, quàm *proponi* dicantur, quæ ita Regiæ Authoritati necessario *imponuntur*. Haud enim Principis sui quisquam Rationem astringere, & cancellis præfinire laborabit, nisi qui id simul agitat, ut vel dividat *Imperium*, vel in Illum usurpet.

Hoc vero, pro æquitate sua postulant, ut abdicato meo proprio Judicio, eorum me Arbitrio totum tradam, atque adeò me Eum ostendam (qualis à Nonnullis depingor) dignum scilicet, qui *Pupillus* eorum potius quàm *Princeps* audiam. Meo quidem ut non ita ingenio *arrogo*, quin lubens admittam aliorum Consilia, ita neque tam penitus *diffido*, ut me, bruto quodam more, quorumvis

in dictata subjiciam & Rationis in Anima meâ *Imperio*, & Coronæ *Majestate* subditis meis simul proditâ. Certè, nulla unquam vel Argumenti umbra est, quâ eorum cupiditati obtemperare persuadear, qui sic suam & aliorum libertatem in *Consessu* & suffragiis *Parlamentariis* vel Ipsi impugnant, vel ab aliis impugnari negligunt.

Adhæc, omnes qui istos norunt, probè sciunt, quàm Tyrones sint penitus in Re *Politica* plærique istorum qui hæc postulant, ut sanè, dum me septem insuper annorum experientia docuerit, quam benè vel se ipsos regere, vel, quam à me jam extorserint, potentiam moderari valeant, omnium essem stolidissimus, & Fidei meæ commissi proditor, si re-
„ missas è Manu meâ *Rationis* & *Regiminis* habe-
„ nas, in eorum statim traderem, qui jam pri-
„ dem instar *Iehu*, *præcipitanter ducuntur*; & qui in *Summam sedem* insilire impotenter cupidi, plus multò *Phaëthonta* quam *Phœbum* referunt: Omen Deus avertat.

Id utinam meminerint, se (ut optimè cum
„ illis agatur) Sedere in hoc Consessu *Subditos*
„ meos non *Superiores*; Consiliarios hùc voca-
„ ri, non Dictatores. Ita enim R*escripti* verba
„ habent, ût *Consilia* sua proponant, non mihi
„ parendi *necessitatem*.

Cùm hoc primùm ad me allatum esset, *Propositiones* mihi aliquas exhibendas, id peti exspectabam, ut Leges Bonæ, vel jam longo tempore antiquatæ, vel incumbente morum corru-

corruptelâ, oppressæ, in vim suam pristinam & vigorem restituerentur; vel ut pravæ nonnullæ præter Legem *consuetudines*, & *Personales Abusus* tollerentur; vel, quod Ipse forsan aut alii detrimentum Publico tulissent, resarciretur; vel, ut æque mihi hujusmodi conditiones deferrentur, propter quas, (cùm illis cordi esse intelligerem Coronæ Meæ Privilegia) multo facilius inducerer ad iis Rogationibus acquiescendum, quæ ita populi Bonum spectabant, ut me non admodum minuerent, quem *Lex*, *Natura*, *Ratio*, & *Religio* primo loco jubent *servare*; sine quo, impossibile est Populum meum (prout Muneri meo par est) *conservare*.

Illud saltem sperabam, in iis quæ prave admissa fuerant vel in *Ecclesiastica* Re vel *Civili*, tam moderata futura *Reformandi* studia, vt *Fundamentum* & *Essentia* utriusque Regiminis integra & salva manerent; haud verò ita utrumque conquassandum simul, & convellendum, nullâ prorsus ratione habitâ vel Legũ jam obtinentium, vel Pietatis & Prudentiæ superiorũ omnium *Conventuum*, vel Antiquæ & universæ Praxeos *Christianæ Ecclesiæ*, vel quæ ad Jura spectant & Privilegia *Singularium*: cum interim loco Illius, quod *abolendum* erat, nil omnino *reponendum* curarent, quod vel prioris Instituti bonum *Finem* attingeret, vel *Defectus prætensos* suppleret, vel *Abusus* reformaret, vel, Cordatis hominibus satisfaceret, qui non verbîs Phaleratis & mollibus, zelum

quendam ſingularem & pietatem crepantibus, ducuntur, ſed id ſerio expetunt ſcire, quàm ſolidis Argumentis, & vivis rationibus tùm *divinis*, tum *humanis*, tantarum *Novationum* præceps Impetus & neceſſitas poſſit ſuſtentari.

At in iſtis quidem *Propoſitionibus* animadverto hujus generis perpaucâ vel in hunc prorſus *finem*. Nil in Legibus *luxatum* quod hîc volunt *reſtitui*, nulla Juris alieni uſurpatio abdicanda, nulla Juſtitiæ obſtructio *removenda*, nulla omnino Injuriarum *Compenſatio*, vel quicquam æquæ hujuſmodi Reformationis rogatur, cui vel *Ratio* vel *Religio*, vel *Prudentia Politica*, vel Humanum quodcunque Argumentum ad annuendum impellat.

Quod vero ad ſummam eorum attinet, quæ diverſis temporibus perhibita, nova maximè & difficilia videbantur, id demum perſpexi, ea, quæ olim in Regno *ſeditiones* & Eccleſiæ *Schiſmata* habita ac legibus propterea obnoxia, jam eò uſque fiduciæ perveniſſe (vulgi ſcilicet clamoribus & auxilio præcipuè propugnata) ut non ſatis habeant, ipſa, cum *vanitate* ſua, *novitate, confuſione* tolerari, niſi hoc inſuper requirant, ut Leges omnes contra Illos abrogentur, quin & Regimen Illud *extirpeur*, cujus Jura jam quærunt invadere.

Hoc ad ſummum eorum quæ petunt: Cætera ferè ſunt chartæ *ineptæ* & ſupervacuæ, in quibus iſta involvunt ideo, ut honeſtius paulo afferantur.

Mihi

Mihi vero haud perinde admirationi diversitas istarum aut detestanda novitas, cum nil sit adeo portentum, in quod aliqua Phantasia non pruriat.

Illud penitùs obstupesco, quâ tandem ratione contingeret, ut Articuli istiusmodi sub *Vtriusque Confessus* nomine *Parlamenti* Anglicani exhiberentur , cùm id certò affirmaverim vix esse quartam partem *Membrorum utriusque Ordinis* qui seorsim singuli & liberi tam perniciosas Mutationes in *Ecclesiastico Regimine* vel *probare* possunt , vel *expetere*.

Quin id etiam persuasum habeo, restare etiamnum in Majori Parte utriusque *Consessus* (modò *Libertas* illis sua & *Numerus* constet) eam *scientiam*, *Rationem*, *Pietatem*, & *Moderationem* æquanimem , ut ipsi satis discernant , quid recto rerum *usui abusus* , quid primæ *Institutioni* , *Corruptio* , quid ipsi *Regimini* , *navi Regiminis* , quid Archetypo *Exemplari* , posteriorum *errata* , & *mendæ* intersint.

Certè haud credibile erat, nullis ita vel tam levibus argumentis in contrarium adductos ita penitus renunciâsse omni legum quæ jam vigebant reverentiæ, vel pietatis Majorum Reformantium, vel florentissimi priorum temporum Regni hujus & Ecclesiæ status sub præsenti illius Regimine.

Mira tamen nescio quà fatalitate , quid per absentiam , silentium , incuriam supinamque & stupidam credulitatem , (qua nimis faciles nonnulli , zeli omnia & Reformationis fuco

tincta, ut ſinceram pietatem agnoſcere) abripi ſe utcunque patiebantur communi torrente, qui ex hoc (velut primo fonte) ſcatet *Populari Tumultu* & *Clamoribus*, unde haud mirum animos&vires creviſſe nefariæ eorum ſedulitati, qui omni arte & induſtriâ ex præſentibus diſſidiis *Innovantia* ſua conſilia promovebant.

Hæc propoſitionum *Agmina* (cum nec tantillum (meo Judicio) Rationis, Juſtitiæ, Religionis ex eorum parte militaret, ut quæ a Turbis & factionibus inchoata) jam nec ſolitaria incedunt, ſed *alio* Militum *Agmine* ſuſtentantur; quorum iſtud utcunque contra Perſonam meam invaluerit, haud tamen à prioribus illis me expugnari patiar, ulterius quàm cauſam video non enim Manu hîc & Numero agendum eſt, ſed Juſtitiæ & Rationum ponderibus.

Enimvero, ſi uterque Conſeſſus, pupillatu ſuo depoſito, emancipaſſet ſe ſtrenue ex hoc Tumultuantium Patronatu(qui nil aliud prorſus ſunt quàm Canes quidam venatici ſtantes aure arrecta ad eorum hortatus, qui cum Regni & Eccleſiæ pernicie privatos ſuos fines & Conſilia perſequuntur) vel, ſi hoc mihi ſemel perſuaſum fuiſſet, eſſe hæc poſtulata ex pluribus eorum ſuffragiis, qui non minore *Libertate* utuntur quam *Iure* ſedent; forte etiam judicium meum ſuſpicari poteram, ſi minus plene & alacriter ad eorum ſententias accederem.

Supereſt enim mihi *Charitas* quâ credam

eſſe

esse aliquos inter Illos prudentes, quin & *humilitas* etiam quâ agnoscam me Prudentia eorum in nonnullis & egere posse, & uti oportere, cùm hoc fine eos omnes ad hunc *Conventum* vocaverim: nunquam tamen illis concedam ita consummatam sapientiam, & ab erroribus securam, ut meipsum velim excludere: cum nemo prorsus sit eorum, cui incumbit, vel *Personam* tantam agere, vel illam *Fidem* liberare, vel eandem mecum *Fortunam* & *Honorem* tueri: atque adeo nulli valent sine Rationis meæ concursu (qui non secus ac sol in Naturalibus necessariò hîc debet influere) ullum Actum *Perfectum*, & *Publicæ Prudentiæ Authoritate vestitum* (quo Lex scilicet constituitur) generare unquam vel producere.

Mihi vero haud certius constat de iniquâ absurditate quarundam ex his *Propositionum*, quam illud valdè exploratum habeo, nequaquam hîc libera fuisse, & conjuncta *Vota* Majoris eorum Numeri qui hîc jure sedent, & suffragantur.

Plurimæ enim ex istis, specie licet *Reformandi* prælatâ, *fermentum* illud *vetus* redolent, "
eorum scilicet *Novatorum*, qui sub duobus "
Decessoribus Meis, Principi simul & Parlamento negotium facessebant, & subinde minabantur: quo, licet vulgus statim Morbum haurire potuerit, haud ita frequens unquam infecta fuit Nobilitatis Massa, cæterique ex Equestri ordine, atque adeò haud ita derepentè poterat in Majorem utriusque *Domus* partem il-

 labi,

labi, ut sic unanimi voto conspirarent tot enormes, & plenas periculi in *Ecclesia* & *Regno* Novitates, omnes Praxi suæ, Judicio, Educationi adversantes invehere.

Neque vero me fugit, adscitos in huncOrdinem plurimos impetu & studiis Popularium: quorum nonnulli nil ardentius sitiebant, quàm ut offensas quas in Me vel in Aulam Meam, vel Clerum conceperant, acriter omnes ulciscerentur: nulla tamen ratio permittit, ut immensam hanc & subitaneam *Novandi* cupidinem, ultra quàm Paucis Illis imputem, qui se Turbâ hac *Multicipiti* & *Multimanâ* armârant.

Eadem interim me Ratio hortatur, Honorisque simul & Incolumitatis Respectus *Ecclesiæ* & *Regno* debitæ, ut ejusmodi mihi *buccellas* oblatas lente prius *manducem* quàm in *Stomachum* demittam: Sin conscientiæ meæ *angustia* impediat, quo minus eâ quâ alii facilitate deglutiam hos in Deum & homines sacrilegii & Injustitiæ *Camelos*, nulla causa est cur expostulent haud æquè vastum mihi *guttur* ac illis patere; Id Deo juvante fixum manet, nulla vel perturbatione, vel pervicaciâ, vel contradicendi libidine, vel inani *Negativæ Vocis* ostentatione ita transversum actum iri judicium meum, ut sim *voluntati* meæ obsequuturus, quicquam unquam negando, quod *Conscientia* mea & *Ratio* negare vetuerit.

" Contra, nulli unquam rei ultrâ assentiar, ni-
" si in quantum eâdem *Ratione*, *Iustitia*, *Honore*,
" & *Religione* persuadeor, futurum in Dei Gloriam

riam, Bonum *Ecclesiæ*, *Populique* salutem & Pacem.

Satisfacere quidem conabor *Parlamento* meo & *Populo*, sed ut ulli unquam *Factioni* quantumvis potenti gratificer, nec metu subigar nec adulatione. Hoc enim esset, detrimento Corporis, morbum alere.

Cæterum, licet fides multorum, & prudentia deterreantur, quo minus liberum illud mihi & fidele Consilium (quod & possent alioquin & vellent, & quo carere jam possum, impertiant) nemo tamen efficiet, ne Sapientiam implorem *Admirabilis* Illius *Consiliarii* qui & optima dictare potest; & cor meum ad obsequendum inflectere.

O Tu Prima & Æterna Ratio, *Cujus summa Sapientia omnipotentiâ armatur, instrue Famulum* Tuum *clara primum patefactione Veritatis*, Rationis, *Justitiæ in intellectu* Meo, *deinde sic voluntatem & adhærendi propositum confirmes, ut nullo terrore, vel injuriis, vel quacunque vi adhibita, cogant me* Inimici *mei in eas unquam* Regulas *peccare, quas tu per eas Conscientiæ Meæ implantavisti.*

Non me ideo Regem *fecisti, ut minor essem Homine, nec auderem* Etiam meum & Non *prout causam video, profiteri, quæ libertas nec vel Infimæ Creaturæ denegatur, cui vel usus* Rationis *inest, & facultas loquendi.*

Mihi ergo soli in crimen cedet, quod in aliis veracitas

racitas, & Constantia laudabilis.

Vides (Domine) quàm pravis studiis, & quâ iniquitate illam mihi Regi *suo libertatem negant, quam* Tu *omnibus dedisti, quamque ipsi pertinaciter sibi vendicant, cum sint ita valdè solliciti, ne in minima quaque parte Privilegia sua lædantur.*

Ad te supplex confugio, qui solum Regulâ *non errante ducere nos potes & dirigere per ambiguos Labyrinthos cogitationum nostrarum, & quæ ab aliis difficilia proponuntur, quæ, non sine causa, suspicor ultro mihi objecta ut laqueos, ut, seu assenserim illis, seu negaverim, iis usque angustiis constrictus hæream, quéis animæ meæ insidiantur.*

Dirige Domine in conspectu tuo viam meam. Ne vitiosi mei affectus & perturbationes divertant illa unquam aut obnubilent, quæ â sancto tuo spiritu suggeruntur.

Sit Gloria Tua, finis meus: Verbum Tuum Regula *Mea: & Tua fiat Voluntas.*

Omnibus placere non possum; quibusdam placere nil moror. Fœlix eo sim, ut tibi placeam; haud magnopere metuendum, si cui alii displicuero.

Tu qui Mundi Sapientiam stultitiam facis, & comprehendis in Consiliis suis qui sibi Sapientes videntur, me veritate tua Efficias, in Honorem Tuum, Regnorum *Meorum Bonum Publicum, & Animæ meæ salutem satis sapere; atque haud ero valde sollicitus quid à Mundo existimer vel in quo Numero habear.*

Quo mihi minus prudentiæ velint tribuere, eò magis demonstrabitur tua me Sapientia gubernans,

nans, dum nil dignum concedi pervicaciâ aut affectu degenem, & nil etiam quod merito negari debet, metu hominum concedam, aut adulatione.

Ne me in crimen illud patiaris vel infortunium labi, ut (vel sponte, vel temere) cujuscunque hominis Consilia Bono Publico injuria promoveam, dum assensu meo rata faciam.

Sed nec moroso unquam & perverso dissensu, obstem Bono Publico, aut fraudem faciam.

Dones me illa Charitate humili, ut eorum etiam sequar Consilia cùm expedire in Publicum *videantur, quorum in me animi benevoli perexigua argumenta reperio.*

Tibi juxta facile est honestis erroribus benedicere, ac fraudulenta consilia dissipare.

Cum de omni verbo malo & otioso ratio reddenda sit ad tuum Tribunal, *fac (Domine) ut summa prius curâ adhibita prodeant hæ Sententiæ meæ, &* Declarationes solennes *ut quæ sint maximè in* Publicum *vel Bonum, vel* Malum *valituræ.*

Quo minus isti quid petant cogitaverint, eo impensius me facias quid respondeam, sollicitum.

Sint licet graves Meæ, *& populi miseriæ, & pax omnis futura gratissima, nunquam tamen permittas (Domine) ut vel minimo Conscientiæ impendio, vel illas unquam effugere, vel hanc velim comparare, cum Tu meritò plus Illius, quam ego Dominus.*

12. *De Rebellione* Hibernica.

MOtus illi in *Hybernia* tam repentini erant & tanto impetu, ut difficile ſit vel Principia eorum diſcernere, vel præcipitatæ jam Rebellioni remedium applicare.

Revera *mare* illud *ſanguinis* ſummâ illic ſævitiâ & immanitate fuſi ſatis eſt in æternum obruendo omni ſimul calamitate & dedecore, quemcunque Deus deprehenderit vel malitioſum Authorem, vel omninò Incentorem extitiſſe.

Accedit verò mihi infæliciſſimè, ut hinc etiam quorundam Malitia in me telum arriperet, qui cum ſatis impudenter mihi quidvis imponere parati eſſent, hâc libenter ſunt uſi *occaſione ſanguinaria* quò me illâ aſpergerent, cùm id facinus eſſet proculdubio à quo Ipſe maximè omnium abhorrere debeam, ut pleno in Deum ſceleris, in me, perfidiæ, & in ſubditos ita exitiali.

Ægrè tamen ferebant nonnulli, parum ſibi fidem abhibitam affirmantibus, quicquid ab *Hyber-*

Hybernicis perduellibus actitatum, me Conscio saltem fieri, si non meo *Mandato*. Qui sic me calumniantes satis prius edocti erant haudquaquam novum esse subditis meis non solùm absque *Mandato*, sed etiam contra Imperium meum, tum personam etiam pugnare, jactantes interim, se hoc Mea Authoritate, & pro mea incolumitate suscipere.

Vtinam Populo *Hyberniæ* nihil esset quod ex istorum exemplo allegaret, quorum certè major culpa est, quâ *Protestantium* doctrina magis omni in Principes Rebellioni, quàm *Papistarum* adversatur. *Recta* sit quantumvis *Intentio*, nec scandalum excusabit, nec exempli contagium.

Sed hoc Illis frequens. Qui officium in me suum neglexerit, mihi statim vertit vitio: hunc mihi semper honorem Hostes mei detulerunt, ut multum infra me censuerint modicas Injurias, in quibus scilicet haud satis clarum mei specimen edatur, vel quid *pati* ab illis possim, vel, quid Illis *ignoscere*.

Exquisitâ ergo virulentia, *Calicem* mearum Afflictionum *Felle* & *Aceto* Falsitatum & Ludibrii miscuerunt, inter alia mendacissima illud etiam objectantes, unde maximum in me damnum & infamia redundavit: quod eâ faciunt causâ, ut cum facinorum ejusmodi (quod omnis Ratio, Religio, & Politica Prudentia detestanda mihi maximè jubeant) particeps credar, tanto barbarus magis & inhumanus coram Mundo appaream

Mon-

Monstrum nempe quoddam *Cyclopicum*; cui nil aliud in *cibum* & *potum* sufficiat, quàm *Caro* & *Sanguis* Meorum Civium; cum quibus ut agatur prosperrime, plus certè in Rem meam conducit, quàm his expedit hominibus omnia turbare: qui revera rem suam agere nisi in turbidis Temporibus non possunt, & tum demum callidissimè se egisse arbitrantur, cùm infælicium eorum eventuum (quibus ipsi oblectantur maximè, & non minima Causa extiterunt) invidiam in alios transtulerint.

Sane ita prudentiores arbitrantur præposterùm illum rigorem, & iniquam ultra modum severitatem quam nonnulli præ se in *Anglia* ferebant, haud minimum his *fomitem* subjecisse, dum superiores irarum *scintillas*, (queis non deerat in *Hybernia præparata* Rebellioni materia) in horribilem illam *flammam* excitârunt: cum, satis jam exacerbatis animis, accedente desperatione, & ad cæteras graves molestias Extirpationis terrore, haud difficulter irritarentur ad apertam defectionem satis per se prompti in violenta erumpere, tum Religionis suæ quibusdam *Maximis* incitati, tum naturali libertatis desiderio, ut à præsenti se jugo eximerent, & futuræ asperitati obviarent, quam imminere sibi clarè perspexerant, ab avaro eorum zelo & iniquissimo furore, qui id multum pro Veritate Religionis suæ facere existimant, si non aliam præter suam patiantur.

Deum

Deum testor, me quemadmodum verè possum *lavare Manus meas in Innocentia* quod ad crimen hujus attinet Defectionis, ita lavare etiam posse & *lachrymis* ex tristi sensu meo, cum sic diffusam viderem, & omnia vastantem, idque eo præsertim tempore, cum propter dissidia, & suspiciones in *Anglia*, essent potius homines de Salute sua, & quos hic fines agitabant, solliciti, quàm de iis suppetias ferendo, qui inhumane quotidie in *Hybernia* trucidati: quorum *sanguis* & *lachrymæ* satis quidem per se fuissent, si non omnino *extinguendis*, at suffocandis paulisper & reprimendis Civilium discordiarum *facul is*, quas ita sedulo nonnulli spargebant.

Vtinam tristis hæc *Hyberniæ* conditio nemini minus quàm mihi doluisset: ultro illuc deposcebam proficisci, sed timebant nonnulli, ne vel unum Mihi esset Regnum tranquillum: aut id saltem dedignabantur, *Inferiorem Me Scopum* ferire, aut Internecionis Meæ Gloriam aliis concedere. Acceptassent modo quæ proposueram, fuisset proculdubio nec tam gravis Ruina, nec tam diuturna Calamitas, nec Remedia tam penitus deplorata.

Proximum ergo, ab ipsis Rebellionis Illius Authoribus, Eorum crimen est; qui, vel per domesticas seditiones obstabant, ne mature occurreretur huic Malo, vel Auxilia intervertebant, vel ipsos postremo Rebel-

les

les ad desperationem agebant extrema omnia minantes, non iis duntaxat, qui prima Belli Hujus Capita, & Faces fuerant, sed ipsi Genti Universæ, obstinati, omnes simul, viros, fæminas, infantes, *Germen & Radicem* perdere: nulla eorum ratione habitâ, quæ argumenta plerumque in Misericordiam valida, quæque à propriis pectoribus suggesta satis audiunt illi Victores, quos non omnis Humanitas deseruit, ne sæviant videlicet in Illos, quos è facie miserabili agnoscas plus à malis suis propriis, quàm malitiâ stimulatos: vel qui sexu aut ætate imbecilli nec contra manum levare, nec inter *dexteram* & *sinistram* distinguere potuissent. Quo quidem præpostero, & minimè omnium Euangelico zelo illos potius imitantur à *Servatore* nostro reprehensos *Discipulos*, qui, quòd à paucis exclusi aut neglecti fuissent, haud mitius quam Igne cælitus totas Vrbes hausturo, vindicandam hanc Injuriam censuerunt; vel Illos filios *Jacob* a Patre cum execratione increpitos; cum Illa potius aspera & extrema optarint, queis ad præfractam desperationem redigantur homines, quàm moderata remedia, adhibere, qualia essent, nonnullos in exemplum castigare, alios veniâ supplicantibus ablatâ, armis exuere & in posterum tutos præstare à Gentilium suorum furoribus, qui eodem secum flumine natare recusantes prompti nimis essent submergere.

Est

Est autem quoddam *Zeli* genus cui clemens æquanimitas *Tepor* est, quique immanem se haberi, quàm frigidum malit: quanquam crebro etiam hi homines (quicquid simulant) plus *pellis* suæ causâ ursum, quam *maleficii* occidant, cum sit his *præda fisci* charitate illâ potior quæ aut vitas conservat aut sanat errores.

Cùm ergo in *Hybernia Protestantibus* prævalente efferatorum hostium numero oppressis & novâ indies strage cumulatis omnia auxilia vel negata essent, vel interclusa, id mecum sedulo agebant, & enixe hortabantur omnes ferè in illis locis *Protestantium* primarii, ut Armorum aliqua cessatione facta spacium illis respirandi efficerem, sine quo vix posse credebant absque miraculo quæ superfuerant reliquias servare. Deus novit quam tenero animo, & quàm sollicite hoc negotium curaverim, idque per viros *Honorabiles* & spectatæ integritatis, ut nec Rebellibus cresceret audacia, nec qui in officio manebant *Protestantium* fides & patientia frangeretur.

Cum vero hoc commodissima (qua licebat) ratione, in hâc rerum angustia, & difficultate perfecissem, jam mihi nova de integro subeunda infamia, quod non passus sim perduelles exiguum illud quod erat reliquum *Protestantium* devorare.

Arbi-

Abitrabar quidem & meritò, ſpacio hoc & mora Belli, haud ita quicquam acceſſurum Perduellium partibus, quàm Saluti & Paci *Proteſtantium* tum in præſens, & in futurum conſultum: quod proculdubio fuiſſet, ſi durante *Induciarum* tempore, cordi magis nonnullis fuiſſet afflicta *Hybernia*, quò illa ſtudia deponerent, quæ tam impenſè promovebant, qui dexterius multo *Sanguinem emittere*, quàm fluentem *ſiſtere* callebant.

Vt ut verò ſiniſtre noſtra omnia recepta fuerint, (in quibus (neſcio quomodo) procliviores ſunt homines quod falſum & deterius eſt credere, quàm, quod verum & bonum diligere) ut nullum ſupra me Judicem præter Deum, agnoſco, ita magno mihi ſolatio eſt, quod ad Illius *omniſcientiam* appellandum habeam, qui non ideo *Innocentiam* mihi aufert, quia, ut olim Sancti ſui *Iob*, Patientiam meam hactenus experitur.

Satis mihi abunde eſt, ſi conſcientiæ meæ proſpiciam, fidemque meam in *Commiſſo*, ut Regi, liberem: quod ad illa convitiorum examina, quæ ex ore quorundam & pectoribus, non ſecus ac fumus è fornace & ſcintillæ evomuntur, vix iis vacat attendere, nedum prolixis Apologiis ſatisfacere conari, Illis præſertim hominibus, qui Abyſſi Improbitatis ſuæ conſcii, ægre quenquam ſeipſis minus Improbum agnoſcunt.

Regium

Regium eſt, benè facere, male audire, Illud faciam modo, hoc feram libens. (Deo gratias ago) patienter audire poſſum etiam quæ mihi affingunt Inimici deterrima. Spero quoque me plus boni facturum, quam aut merentur Iſti, aut cupiunt.

Olim (credo) manifeſtum fiet, eos qui cætera mea Regna turbare cæperant, reos eſſe magnam partem etiam horridi iſtius in *Hybernia* cruoris, ſi non quâ primo fuſi, at quà tardè repreſſi.

Quem certè (quicquid ipſi dicant vel ſentiant) non aliter accipio, quàm è venis meis hauſtum tantum ſanguinis, cum nemo prorſus, ſat ſcio, plus hâc effuſione debilitetur. Quanquam verò inſatiata ſit hominum ſævitia, ſpero Dei miſericordiam Juſtitiæ Ipſius aliquando dicturam, *ſufficit*, & Civilium Bellorum *Gladium* in vaginam ſuam recondi juſſuram, cum miſericors Illius Juſtitia non perniciem noſtram velit, ſed Medicinam: ut ſit ſcelerum diminutio, non gentis excidium.

Præveniat nos (Deus Meus) repetitis tuis Miſericordiis, quêis Ego & Populus Meus ſumus valde abuſi, nec, ut unquam reſtituantur, mereri poſſumus.

Vides quanta inter Chriſtianos immanitas ſub Religionis ſpecie exercetur, quaſi Chriſtianos

ſtianis eſſe non licuerit, niſi nos ſic mutuo crucifigeremus.

Quia virtutem Tuam non diliximus, nec charitatem exercuimus, Tu ſpiritum Erroris & Acerbitatis, Mutuique & feralis odii inter Nos exoriri permiſiſti.

Ignoſce (Domine) in quo peccavimus, & quæ perpeſſi ſumus, ſanctifica,

Qui per ingentia peccata cecidimus, liceat ex pœnitentia exſurgere.

Ne tibi parvæ videantur quas Ego & Regna mea ærumnas pertulimus, ſed peccata noſtra reddas conſcientiis noſtris qualia in ſpeculo Iudiciorum Tuorum exhibentur, conſpicua: haud enim parva delicta tam atrociter ſoles caſtigare.

O ergo pro magnarum Tuarum Miſericordiarum multitudine, ignoſce peccatis noſtris, & Iudicia Tua removeas vehementer multa, & gravia.

Premant tamen Nos uſque peccata noſtra, gravius ſaxis quàm Iudicia, fac nos magis in reſipiſcentiam, quam in liberationem geſtire; Da nobis inprimis pœnitentis Conſcientiæ pacem, & tranquillitatem deinde in Conjunctione Regnorum.

In ſervatoris noſtri ſanguinis Mari, obruas precor peccata noſtra, & per Rubrum hoc noſtri ſanguinis Mare, ad ſtationem aliquam Pie*tatis, Pacis, Affluentiæ perducas.*

Vt pro Publico Meo Munere, quo omnes contingo, Populi mei perpeſſionibus conſocior, ita faxis

faxis eo sensu eorum efficiar, qui Christianum Regem deceat & Patrem Populi Amantissimum.

Probra illa & injustæ in me sparsæ calumniæ, sint mihi lenis instar spiritus qui miserationem meam accendat: Da prunas ardentes charitatis super caput eorum coarcervare; ut ab illis colliquescant qui malitia aut crudeli Zelo acti vel accenderunt has flammas, vel extingui vetuerunt, quæ sic tria mea Regna devastarunt.

O subvenias & liberes miseros illos in Hibernia Protestantes quos tu hactenus servasti superstites.

Et duc eos in semitis salvificæ Tuæ veritatis qui aut inscitia sua aut errore perniciosis his Dogmatis & perduellionem spirantibus imbuuntur, atque hæc interim agentes tibi obsequium se credunt præstare.

Sit tuæ Manus Iustitiæ contra Illos, qui malitia sua & virulentia vel excitarunt Bella Illa sæva & immania, vel illis fomitem dederunt.

Tu qui non amas perdere cum nocente innoxios, & errantes pariter cum malitiosis; qui misertus ês Niniveh propter multos infantes, ô ne totam stirpem Pupulosæ hujus & deceptæ Gentis objicias eorum furori, quos avaritia sua facit crudeles, nec iracundiæ vehementer feroci atque adeo juste execrandæ.

Serves, (si voluntas tua fuerit) etiam in media severæ tuæ Iustitiæ fornace, semen Posteritatis Misericordiam Tuam laudaturæ.

Et age mecum non secundum injusta hominum oppre-

opprobria, sed secundum innocentiam manuum mearum in conspectu Tuo.

Si concupiverim omninò, vel delectatus fuerim in hac die calamitosa miserabilium mihi Re*gnorum, si non serio laboraverim, & huc omni studio incubuerim, ut sanguinolenta hæc dissidia quoquo modo prævenirem, vel componerem, tum sit manus* Tua *contra* Me*, & Domum Patris mei. Vides (Domine) satis mihi inter Homines, hostium extare, & propterea nec opus habeo, nec revera auderem ita mihi, & Meis imprecari, ni mihi testis esset Integritatis Conscientia Mea, quam* Tu *(Domine) satis nosti, nequaquam tamen merito meo, sed misericordiis tuis confido. Parce Domine, ac ne irascaris in æternum.*

---

13. De Scotis *in* Angliam *evocatis, & eorum Adventu.*

GEntem *Scotorum* præter illa (cum Patre meo fœlicis memoriæ Communia) Naturæ, Dominii, Beneficentiæ vincula, multis etiam recentibus beneficiis devinxeram; nonnullis inter eos acribus viris & industriis eousque indulgens, ut viderer plus

plus illorum hominum *desideriis* quàm vel *Rei* meæ propriæ, vel *Honori* consulere: At jam video, è Regiâ munificentiâ *audaciam* nonnullis crescere ultra fines Modestiæ & Gratitudinis, *agendi simul & flagitandi.*

Charitas mea vetat & Lex illa *Pacificationis* ne in superiora respiciam, in quibus, procul à me absit, ut ingratitudine cujusquam vel inconstantia in pœnitentiam eorum adducar, quæ in Publicum Bonum concessi. Faxit Deus ut in bonum cedant.

Ut verò denuò in *Angliam* Pars Illa cum exercitu rediret, nullam aliam ob causam, nisi ut Ecclesiam *Nostram* ad Novam illam *Suam* formam cuderent, certè haud minus iniquum videtur, quàm, erga se fuissent arbitrati, si hinc eadem in Ipsos tentassemus.

Aliud vero quod hîc agerent, nunquam scivi, (missis illis vulgaribus *Religionis & libertatis* nugis) quàm ut exemplar suum *Presbyterale* ita recens formatum, firmius hac ratione efficerent, cum à nostra deinde Ecclesia (vel *sanguineo Charactere*) describeretur.

Quod *Consilium* eorum & *Finis*, an satis Divinæ Justitiæ tam violenti *Medii* usum approbaverit, eorum Conscientiis relinquo, qui hujus *Medii* calamitates experti, nondum *Finis* optati beneficium, vel in Hoc, vel in Illo Regno perceperunt.

Multi enim hic nodi occurrent, & non levia ubique offendicula, quæ impedient quo minus

minus Ista (cui sic plauditur) tanquam unica esset justa *Reformatio* , Disciplinæque & Regiminis recta *Constitutio*) ita securo pede transeat , quo in *Scotia* dudum pervagata est, & quod nonnulli etiam in *Anglia* crediderunt futurum , cum tot è clero *Anglicano* seu *levitate* , seu *irâ* , seu pejori aliquo *affectu* incitati , deserta sua pristinâ in *Episcopos* fide & obsequio , ad *Presbyteratum* omnes circumagerentur.

Mihi quidem ita videtur , esse hoc *Hominum se quærentium* & in quos *privati affectus* plus pollent quàm *Zelus* verus , & pia *prudentia* ; ut aliquod exterum Regnum vel Ecclesia ea aliis remedia præcipiat , quæ Ipsi cum *successu* magis quam cum *laude* usurparunt ; haud interim secum reputantes , idem sæpe medicamentum pro diversa corporum temperatura , diverso modo operari , idque alium *sanare* , quo alius *occiditur*.

Sed nec ullos in Ecclesiæ *Anglicanæ* constitutione ita *malignos humores* vel sic tenaces compereram , ut non *Pharmaco* multo mitiori , quàm vi Armata *pellerentur* : Neque sane ita congruum videtur Piæ *Reformationi* ut sic se Gladio *incidi* , & quasi *exasciari* permittat , sed ut legitimis & æquis *Disputationibus* poliatur , eorum scilicet ad quos lis hæc spectat maximè , nec *vi* ullâ , sed *Ratione* expugnandos.

Id

Id vero isti agebant, ut *Disputationem* potiùs omnem præciderent, quàm æquam ullam & Rectam procurarent. Hoc enim ante statuerant, omninò clerum *Angliæ* ad *Scoticum* Instar conformandum, quàm vel unquam audiretur quid vel Illi in causa sua, vel contra ipsos essent dicturi.

Æquior utinam fuisset procedendi ratio. Certè *famæ* suæ meliùs consuluissent (qui hæc tantâ vi urgent) tùm aliorum *Conscientiis*, queis, non æquè dubia sua expedire idonei *Milites* in acie pugnantes, quàm in docta & libera Synodo disputantes *Scholastici*.

Si quidem in Re Religionis, eæ maximè veritates in Judicia & conscientias nostras valent, quas secularis violentia minimè omnium obtrudit, quæ veritatem præjudiciis infirmat & nullâ prorsus ratione usurpari debet, nisi, cùm omnibus ad rationaliter evincendum frustra mediis adhibitis jam, cùm excusari non possit ignorantia, pervicacia meritò castigatur.

Id quod nulla charitas suspicetur de tot piis & eruditis *Ecclesiasticis* in *Anglia*, qui cum semper educati fuerint *Episcopali Regimini* conformes, haud ita facilè existimentur antiquæ suæ sententiæ, & Praxi renunciasse, hoc solum argumento persuasi, cuià sic parti *Scoticæ* collibuit, se cum simili sibi in *Anglia* Factione conjungere, ut summâ

mâ ope & viribus Ministros omnes (velut *oves*) in eandem *Presbyteratus caulam* compellerent ‡, certi aliàs vel eos perdere, vel ad cutim usque attondere gregis sui beneficio destitutos. Quod si etiam probari possset *Presbyteratum* hunc *Scoticum* unicum omnium Ecclesiarum Regimen fuisse à *Jesu Christo* institutum, vix tamen &, ægrè credo probaturos, *Christum* unquam in mandatis dedisse vel his Ipsis *Scotis*, vel alii cupiam è Subditis meis, ut in quocunque Regno meo sine meo Consensu, mero *Gladii* jure, erigeretur.

Satis patet in Euangelio quantam *Christus* Ipse & *Apostoli*, Illis, sub quibus degebant, Principibus Reverentiam & obsequium præstabant: An vero Ipse vel Illi, *paritatem* hujusmodi Presbyterorum; eâ quâ *Scoti* isti conantur, ratione instituendam unquam præceperint, extra omnem (opinor) controversiam est.

Etenim si in tali *Suprematu Presbyteratur* à *Christo* institutus fuerit; ejusmodi plane institutum est, quod est cæteris Ejus omnibus diversum. Imò, primus omnium & solus *Christianismi* Articulus, qui tanto sanguine Christiano plantari & irrigari necesse habuit; in quo quicquid unquam effusum est, fluit cursu longè contrario primis Illis *Christianismum* & *Episcopatum* plantantibus, qui hoc sanguine *suo* patienter *fuso*,

non *aliorum profuso* peregerunt. Nimis vero istud *hominem* sapit, parùm *Christi*; cujus nulla omninò Institutio *Ambitionis* aut *Avaritiæ* stimulis vel initia sua debet vel incrementa, cùm utriusque hîc vehemens suspicio.

Nil tamen aliud afferebant hi *Scoti* quod alicujus momenti videretur, quoties me vel armis *urgere*, vel per Delegatos *suadere* conabantur, (serio subinbè obtestantes, mox, pio suo more minantes) quàm hoc unicum & præcipuum, Magnam jam necessitatem incumbere constituendi in *Angliâ Presbyteratus* ad vitandas scilicet futuras Belli miserias, quod nonnulli hoc fine inchoatum, necessitatem sibi fecerant persequendi.

Rogo jam quid obstabit (si huic sententiæ & exemplo acquiescendum) quo minùs omnes Sectæ, Schismata, Hæreses, *Numeris* modò & *Viribus*, & *Opportunitate* instructa) eâdem prorsus violentiâ Insanias suas erigant passim & stabiliant. Et tamen hæc *Presbyterales* odiosè exagitant, & omni modo coercenda æquum putant: cùm revera id cordati homines & docti censeant, nulla *Schismatis* & *Secta* manifestiora indicia quam in hoc genus *Presbyteratu* ostendi, tum, quòd secus sit ab Antiquo & jam maximè, universali Ecclesiæ Regiminie, tùm ab ipsis etiam in Ecclesia *Anglicana*

F 2 Con-

Constitutis Legibus, quæ nondum sunt abrogatæ: nec à me unquam abrogandæ, ni argumentis melioribus Rationis pariter & Religionis edocear, quàm quæ è *pera militari* depromenda.

Deo eventum relinquo, qui ubi semel opinionum stultitiam, & impotentiam Affectuum sustulerit, multifariàm potest instillare illas Veræ Rationis, & pacificæ Prudentiæ regulas, quæ supernè descendens, ad Dei *Gloriam* maximè, & Ecclesiæ *Bonum* contendit: quibus me conscientia mea obligat eò curâ impensiori, & sollicito magis zelo attendere, quantò cætera Republicâ Ecclesiam, *Christi* Gloriam meâ *propriâ*, denique Salutem *Animarum*, omni *Corporum*, & *Facultatum* conservatione duco potiorem.

Nefas interim (meo judicio) & improba præsumptio, ut ulli omnino mortales, in *Ecclesias* meæ fidei, & tutelæ concreditas, *Formas* has suas & fabricas, suo fictas arbitrio, & ad fines suos accommodatas *vi & armis* conentur inducere, nec consensu meo impetratâ, nec vel Mea, vel aliorum conscientiis ullâ vi Rationum expugnatis.

Quod ad cæteros Illos Turbidos Motus, qui nec *hominem* nec *Christianum* nec *fidelem subditum* deceant, nullius apud me unquam momenti erunt, vel ad *confirmandam*

dam mihi Religionem, vel quacunque in parte *labefactandam*: nec arbitror futuros apud quenquam alterum, qui saltem norit quid sit Religio, & quàm abhorreat factionibus, quibus machina una & Organum, Vis est: *belluarum* arbitratrix non *hominum*, nedum *humilium Christianorum*, & Subditorum Fidelium in re præsertim *Religionis*.

Sed ita inflari plærique faciles, & magnificè de seipsis sentire, ut sint parum solliciti, quid in Dogmata sua & placita impendant, maximè si spes aliqua lucri ostendatur, quo cætera damna, & pericula compensent.

Haud vero magis sum offensus *Scotorum* Armis, qui sic Regnum meum, me invito intrabant, ruptis omnibus *officii*, & *gratitudinis* vinculis, quàm sum illos hîc nostros admiratus, potuisse scilicet in tantùm Divino Auxilio diffidere, qui ita *Dei causam* venditabant Populo, tanquam certâ *Revelatione* Divina confirmati, ii præsertim, qui jam satis superque instructi erant Armis Civium, & apparatu Bellico, quibus & in Mari *Classis* mea & in Terra *propugnacula*, *Arces*, *Præsidia*, & tot *Urbes* munitæ superant.

Illud potius hinc colligo, homines ejusmodi, queis suspitio est causam suam & consilia haud ita posse coram Deo probari, nunquam satis se arbitrari humanis Viribus

instru-

instructos, ut hoc opus suum, quantumvis populare, perficiant. Valde enim muniri opus habet quod nec *Religione*, nec *Lege* defenditur.

Ea tamen plærumque Inconstantia violenta consilia comitatur, ut quos alii summo opere in auxilium sibi accersunt, alii statim pertæsi cum fastidio quodam, & nausea ejiciant, quod illi firmum sibi posteâ sperabant, & in perpetuum figendum, accedente *Scotorum* Influentiâ, id hi penitus repudiant & aspernantur, & una pariter totam *Scoticæ* Ecclesiæ Disciplinam & Regimen, uno opere irrita facientes illa magis *onerosa* quam *Amica* auxilia. Poterat enim Ecclesia *Anglicana* (si ita visum fuisset,) & Veritatem Reformati Regiminis, & Disciplinæ (si defuisset fœlicitatem, multo minoris conciliâsse, si vel optimos in *Europa* Theologos suo sumptu invitasset in plena & *Libera Synodo* consultaturos; quod me libente & cupido facturi essent, ut sic rebus sine studio compositis, satisfactum magis omnibus foret & diuturniùs manerent stabilita.

Sed omnino aliter fieri non potest, quin patefaciat se tandem Divina Justitia, & hominum fatuitas, per prætextus illos omnes & Religionis velamina, quibus improbi Politici arcana sua consilia involvunt, frustra enim speratur, inædificari pietatem his Fidei in Principem & obsequii Ruinis. Nec

durare

durare diù possunt istiusmodi Molitiones, cùm versuram Fidei suæ faciant subditi, ut quæstuosius Religionis artificium instituant.

Cæterum, ut pars optima in *Scotia* me nunquam deseruit, ita nec plærosque eorum (credo) tam longè à me discessisse, & instar *prodigi illius* omnem in me amorem & reverentiam *consumpsisse*, ut de reditu eorum desperem, cum, præter illa Naturæ & Conscientiæ (quibus omnes tenentur) vincula, ratio illos & prudentia docebit, etiam rem suam sic meliùs stabiliri posse, si Coronæ fidi permaneant, quàm, his populi partibus ita in præsens Commodum obsequentes, ut Salutem meam & Honorem negligant omnino, vel prodant. Quanto minùs interim causæ est credendi Hominibus, tanto magis me Deo applicabo.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt; de necessitatibus meis, erue me.

Dirige Servum Tuum in semitis piæ illius simplicitatis quæ omni alia Politica *præstantior.*

Libera me à complicatis eorum viribus, quibus tantum inest serpentinæ astutiæ, ut innocentiam Columbarum obliviscantur.

Etiamsi manus ad manum fuerit, non prævaleant in animam meam, in Conscieniæ meæ & Honoris proditionem.

Tu (Domine) potes inflectere utriusque partis corda in utraque Gente, quod fecisti olim hominibus Judah *&* Israël *ut eo* David *restituerent fideli ardore, quo illum nuper levitate, & impetu fuerant persecuti.*

Custodi mihi Amorem Veritatis & Rectitu*dinis, nec desperabo de subditorum affectibus in Me quandoque redituris.*

Tu maria exundantia reciprocari, & retro cogis concedere intra fines à Te præstitutos.

Deus Meus In Te confido, ne erubescam, ne irrideant me Inimici mei, non gaudeant super me, non de me jubilent.

Confundantur omnes iniqua agentes supervacuè, revertantur quærentes animam meam.

Integritas & æquitas custodiant me, quia Te exspecto Domine.

Libera Ecclesiam T*uam (Domine) ex omnibus suis angustiis.*

---

14. *De*

14. *De* Fœdere.

SCoti isti Presbyterales haud vulgari Auxiliorum stipendio invitandi, nullo alio pretio in partes trahuntur quam animarum pignore posito, Ipsis scilicet qui illos evocabant, Solenni *Pacto* & *Fœdere* constrictis.

Multæ hic piæ Machinæ, & Religiosi prætextus afferuntur ad oppugnandum *Episcopatum* vel prorsus demoliendum. Hunc nempe Grandem Illum *Cacodæmona*, quem (terriculamentis nonnullis adjectis) odio vulgi, & pavoribus objiciunt, Solenni Carmine & Exorcismo ex Ecclesia omnimodo abigendum; postquam eam mille annos obsederit, ex quo primò *Christianismus* in hac Insula plantatus, quique præscripto Universali temporis simul & praxeôs in cæteris omnibus Ecclesiis, usque ab *Apostolorum* sæculo, ad hanc proximam Centuriam, innititur.

Sed frustra causam hic agit Antiquitas: *Presbyterismus* velut adolescens hæres, nimis diù Patrem vixisse ratus, & *Episcopalis* Cathedræ,

dræ, & Authoritatis impatiens; (proventus enim cedunt Laicis) omni astu molitur, ut *Episcopatu* fluctibus obruto, sibi faciat in *Angliam* appellendi copiam, quemadmodum nuper etiam in *Scotia* eodem *Fœderis* artificio emersit.

Quanquam plurima mihi in hoc *Fœdere* displiceant (in quo, subinde periculosa admodùm & ambiguâ limitatione Authoritas mihi præfinitur) illud maximè demiror, quod consilium illis fuerit in Disciplina & Regimine Ecclesiastico: nec minùs hanc agendi rationem, ut *Iuramentis* scilicet & *Fœderibus* ita Res planè Novas promoverent. Durum certè, haud minori. quàm Juramenti vinculo, ut quis *in ea* obligetur, vel *contrà*, de quorum morali necessitate haud constat; sed quæ adhud *sub Iudice* plæraque, doctorumque & piorum hominum controversiis agitata; in quæ, ut vel ipsi *juremus*, vel ab aliis *Iurari* exigamus, haud certè potest cum judicio illo & certitudine propria constare, nec cum eâ in alios diversè sentientes Æquitate, & Candore, qui Religionem decet: quæ non æquè solum *disceptare* sed *dissentire* etiam permittit, in materiâ duntaxat probabili.

Iuramenta vero Populo imponere, ut in rebus *dubiis* periculosum, ita prorsus in *illicitis* damnabile: illic vero prorsus supervacaneum, ubi superiora jam Legum, & Religio-

Religionis vincula, in necessaria officia obligarunt.

Neque video quo pacto conciliare possunt Innovans hoc *Fœdus*, & *Iuramentum*, cum nuperâ illâ suâ *Protestatione*, quâ tueri susceperant Religionem in Ecclesia *Anglicana* Sancitam; istî præsertim qui Disciplinam inter *Momenta* Religionis accensent.

Sed nunquam nimis se credunt Ambitiosi homines, laqueos, & tendiculas hujusmodi vulgi credulitati struxisse: his enim ferè artibus, & pietatis fuco arctiùs quærunt sibi *populum* obstringere, metu scilicet *perjurii* intentato; cum revera probi omnes & prudentes, satis se jam diù ligamentis suis prioribus, *Religionis*, *Fidelitatis*, *Legum*, Deo juxta & Hominibus obstrictos putarent.

Quæ quidem tanta sunt, ut nulla *posterior stipulatio*, (excogitata & imperata à paucis hominibus in aperta Factione versantibus, absque meo Consensu, & nullo simili Exemplo præeunte, vel potestate à Divinis vel Humanis Legibus derivata) satis unquam videatur cordatis hominibus, vel solvendo, vel relaxando *moralia* illa & *æterna* obsequii vincula quæ & *Deo* & *Mihi* præstanda, subditorum conscientiis incumbunt.

Nunc verò, (prout res se habent) minùs *Deo* & *Mihi* displicebunt boni Viri, si

Fœdus suum eâtenus, quâ honestè & licitè possint, observarint, cùm, quâ sum charitate, tales esse nonnullos existimem, qui hoc solùm fine & mente susceperunt, ut Religionem in *puritate*, & Regnum in *pace* tuerentur. Ad diversos his fines & media, nulla ratio est cur se teneant obligatos; nec revera persuaderi unquam poterunt (in quibus quicquam salis Conscientiæ) vel optima sua Consilia (nedum ea quorum indies Ambitio & Factio manifestior) per illicita quæcunque media sub suspicioso *Fœderis* titulo promovere; nisi velint ancipites & periculosas *Novitates* & nulla prorsus Authoritate munitas, exploratis & Juramento pactis *Deo* simul & *Mihi* Officiis, & nulla omninò dispensatione tollendis, anteponere.

Quin ad facile etiam credo & spero; plurimos, qui hoc *Fœdus* inierunt, in hac usque sententia perstare, nullo Voto, Juramento, Pacto *posteriori* obliterari posse Typos Illos, & Characteras, quos Justa & Legitima Juramenta, *priùs* animis Ipsorum insculpserant.

Iam verò, quod istas *Fœderationes* suspicioni magis facit obnoxias, illud est communem esse hanc & quasi tritam viam in omnibus *Reipublicæ* & *Ecclesiæ* Factiosis hujusmodi Perturbationibus. Tunc enim Zeli *Forma* maximè, & exquisitæ pietatis persona *induitur*, cùm perniciosissima meditantur

tantur *vafri* homines contra omne fixum & ſacrum in *Religione* & *Legibus*: quas his machinulis ſuis (velut cochlea quadam adtorquente *ſubtilitèr* quidem, ſed *validè*) ſenſim primò & occulta inflectione à Nota ſua Regula, & conſuetudine abducunt, ut obſequentiores deinde fiant eorum cupidini, qui ſub larva Sacrorum *Fœderum*, ſibi omnia ſubjicere moliuntur.

His tamen Funiculis & quaſi intortis viminibus haud ſperandum eſt diutiùs teneri poſſe conſcientias, quàm dum Vis illis adſit plicatrix: ſtatim enim quiſque ſibi Pontifex fit, & illa facilè ſolvit ligamina, quæ non aliquod è Verbo Divino *præceptum*, ſed *Aſtutia* Factionis, vel *Terror* indidit; quæque vel *ſuperflua* erant *priùs* obligatis, vel cum fraude & injuria *impoſita*, ſi eo conſilio *poſteriùs* imponi deprehenderint, ut juſtæ illæ priores & neceſſariæ obligationes, vel pro tempore ceſſarent, vel omninò diſſolverentur.

Raró certe vel nunquam id agunt Media iſta *Illicita* ut ad *Officium* ſuum meliùs adigantur homines, ſed ut *Partibus* accedant firmiores. Atque adeò parum refert, quid de piis Fœderum clauſulis *exequaris*, modò, Conſiliis & Partibus, & Principali horum Fini *adhæreas*.

Video enim, Iſtius Authores, *Fœdu* ſuum velut *Manna* objicere (non utique è

Cœlo

Cœlo demiſſum) ſed in hoc non abſimile, quod ſit guſtui cujuſlibet, & Palato conforme. Suſceperis modo, quocunque ſenſu, per illos licet, ſeu *diverſo* ab aliis, ſeu *contrario*; *cautum* ſit, *proviſum*, *reſervatum*, quod lubet, modô, ne præcipuo illi adverſeris, quod in Me & Eccleſiam machinantur. Satis habent, ſi *auctarum* ſibi (quoad ſpeciem) *Partium* opinionem acquirant. Ita parum meminerunt homines, Deo non illudi

In hoc *ſenſu latiori*, opinor, multos *Mihi* ſatis & *Eccleſiæ* benevolos in hoc *Fœdus* juraſſe qui non ea ſtultitiâ aut ſuperſtitione cenſendi, ut quicquam pietati, & fidei manifeſtè repugnans ſint propterea magis admiſſuri, qui reverâ hùc potius delapſi ſunt, ad evitandam vim & ruinam recuſantibus planè imminentem, quam, quod illud omnino æſtimarent, aut impenſius huic eſſent addicti.

In quo forſan latitudo *generalium* quarundam *clauſularum* nonnihil illos poteſt juvare: quale illud *conandi* & *agendi quod fieri poteſt*, & *pro loci & muneris ſui ratione*; atque etiam *ſecundum verbum Dei*, per hæc enim, reverâ, nulli datur licentia evagandi extra limites bonæ conſcientiæ, qui omnes fixi & certi ſunt, vel generaliter in *Dei lege*, vel ſpeciatim in *Regni legibus*, quatenus hîc particularia officia in exercitio ſuo regulantur.

Utinam

Utinam verò qui se jactant maximè *Fœderatorum* nomine, intra licitos illos fines se continerent, ad quos Deus Ipsos vocavit; certè enim nullâ aliâ ratione commodiùs expiarent hanc in prima susceptione temeritatem, quæ tunc clarè fiet perspicua, cum, (præter id, quod justâ & legitimâ Authoritate cujus mandato susciperetur, destituitur) jam palam *ultrà* fines ibi expressos, & prætensos, imò & *contra* etiam, procedit. Ego interim libens ignoscam, qui in hoc *Fœdus* jurati hactenus tantùm observant, intra eos Legum, Pietatis & Fidelitatis terminos, qui nec detrimento sint *Mihi* nec *Ecclesiæ*, nec *Paci Publicæ*: quibus ire adversum, nulla vocatio legitima obligabit.

Quod ad illam *Ecclesiæ Reformationem*, (quæ sic passim in hoc *Fœdere* ostentatur) haud vel æquum vel decorum existimo, ut ex paucorum Theologorum iniquiore consilio, (qui ductili suo & servili ingenio, ad quid vis subditò agendum & obsequendum parati, etiam adversus superius suum judicium, Professionem & Praxin) ita turpi probro aut suspicione aspergatur *Doctrina* & *Disciplina Ecclesiæ Anglicanæ*; quale nunquam anteà factum audivi, vel ab ullâ *foris* Ecclesiâ (quæ *Reformata* appellari meruerat) vel *domi* etiam à candidis & eruditis hominibus, quorum omnium judicia meritò pluris facio, quam istorum cujusvis factione corrupti.

Nemo

Nemo certè propensiori quam ego studio, in debitas omnes *Reformationes* feretur, maturo modò judicio, & conscientiâ bonâ suscipiantur, atque in ea solum procedant, quæ æqua prius deliberatione habita) ex *Dei* Verbo,& Recta *Ratione* evincentur pravè admissa; Hîc vero plus ultrò exhibui,quàm vel ea, quæ liberrima, plenissima, prudentissima erant *Parlamenta*, unquam adhùc expetebant.

Nimis clarè verò constat ex iis quæ insequuta sunt, *Reformationis* hujus Consilium nihil *aliud* fuisse, quam ut de ecto de gradu *Episcopatu*, & in *Presbyteratum* commutato, fundis suis & reditibus spoliaretur Dei Ecclesia. Nulli enim hactenus magis in Legitimo suo Jure violati fuerunt quam *Episcopi*, cæterique *Ecclesiastici*. Hi statim ut pinguissimæ ferarum, mactandi: Reliquus *Schismatum* & *Hæresium* macer Grex tolerari haud ægrè impetrabit. Sic ob vineam suam *Naboth* reus factus Blasphemiæ. Ita usque perspicio, utcunque vela impleverit *Religionis* Spiritus, *Utilitatem solam* esse *Circinum*, quo *cursum* suum Factiosi homines in seditiosis hisce *Motibus* gubernant.

Deo Gratias ago; quanquam maximè omnium expositus fuerim Tentationi huic Sacrilegæ. ut *Terras* Ecclesiæ, & *Proventus* invaderem, (qui à *Coronæ* munificentia inpri-

inprimis profecti, de Illa tenentur, atque huc tantùm *legaliter* consensu meo possunt reverti) semper tamen ita ab his abhorruit anima mea, ut *Sacrilegis* hujusmodi *Reformationibus* nunquam vel minimum pertentarer: illud interim vehementer percupiens, *Episcopos*, cæterosque *Ecclesiasticos* ita semper posse *Reformari*, ut, quæ Majorum meorum pia Munificentia *Deo* & *Ecclesiæ* donavit, tum quæcunque alia additamenta Christianæ beneficentiæ accesserint, & mereri dignè possint & rectè administrare.

Nulla verò unquam (ut spero) necessitas Me aut *Meos* huc impellet, ut *Agros Sacerdotum* usurpare velimus aut *vendere*, quod & *Pharaonis* Theologia; & vera pietas *Josephi* respuebat. Tam iniquum prorsus videtur Pietatis juxta, & Rationis oculo, ut munus omnium sanctissimum debitis suis incitamentis fraudetur, & (quale illud alterius duro corde *Pharaonis*) *subducto stramine pensum augeatur:* quod fecerunt nonnulli, *persequentes oppressam* Ecclesiam usque ad *Rubrum Mare* Belli Civilis, unde solo Miraculo salvari superest, Illi, inquam, & Mihi, qui hunc maximum mihi *Titulum* & præcipuam *Gloriam* duco, ut sim *Defensor Ecclesiæ*, tum in vera *Fide*, tum in justis suis *commodis*, à Sacrilegio & Apostasia perindè abhorrens.

Vivam

Vivam potius (cum Decessore meo *Henrico Tertio*) *Eleemosynis* Ecclesiæ sustentatus, quàm è *Præsulum* & *Ministrorum* ore Panem suum violenter eripiam.

Proximum huic deinde futurum est, ad *Ieroboami* modum *reformari*: ut consecrentur è *populo vilissimi* Sacerdotes in *Israël*; *aureosque* Illos *vitulos* colant, Ecclesiæ patrimonio, & dote locupletatos; quod quam cessit fœliciter *Principi* Illi, *Sacerdotibus* & *Populo*, satis notum est, nec proculdubiò hîc aliter futurum, si qui hactenus in Tutela erant Regum & Reginarum, qui *Nutricii Patres* & *Matres* huic semper Ecclesiæ extiterunt, ad eorum demensum vivendum habeant, qui jam satis ostenderunt, quid à se *Duri Patris* quid *Malignæ Novercæ* exspectandum.

Quod si paupertas *Scotiæ* crimen hîc aliquantò extenuaret, in hac tamen ubertate & copia *Angliæ* rapi sic proventus Ecclesiæ, nullo modo excusare licet, aut invidiam deprecari.

Ego vero nec id precari à Deo ausim, ut avertat illa à *Regno* & *Ecclesia* calamitosa, quæ Ministrorum *Paritatem* & *Indigentiam* haud dubie sunt secutura: cum sic prorsus videamur vel *tentare* Deum, vel *illudere*, ea mala deprecantes quorum Causæ & Remedia sunt in nostra potestate: cum his *non uti* flagitium sit, illas, non *devitare*

Abunde

Abunde eſt, quo *damna* Reipublicæ ſine Eccleſiæ *ruinâ* reſarciantur. Illius quidem libenter *Reſtaurator* audiam, haud tamen eâ conditione, ut ſub obtentu publici æris liberandi, hujus meritò dicar *Oppreſſor.* Satis erat quæ contraxit cauſa improba, hoc vero pacto diſſolvere, multo foret deterius. Deus faxit, ut nec Ego nec Mei ſimus unquam huic culpæ affines.

Ad te Domine preces meas dirigo, enixe obteſtans ut hanc ſubditis meis ignoſcas temeritatem jurandi, & acriorem in illis poſtea ſenſum efficias, quo illa juſta, moralia, nullatenus remittenda vincula à Verbo Tuo *& Regni Legibus conſcientiis eorum impoſita, accuratius in poſterùm obſervent, à quibus nulli Pietatis, aut Reformationis reſpectus ſatis erunt illos obſolvendo, nedum in Partem adverſam tranſire permittent.*

Fac ut ſeriò tandem cogitent, nil violentum, & injurium cum Religione conſtare.

Tu nullius Sacrilegium approbas, qui ſic Zelum ſuum oſtendit in deteſtando Idola.

Tu per Regum Sapientiſſimum docuiſti, laqueum eſſe homini Sanctum devorare, ac poſtea ad vota converti.

Cuſtodi Famulum Tuum *uſque, ne conſentiat in perjuras & ſacrilegas rapinas, ne ſtigma*

mihi

mihi in æternum & execratio hæreat, tanquam Te & Ecclesiam Tuam spolianti iis omnibus quæ & Munificentia Tua donaverit, & Clementia Tua à Nobis acceperit ut Doctrinæ & Pietatis incitamenta.

Quanquàm ærario meo exhausto, & imminutis Reditibus grande æs alienum contraxerim, haud me inde tentari permittas, ut tam profana ratione hæc damna resarciam, ne Carbone ab Altari Tuo id in Throno meo & Conscientia incendii excitetur, quod vix unquam extingui licuerit.

Sed nec publici nominis liberatio (quod stultitia quorundam vel profusio obligavit) fiat unquam occasio exhauriendi Ecclesiam.

Pace nos modo benedixeris, convalescet statim Respublica, Haud vero Ecclesia, his præsertim temporibus, ubi charitas multorum frigida est, & Religio parcè sordida.

Tu Tibi & Ecclesiæ Tuæ ministrantibus, perpetues illa externa subsidia, quæ & voluntate piorum Donantium & Legum Iustitia debentur: & his gratiam tuam largiaris, quo hæc possint mereri, & recte uti in Tuam Gloriam, & pauperum levamen, ut induantur Iustitia Sacerdotes tui, & pauperes pane saturentur.

Sancta ne dentur porcis, nec canibus panis, circumeant potius Civitatem, fremant ut Canis, & murmurent si non fuerint saturati.

Sacras illas offas & frustula, quæ nonnullorum violentia devoravit, nunquam detur illis, vel posteris eorum, concoquere. Fiant hæc illis ut

ut vinea Naboth Achabo; *fel in ore ipsorum, putredo Nomini, tinea familiis, & conscientiarum aculeus.*

Divide eorum linguas & corda, qui sic invicem fœderantur contra Ecclesiam, & Regnum: *ut insipientia eorum manifesta fiat omnibus, & ultra non proficiant.*

Sed propitius esto Iustitiæ meæ (Domine) ut in misericordia Altissimi non commovear.

---

15. De

15. *De* Suſpicionibus & Probris *in Regem jactis, quò* Populum *in illum concitarent.*

NI mea propriâ Innocentiâ, & Divinâ ope ſublevarer, ſuccumberem in hoc conflictu *Malitiæ* in me omni arte graſſantis, dùm vel falſis *Calumniis* veritatem opprimere conatur, vel fictis *Suſpicionibus*, id quod *ſolidi* defuerat, in hac improba cauſa, ſupplere.

Reverâ, quidquid contra me peſſimum aperta hoſtilitate egerunt, præ his leve eſt: multò enim *Coronas* libentior, quàm *Famam* perderem: cùm Exiſtimationem meam & Honorem etiam Regnis meis habeam potiora.

Hæc enim cum vita terminantur: *illa* inclitâ quadam Immortalitate ſuperſunt

ſunt mortuo. Cùm *Bono Nomine* ſuo, Principes velut *aromatis* conditi, æterno Poſterorum Amori & Gratitudini *conſecrantur*.

Turpes iſtæ & falſæ *Calumniæ*, occultæ primò illis Fabricæ erant adverſus Populi in Me amorem conſtructæ, ut cùm his priùs ſuffoſſis cuniculis (hoſtes *Illis* pariter ac *Mihi*) exiſtimationem meam labefactaſſent, *fides* omnium in me & *affectus* quaſi (diſplosâ Machinâ) ſternerentur.

In quo tamen, Deo gratias, haud ita vehementer afficior Honoris mei proprii jacturâ, quam flagitio illo & gravi periculo quibus animæ populi mei objiciuntur, qui hac ſemel ſuſpicionum fuligine obcæcati, facilè præceps agentur in abrupta quæcunque & atrocia; ubi, tantum abeſt ut *peccatum* ſuum & *periculum* agnoſcant, ut ſint hîc ultrò *Zelum* ſuum imputaturi, dum illis interim exhibear ita dignus *perire*, ut ipſi ambiant mereri, qui me *perdant* potiſsimum: tunc ſe *Deum timere* maximè arbitrantes, cum *Regis* omnem reverentiam excuſſerint.

Nunquam tamen propter hæc (Laus Deo) *iracundia* mihi major, quàm *miſeratio* ſuborta eſt: nec in me uſque invaleſcebat ulla animi perturbatio, ut interdiceret pro illis vel cùm tenerrimo

affectu

affectu precari, quos non sua *malitia*, sed honestius *error* in piam hanc (ut putabant) Rebellionem prodiderat.

Quâ enim eram in Illos charitate, credebam, eorum plerosque non in *Me*, sed in meos (ut putabant) *errores* pugnâsse, nec eo animo ut *perderent*, sed ut *emendarent*. Spero, Dei misericordiam veniam huic errori dedisse & eo usque bonum animum eorum acceptâsse simul & exaudivisse, ut, quemadmodum me hactenùs conservavit, ita per hæc adversa præparaverit, ut *illi* meliùs in posterum serviam, & fiam *populi mei* commodis, quàm superiùs fueram, attentior.

Nec libentiùs ignosco in errorem seductis, qui sic Fidem suam præposterè per injurias declarant, quàm verè expeto & enitar in posterum, omni bene merendi occasione arrepta, injustas *Suspiciones* eximere, & quæ benè cogitârint, remunerare.

Nimis enim sum affectus mei in populum conscius, ut in Illorum de Me, mutuò, suspicionem adducar, nec ulla hostium malitia eo me solatio fraudabit, quod ex hac fiducia percipio. Nunquam ita indulgebo paucorum livori, ut, quod Illi exoptant maxime, omnes inter *Obsequii desertores* annumerem, *quos piæ hæ*

fraudes

fraudes deluſerunt: quicquid prava quorundam Ambitio moliatur, haud maligniùs hinc ſubditos meos in univerſum æſtimabo, *qui errare forſan poſſunt, Hæretici eſſe non poſſunt.*

Juxta mihi ſunt acerbæ illæ ſubditis meis factæ injuriæ, ac quas ipſe graves pertulerim, cùm ſeorſim benè habere non poſſumus: in hoc deterior *eorum* conditio, quod ſeductoribus iſtis nimis creduli & *Mihi* & *Sibiipſis* fiant injurii.

Parum enim videtur Inimicorum malitiæ ut me reddant *miſerrimum*, niſi id iis inſtrumentis efficiant, ut ſit ipſa calamitate calamitoſius, quod ab iis hæc demum perpetiar, quos *fœlices* eſſe maximè exopto, & deceptis ſerio illachrymor.

Hoc ſi Hoſtes mihi aperti & exteri feciſſent, tolerari utique potuerat, haud verò perinde levia ſunt à ſubditis meis propriis inflicta, quos à liberis meis proximè caros habeo, quibus ut tranquillitas reddatur, libenter *Ionas* forem, qui me in undas exponerem; niſi id ſatis proſpicerem divulſis magis poſtea, & diſtractis eorum ſtudiis (qui mihi pariter & illis hoſtes) tanquam tot ventis contrariis, procellam calamitatum ſævam multo potiùs quàm pacatam futuram.

Mihi quidem si optio daretur, multò malim *Ruinæ* populi obstare, quam gaudere *Imperio:* cujus nunquam ita cupididus fui (licet jure mihi debiti) ut non potior esset longe subditorum fœlicitas, modo his unquam tanta esse possit, quæ tam improbis subditorum in Regem facinoribus comparari omninò mereatur.

Idem tamen malo omnes vitæ ærumnas, & multas mortes obire, quàm Justa mea *Iura* Dominii vel unquam cum pudore *deserere*, vel cum infamiâ *prodere:* ut, vel sic gratam rem faciam, ambitioni, vel malitiam Hostium justificem, inter quam, & aliorum errores non inferius discrimen agnosco, quàm à Febre distat pestilentia; à prurigine *Novitatis*, lepra *perfidiæ*.

Quemadmodum verò mentientibus necessarium est benè *reminisci*, ita his non minùs, benè *comminisci*; ut ad diversas hominum Phantasias calumniæ suæ aptentur, & quod deest veritatis, *numero* saltem & *specie* suppleant.

Plus mihi interim (Deo gratia) ad ferendum *patientiæ*, & ad ignoscendum *charitatis*, quàm est *otii* quo respondeam ad plurimas hasce *calumnias*, queis nonnulli me falsò resperserunt, &, nisi multo magis subditis meis satis factum cuperem,

cuperem, quàm meipsum vindicatum, minimè hanc voluptatem dedissem aliorum malitiæ, ut omninò, quid dixerint vel quid objecerint, me sollicitum viderent, aut memorem.

Reliquissem eorum Authores, suâ olim Improbitate & Cauteriatis Conscientiis puniendos, quæ nigra *illa* & falsa quæ in me jecerunt *Scandala* satis ipsæ refellent & ulciscentur, atque id Orbi tandem perspicuum facient, juxta parùm verè excogitata, & indignissimè sparsa, quàm nulla curâ *humanitatis* (quid enim dicam *Officii?*) ab iis minime coërcita, quorum fides (credo) & existimatio, brevi futurum, ut apud ipsum hunc populum, eodem halitu nigrescat, ex eadem maledicentiæ *fornace* prodeunte, quam ita omnibus modis *accenderunt*, ut Famam meam & Honorem injecta penitus *absumerent*.

Magna mihi causa erat (fateor) suspicandi *innocentiam* meam, & accuratius in illam inquirendi, cum tot singularem pietatem professos, ita promptos in diversum à Me ire perspicerem: Id enim vulgi animos tam sinistra de *Me*, & causa *Mea* opinione imbuerat, ut vix fieri posse existimarent, ut quis Parti *Meæ* adhæreret, & non à *Deo* simul discederet: immo & idem prorsus illis sonabat

de *Me* benè loqui, & *Deum* blaſphemare: adeò hæc inter ſe invicem pugnare videbantur, in me *Fides*, & in Deum *Religio*.

Erant tamen (laus Deo) ex mea parte complures, docti pariter & pii, (idque multis paraſangis ultra vulgarem illam Magnitudinem & menſuram ſcientiæ, quâ nonnulli ita gloriantur) quibus tàm integre probatur *Victa Cauſa*, ut mecum pati potius vellent, quam in malis deſerere.

Haud interim mirandum, ſi tot pii prætextus contra Me uſurpati, homines alioqui non malos vehementer percellerent, & in partem adverſam ſimul traherent: accedente præterea populari *Concionatorum* facundiâ, quibus nullum erat flagitium *pro Deo* mentiri, (vel quod ipſi *Dei Cauſam* appellare libuerat) diris omnibus devoventes, qui ſecum pariter devovere noluerant, & tam vehementer plaudentes *Bono Fini*, & in eum ita unicè intenti, ut nec, quàm *illicita* eſſent *media*, attenderent, nec in ſceleris profundum (quod revera *Finis* erat præcipuus) omnino penetrarent.

Homines imbecilli judicio, qui quod illis hîc deeſt, clamore improbo, & ſedulitate ſarciunt, quorum magna pars *Religionis*, Me & Meos infamare, ut, qui

alias

alias *ſuam* aſſerere non poſſent, niſi *Meam* tanquam falſam impugnarent.

Deo gratias habeo: quanquam domi foriſque laceſsitus fuerim, experimentum majus habeo Divinæ aſsiſtentiæ quâ firmus maneam *Proteſtantium Doctrinæ* quatenus in Eccleſia *Anglicana* agnoſcitur, quàm (opinor) illis unquam futurum.

Neque ulli me ita Crimini obnoxium ſcio (ſi eorum Sententiæ ſtaretur) quàm quòd nimis videar pertinaciter *Religioni* illi adhærere, quæ ſummo Judicio & Fundamentis ſolidis in *Scriptura* & *Antiquitate* ſtabilita, haud me unquam vel probare, vel conſentire permittet in illas plenas periculi, & inter ſe diſcordes *Novitates*, quas audax quorundam Ignorantia Mihi voluit, & Populo obtrudere.

Quæ cùm penitus adverſentur exploratis fundamentis *Veritatis* & *Ordinis*, quæ multo illis Doctrina præſtantiores, & puriori zelo accenſi in Eccleſiæ *Anglicanæ* Confeſsione, & Conſtitutione ſanciverant, quæque Superiora *Parlamenta* (in ſedatis maximè temporibus & nullo Partium ſtudio corruptis) crebro etiam firmaverant, in his ſemper (Deo juvante) perſeverabo, ut qui hîc

credam maximè Primitivam *Veritatem* & *Ordinem* inesse.

Quod verò auxiliis quorundam è *Religione Pontificia* Subditorum meorum usus fuerim pugnat nullo modo cum hac meâ *Professione*, quod nonnulli perverse colligunt, ii præsertim, quibus minimè omnium pensi fuerat, qualium hominum operâ uterentur, vel omnino quid dicerent aut facerent, modo quâcunque ratione pollerent.

Mirum sanè, homines eô (quo videri volunt isti) acumine, id non facile animadvertere, posse in re *Religionis* discrepare, eodem aliàs *Officio*, *obsequio*, *Fidelitate* conjunctos: Illam enim *Deo* ut Christiani, hanc mihi ut *Regi* in commune debent; cum diversæ Religionis professio haud magis quam diversa artificia, communem illam Relationem vel ad Parentes, vel Principes, tollat. Ecqua vero tanta uspiam *Religionum* Farrago, quàm in istorum Castris, & Satellitio? cum quod in me reprehendunt ipsi facile in seipsis admittunt, nullo habito Sectarum aut Opinionum discrimine.

Ingens vero probrum, & macula non eluenda, illos Ipsos *Protestantes* (ita enim se haberi volunt) me Regem suum & Dominum, *Protestantem* manifestum, ad neces-

necessaria adigere *Papistarum* auxilia, qui hîc suum duntaxat officium fecerunt, opem mihi ad Me tuendum ferentes, nec ego quicquam aliud, quàm, quòd licet Principibus in eadem conditione versantibus, ut subditorum cujusvis ope utantur.

Dolet mihi vehementer, majori sensu officii sui tactos *Papistas*, quàm permultos ejusmodi *Protestantes*, qui mihi sanè videntur à *Romanæ* Ecclesiæ *deterrimis*, dogmata omnium *deterrima* hausisse? ita enim omninò se gerunt.

Præposterus certe fuisset, & importunus conscientiæ scrupulus, & voluptatem proculdubio hostibus meis facturus, tunc, cum Illi mecum disputarent *gladiis*, cum cæteris meis subditis controversias de *Fide* agitasse; quorum non solùm auxiliis ut *hominum*, sed ut *Christianorum* precibus indigui.

Clamor ille in *Pravos Consiliarios* aliud erat Commentum perutile, iis nimirum qui ægre admodum ferebant cujusquam *alterius* consilio, quàm *suo* obtemperari: qui ita valde festinabant meliora consulere, ut, nec libertate eâ, quæ *hominem* decet, nedum eâ honorificentiâ quâ *Principem*, paterentur accipere, cùm essent potiùs ejusmodi, quæ violenter infusa, necessariò protinus absorbenda essent

ſent quàm velut ſalubris potio, quam lentè pitiſſando exhaurirem.

Haud me eximam vel *Ipſum*, vel *Conſiliarios* meos humanis erroribus: poterant quidem aliqua in deterius conſuli, non tamen ita gravi incommodo, ut non ſecundis & melioribus cogitatis reparari poſſent multo faciliùs, quàm illa valde inſana & portentoſa, quæ non *cladem* ſolum Regno & Eccleſiæ, ſed *excidium* pene attulerunt.

Exitus aliquando docebit Subditos meos, quòd etiamſi vel *peſſimis* Conſiliis, vel quæ *peſſimi* omnium Conſiliarii mihi audebant proponere, vel in quæ Ipſe forſan propenſior forem, obſequutus fuiſſem, haud ita celeriter in Tribus Regnis Florentiſſimis *Eccleſiam* pariter & R*empublicam* in illud *Chaos* confuſionum & ærumnarum *Gehennam* (quod nonnullorum conſiliis effectum eſt) conſcii unquam potuiſſe: è quibus nec jam *poſſunt*, vel certè *nolunt* quanquàm viribus ad id ſatis pollentes, Me aut Subditos meos redimere.

Nemo unquam libentiùs querelam inſtituit, quàm ego cupidus eram corrigendi, quod *Rationi* meæ apparuit dictum vel conſultum perperam: quod quidem me feciſſe putabam, atque id paulò prolixiùs quàm modeſti homines exſpectabant,

bant, quibus molestum erat, me nimio in subditos Zelo ita facilè in meipsum extitisse injurium.

Sed illa *vindictæ* cupido insatiabilis, quâ in *Me* simul & *Aulam*, & *Clerum* Meum ruebant nonnulli, lusit penitus & fraudavit Ecclesiam pariter & Rempublicam usu omni eorum & beneficio, quæ â Me *concessa* vel *revocata*. Quin nec Ipsis cessit admodùm fœliciter, qui (nunc *Zelo* licet *persequutores*) nuper suas perpessiones apud vulgus jactabant, quarum omnium solatiis & præmiis destituuntur. Quas quidem si verè passi fuissent, humilitas Christiana haud tanta duceret, ut non mallet vel nunquam *succurri*, quàm eo modo *vindicari*, ut periret sibi Christianæ *patientiæ* corona, quæ humilibus afflictis præparatur.

Aliud jam porrò artificium, quo suffurari mihi Populi affectus, & ad se pellicere volebant, erat *Libertatis* ostentatio & strepitus: cujus haud naturâ magis avidi homines, quàm ferendo impares, si eo sensu vulgari accipiatur *Libertas*, ut sit, *id prorsus facere, quod cuique libuerit.*

Sin verò ea sit *Libertas* sanctissima, *velle homines quod debent*, & *quod sic velint*, *facere*, prout Rationi, Legibus, Religioni consentaneum, haud invideo subditis meis

eam *Libertatem*, quâ nec Ipse ampliore frui postulo, nedum aliorum opprimere. Neque reverà credendum est, Proceres illos, cæterosque (qui in Partibus meis erant) splendidis plurimos Familiis ita prodigos suæ *Libertatis* fuisse, ut servitutem sibi & Posteris, fortunis suis & sanguine procuratam voluerint.

Quod ad Civiles Immunitates attinet, nemo (pauculis tantum exceptis, obstinatis ambitiosa sua & avara consilia quaquaversum agere & ferre per ruinas Ecclesiæ, Status, Principis, Procerum Populi) vel majorem *Libertatem* optaret, quàm quæ à Lege permittitur: cujus Justos limites Boni Viri *Ornamento* sibi ducunt & *Præsidio*, cæteri *Compedes* appellant, & *Gravamina*.

Haud interim æquum censendum est, ut quis Legis *beneficia* & *præmia* exspectet, illam *Normam* sibi, & *Moderatricem* aspernatus; merito enim fraudatur Patrocinio *Legis*, qui dissolutam anhelat *Libertatem*.

Tempus meliùs erudiet Subditos Meos, illos optimè veram *Libertatem* conservare, qui sibi minimam licentiam vel *contra* Leges, vel *extra* illas indulgent.

Sentient aliquando damno suo, (quicquid simularit hi homines) omnino fieri non posse, ut ullo molli & tenero affectu

Con-

Concivium libertatem prosequantur, qui me *Regem* suum ausi sunt tanta asperitate coërcere, contra omnes Divinas & Humanas Leges: qui tamen vel sic perire malim, quàm apud illos plangere, quibus nil ad consummandum suum *Triumphum* deest, quàm ut sic flebili voce *accinatur*.

Quod ad *conscientias* verè *teneras* attinet (quæ ex sua *humilitate* & *lenitate* æstimantur, non ex improba illa & sedula *arrogantiâ*, quâ ovum quodque diversæ Opinionis in Schisma protinùs & Factionem extruditur) sæpè antea professus sum, me id minime expetere, ut Leges meæ, aut Sceptrum ullam Dei *conscientiarum Domini* prærogativam invaderent: cum id interim constet, ita à *Deo* ipso homines astringi, ut præcipiantur *Subditi esse conscientiæ Causa*, nulla aliâ licentiâ indultâ in quamcunque constitutam Legem committendi, nisi eo duntaxat animo, ut sint pœnas annexas subituri potius, quàm quicquam Publicæ Pacis perturbetur.

Omnino sic se res habet. Aliis rerum *Novarum* cupiditas, aliis, qui afflictæ suæ *fortunæ* mederi aut importunæ *Ambitioni* satisfacere volebant, utriusque in Pace desperatio (cùm Divinæ *Providentiæ* non minùs quam *meritis* suis diffiderent) oc-

cultæ quidem fuerunt sed præcipuæ Causæ, quæ has Turbas Civiles concitarunt, in quibus, credulum populum eousque perpulerant, ut multi rem lautam suam (quam pacatis Temporibus sub meo regimine & *comparabant* facile, & fœliciter *gaudebant*) hîc maximam partem dissiparent, me interim probris illis exposito, summâ omnium virulentiâ excogitatis, queis Majestas Regia maximè læderetur, & ingrati Populi insolentia accresceret.

Quod ad *Honorem* meum spectat: persuasum habeo quôd (quemadmodum jam purus & innocens horum omnium quæ calumniantur, coram Deo appareo ita &) *fama* mea aliquando instar solis (postquam noctis parumper & tenebrarum licentiâ, *Vespertiliones* isti & *Striges* abusi fuerint) exoritura sit denuò, & ascensura in eum *splendorem*, quem ferales istæ volucres & *intueri* doleant, & *sustinere* non possint. Nulli enim tantâ cluent gloriâ Principes, quàm quos Deus in ærumnarum chalybe per injurias subditorum explorari permisit.

Et quis scit, an Justus Ille & misericors Deus bonum mihi aliquando redditurus sit, propter falsas eorum & acerbas *maledicentias*, qui loquuntur quæ *optant* potiùs, quàm quæ vel *credunt* vel *sciunt*.

Sed

Sed nec isti spurci adeo & *infames Libelli* (velut Ignis in magna conflagratione susque deque volitantes, ut omnia inflamment) *mihi* magis in probrum quam *ipsis* cedent, qui eximiam pietatem professi, ita parum se memores ostendunt vel in *Deum* vel in *Me*, officii, ut nec tantillum curaverint Majestatem *Regis* sui vindicare ab eorum calumniis, qui & Dei *præcepto* & Angelorum *exemplo* contrarii, *dignitates probris lacessunt*, & *maledicti notam* iis *impingunt* qui Deorum nomine honorantur.

At haud mirum, si, qui *Deum* non metuant, nec *Regem* suum revereantur.

Facilè enim contemnent has *Umbras* Dei, & *Imagines*, qui Supremæ Illius & Adorandæ *Majestatis* reverentiam exuerint, cui collata omnis hominum & Angelorum gloria sordes duntaxat & tenebræ: qui tamen (tanto licet intervallo disjunctis) eos Regibus Divinæ *Authoritatis* & Sacrosanctæ *Potestatis* Characteras impresit, qui sine gravi peccato obliterari non possunt. Quicquid *nigri* hic *veli* opposuerint, non abscondetur *lumen* vultus mei, dum mihi Deus cor dederit ad frequenter & humiliter cum illo versandum, à quo vera omnis Gloria & Majestas derivatur.

Deus Tu scis Improperium meum, & confusionem meam, in conspectu tuo sunt omnes qui tribulant Me,

Anima mea est in medio Leonum inter filios hominum qui flammis exurunt, quorum dentes lanceæ, & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus.

Tota die exprobrabant mihi Inimici mei, & insanientes in Me adversum Me jurabant.

Filii hominum usque quo (Domine) gloriam meam ad ignominiam? quousque diligent vanitatem, & quærent mendacium?

Audisti opprobria Inimicorum undique. Ne taceas, ne quando dicat Inimicus meus prævalui adversus eum, & gloriam meam in pulverem deducat.

Tu Domine perdes omnes qui loquuntur mendacium, virum sanguinum, & dolosum abominaberis.

Educ quasi lumen Iustitiam meam, & Innocentiam meam tanquam meridiem.

Fac ut nec silens prodam Innocentiam meam, nec patientiam iratus: ut servatoris mei exemplo maledictis appetitus non maledicam, & execrationibus devotus non contra referam.

Tu qui linguam illam virulentam Shimei *impunè illi esse non permisisti, cum tua in* Davidem *judicia viderentur hæc probra vera facere, eâ Me dones gratiâ, ut apud Misericordiam tuam intercedam pro Inimicis meis, ne dentur his linguis dolosis carbones juniperorum inflammati à Gehennâ.*

Sint

Sint preces meæ & patientia velut aqua offusa quâ mitescant vel extinguantur linguæ Igneæ, quæ à Gehenna jam diu accendi videntur, & inter malitiosas illas flammas æstuare.

Des eorum maledicta benefaciendo vel refellere omnino, vel silentium imponere Ne gaudeant fructu labiorum suorum, sed Orationis meæ potiùs pœnitentiam illis & veniam precantis.

Instrue me Davidis *patientiâ & pietate* Hezekiæ, *ut per eorum virulentiam misericordiam tuam perspiciam & in eorum peccato Iustitiam.*

Illæ Turbidæ Shebæ *conciones, illa* Rabshekah *opprobria, & execratio* Shimei, *preces meas humiles lacessant, & repetitas Tuas in Me benedictiones.*

Licet illi maledicant, tu benedicas, & benedictus ero, & benedictio fiam populo meo.

Et Lapis quem reprobaverunt ædificantes, factus erit in Caput Anguli.

Prospice me de excelso Sancto tuo, & libera me ab iis qui me absorbere cupiunt.

Absconde me in conspectu tuo à superbia hominum malorum, & à contradictione linguarum serva me.

16. *De*

16. *De Decreto Parlamentario contra* Liturgiam Anglicanam, *ſeu* Librum Precum Solennium.

FAmiliare hoc cunctis fere *Novitatibus*, ut *Reformationis* Nomine in *Ecclesia & Statu*, inducantur, idque ab iis plerunque, qui famam apud vulgus captantes pietatis & ingenii ſingularis, irrita omnia facere conantur, quæ rectiſſimè & prudentiſſimè conſtituta.

Ita ægrè impetratur à *Novatorum* ſuperbia, ut in *ſuperioribus* ſe ſeculis quidquam omninò *prudentiæ* aut *pietatis* agnoſcant.

Quoniam vero Preces & *Cultus* Dei *Publicus* magna Religionis momenta ſunt, ut, quibus Animæ hominum cum Divina Majeſtate propiore commercio fruuntur, haud alias gratioſiùs ſe jactant Populo quàm id ſerio monentes, Deum malè in *hac parte* coli.

Hinc

Hinc *Publica Liturgia* & Solennes *Precum Formulæ* non *corrigendæ* ſolum (ſi quæ, liberâ priùs & publicâ conſultatione habitâ, vel in *re*, vel *modo* minùs commodè habere viderentur, cui ſane haud quaquam repugnâſſem) ſed *antiquandæ* penitus & *abolendæ*, & poſt plurima demum ludibria in *Librum* ipſum & Libro *utentes*, prout Conſcientia & Leges exigebant, ad extremum *Decreto* crucifiguntur, ut iis nimirum gratum fiat, qui *extemporanea* ſua facultate & *divite vena* gloriantur; vel iis ſaltem, qui malè ſibi conſcii perfunctoriè nimis in hac parte egiſſe, expiatam jam ſibi hanc culpam ducerent illius convitio, quaſi *litera mortua* eſſet, merito repudianda, ut ſic *Corda* ſua *mortua* meliùs excuſent.

Quod ad Argumentum hujus *Libri:* Satis jam diù docti & cordati homines ab eorum cavillis & ſtricturis vindicârunt, quorum magna pars pietatis in hoc ſita eſt, ut profanè illum criminentur, *Papiſmi* inprimis, & *Superſtitionis* nomine: cùm proculdubiò *Liturgia* ad Eccleſiæ *Anglicanæ* Doctrinam exactè formata fuerit, eam ſcilicet, quæ ab omnibus *Reformatis* Eccleſiis ſana maximè & Orthodoxa agnoſcitur.

Quod verò ad *certas* & *præſcriptas* precum

cum *Formulas*: haud dubitandum est, quin verba sana, & Nota, & Intellectui hominum accommodata, tùm facillimè in corda recipiantur, tam affectus prudenter fervidos, sint *excitare* & *promovere* aptissima.

Neque ullam omninò causam video, cur fastidium magis daret Christianis bene *formata* & *composita* (qualem hanc existimo) *Liturgia*, quàm res aliæ complurimæ, quibus ob perpetuam consuetudinem, nil de fructu aut excellentia decedit: vel, quâ tandem ratione suadeatur Christiano, ut aspernetur has *easdem* Precum *Formulas*, vel interdici sibi hunc morem æquum censeat, qui *eundem* semper Deum precatur, in *eundem* Servatorem credit, veritates *easdem* profitetur, *eandem* legit Scripturam, officiis *iisdem* obligatur, & *eosdem* plærunque in se defectus, (tam *externos* quàm *internos*) toti scilicet Ecclesiæ communes, agnoscit.

Rogo, cur non liceat perinde præcognitum habere *quid* precamur, ac Illum *quem* precamur? cur non æque *verba*, ac *sensum*? cum *eadem* omnes expetimus, quid obstat quo minùs *iisdem* ipsis voculis? certe *panis noster quotidianus* haud ideò sapit deteriùs, quod *quotidie* (ut precamur) manducatur.

Est

Eſt tamen genus quoddam hominum ita impatiens coarctari, vel in quacunque precatione *Doni* ſui uſu, id eſt *propria inventione* interdici, ut ipsâ etiam *Oratione Dominica* non ſolùm (quod plærique) rarò admodum utantur, ſed eam penitùs repudient & aſpernentur, cujus id quoque grande crimen eſt, quod ſit præſcriptum quoddam & Archetypon omnium *Liturgiarum* in Chriſtiana Eccleſia.

Equidem ſemper arbitrabar, ſuperbam hanc ingenii *oſtentationem*, & affectatam verborum *redundantiam* in Precibus Publicis, vel in Sacris Officiis quibuſcunque, majùs multo in ſe crimen habere, quàm, quod *Frigus* appellant, & *ſterilitatem*. Porrò, in his *Novationibus* haud rarius, quàm in *Perpetuæ Formæ* uſu contingit, ut eâdem prorſus ſupinitate & oſcitantiâ (animi ſaltem) peragantur, cum, ſi quid ſit ejuſmodi, *cordi* potiùs quàm *verbis* ſit imputandum.

Alii, oratione multiplici & extemporaneâ ſe effuſione jactantes, formam tantum habent pietatis, alii, intra certas verborum & conſuetas formulas, vim optimè illius, & fervorem retinent. Neque eſt Deus magis *diverſitatis* Deus, quam *conſtantiæ*; nec omninò majus periculum eſt, ne conſuetâ Precum *Formula*

mula obſtipetur & *torpeat* Spiritus precum & Devotionis, quàm, ne confuſa & immeditata varietas *diſtrahat* illum penitùs, vel *excludat*.

Quamquam verò haud repugnem exerceri à Miniſtris *dona* ſua, etiam in *publico*, dum id graviter fiat & humiliter, & eâ quâ decet prudentia, quo, & ſua forſan magis & Populi ſtudia excitari poſſint, & in præſens negotium præparari; nulla ſuadet propterea neceſſitas, ut quantacunque vis ingenii, & eximiæ dotes privatorum hominum, pellant penitus ab Eccleſia, vel illi fraude eripiant conjunctas facultates & conſpirantia dona tot Doctrinæ & pietatis laude præſtantium, quales erant, qui noſtram illam *Formam Publicam* compoſuerunt, qui ſanè meritò exiſtimentur ampliori fuiſſe Gratiâ & Donis inſtructi, quò maturâ deliberatione, & conſociatis conſiliis, eas *Formas* precum componerent, quæ communibus Eccleſiæ indigentiis optimè poſſent competere, tum Auditorum intellectus informare, & eam denique fiduciam & fervidam mentis intentionem (*vitam* ſcilicet Precum & *Animam*, verumque Illum quem ſic crebro jactant *Spiritum*) fœlicius multo excitare, quàm ſperandum ſit ab uno homine, quantácunque

ſeorſim

ſeorſim facultate pollenti. Quæ, quanta ſit in iſtorum plæriſque (etiam in quo ſe oſtentant maximè) illa paſsim eorum *affectationes*, illa *inania*, *inſulſa*, *ruſtica*, *confuſa*, illud *exſangue*, *putidum*, *obſcurum*, vanæ & ridiculæ *repetitiones*, *ſenſu vacuæ* expreſsiones, & ſæpè etiam *blaſphemæ*, tædio denique omnia, & prolixitate immenſa, ſatis omnibus demonſtrant, niſi qui eodem *Phariſaiſmo* gloriantur.

In quo frontem eorum demiror, & cœcam ſui adulationem, haud pudere, hoc modo agentes in rebus Sacris coram Deo & mundo tam *ridiculos* conſpici, ne dicam *prophanos*.

Nec reverâ vitari poteſt, quin, in ſolennibus & crebris *officiis* (quales ſunt *Sacramentales Celebrationes*, quæ eodem ſemper modo fiunt) vel ſuas *Formas* peculiares perpetuò ſint uſurpaturi (quas certè, haud tàm ſanas futuras credibile eſt, & naturam officii complectentes quàm has in publicum uſum compoſitas) vel ut ſingulis vicibus *varietur*, cùm argumentum ſemper ſit *idem*: in quo ſane ſperari non debet (ſint quantumvis aliàs inſtructiſsimi) ut non aliquid ſaltem deſideretur in gravitate, ordine, perfectione, quæ in hujuſmodi *Officiis* requiritur, quæ hoc tandem modo cele-

celebrata fiunt omnium Ministrorum erroribus, tum infirmitatibus plærunque & perturbationibus, tum judicii & eloquentiæ mancamentis obnoxia.

Quæ incommoda necessariò sequutura *diversos* Celebrandi *modos*, cùm vehementer seriò perpenderet sapientia & pietas Antiquarum Ecclesiarum, occasionem hinc arripuerunt (quâ mederentur huic malo) instituendi *perpetuas Liturgias*, easque publicè priùs componendas.

Quarum defectum aliquando sentiet (credo) hæc *Ecclesia*, cùm effrenis in posterum *ignorantiæ*, & imbecillium ingeniorum *præsidentiæ* fructus indies calamitosi, in omne genus *erroribus*, *confusionibus*, *Schismatis*, & alienis charitate dissidiis, (quæ jam nimis malo nostro experti fuimus) magis magisque detegentur.

Sin vero ita obstinati sint, (ne omninò *nil agere* videantur) has suas *Novitates* invehere, quas & *Lex* & *Ratio* & *Religio* prohibet, (saltim ita per *vim* obtrudi, ut *Liturgia publica* extrudatur) nullo tamen colore excusatur iniquissima horum hominum severitas, qui (cum Ipsi non ita pridem, pars maxima subsignarent, usurparent quoque hunc *Librum*, & assererent, vel, qui id recusarant, vehemen-

hementer in Legum & Episcoporum truculentiam inveherentur, qui libertatem conscientiarum hac in parte negabant) ita jam derepente alii facti sunt, ut non solum *Liturgiam* in *Directorium* commutaverint, quasi subsidiis inventionis egeret Spiritus, expresione utcunque non necessariâ, vel, quasi non æquè angustaretur præstitutâ & stata materiâ, quam intra certas verborum formas inclusus, ita facilè vulgo imponitur) sed eâ porro severitate hîc agant, ut nec usum *Liturgiæ* cuivis amplius permittant, licet utrinque obligati, pietate in Deum, & in Leges obsequio.

Unde constat nullos magis Tyrannidem moliri nec rigidiùs ab aliis exacturos ut illicitis suis *Novationibus* obtemperent, quàm, qui Ipsi (qua erant superbia) ad parendum legitime sancitis minime omnium fuerunt proclives; qui enim suæ haud ita dudum ut indulgeretur licentiæ, libertatem Conscientiæ crepabant, hanc mihi, & meis Sacellanis si quando Copia eorum data fuerit, vix & ægrè permittunt; quos quidem, non dubito, etiam in illa suâ *extemporanea facultate* minime illis concedere, modestia vero & doctrina longè præstare.

Hæc verò ita merè popularia sunt, & ad vulgi sensum, ut satis ipsi animadvertant,

vertant, eruditam disputationem non latura: ne rationum evidentiâ non minùs, quàm apertâ Lege convicti, vel jam magis contra scientiam suam peccarent sublatâ *Liturgia*, vel permissâ illius consuetudine Factioni suæ & Parti displicerent. Quanquam multò plures hîc offensos crediderim, eosque majoris pretii homines, nec numeris solùm & opibus, sed judicio pietate pollentiores, quorum longè & alia ratio habenda, quàm nonnullorum imbecilli & fluxo ingenio, quibus gratam rem fecerunt hæc abrogando.

Illud maximum (opinor) apud homines ejusmodi in *Communis Precum Formulæ* crimen valere, quod pro me toties orare instituit, cùm his Fides desit quæ respondeat AMEN, & multò magis Charitas in illis suis Orationibus, quæ Precum vice, probra, & maledicta in me omnia effundunt.

Nullam aliam his pœnam opto præter suam pœnitentiam, ut advertentes mala jam indicta Publicarum *Liturgiarum* desuetudine, eam denuo illis existimationem, usum porrò & reverentiam restituant, quæ certis *Formis* sanorum & salubrium verborum ob antiqua Ecclesia habebantur.

Et

Et Tu Domine qui es semper idem Deus in æternum benedictus, cujus variæ Misericordiæ, & constantes tamen; Tu veteres nostros & quotidianos defectus, nova usque & recenti benignitate restauras, nec renovatos affectus aspernaris, iisdem licet verbis prolatos.

Ne destituamur beneficio orationum, quas recte prius meditatas unita Tua fundit Ecclesia.

Sit Precum nostrarum Argumentum voluntati tuæ conforme, quæ semper eadem, & suggestionibus tui Sancti Spiritus, animorum fervor

Et jam nulli dubitamus, Te qui tota es Spiritualis perfectio nec affectata Novitate delectar- nec iisdem sæpe repetitis, piis modo precibus offendi.

Has enim varias esse, vel easdem, nullibi à Te vel præceptum vel vetitum: sed relictum pietati & prudentiæ Ecclesiæ, cui utrisque harum uti licet, neutram spernere

Fac ut in Re Religionis ita discant homines judicia sua pie moderari, ut nec aliis ignorantia sua noceant, nec facultatum suarum præsidentia iis omnibus quærant privare, quæ rite simul & pie in Infirmitatis subsidium adhibentur.

Et cum Errores fere inducant Novitas & Diversitas, Veritas contra in unione, & Constantia servatur, Ne Ecclesiam tuam siveris vel corrumpi erroribus, vel indecoris in te colendo ritibus deformari à diversa & nova invehentibus: sed nec etiam fraudari veritate, unione & ordine, hac fallaci sententia deceptos, statas nempe has Formas Formam tantum Religionis generare.

Integra nobis corda custodi ab Hypocriseôs larva, nec jam eadem precantibus, aut Te laudantibus voce illa Davidica aut aliorum sanctorum, quicquam nobis deterius eveniet.

Da nobis Sapientiam, ut quæ intus sunt prava corrigamus, minus erit jam extra emendandum.

Libera semper Ecclesiam tuam, & immunem præsta his malis quæ cæcitatem zeli & audacem pietatem consequuntur.

17. *De controversiis inter* Regem & *utramque Domum* Parlamenti *in* Disciplina Ecclesiastica.

Regimen Ecclesiæ per *Episcopos*, quòd eâ semper pertinaciâ defenderim, ea erat plurimorum suspicio me non *vera pietate* id facere, sed *Politicis rationibus* adductum.

Nec sanè diffiteor, eousque apud me valere Rationes *Politicas*, ut hoc Regimen aliis anteponam, quatenus mihi jam diu exploratum est

Regi

Regi [illegible] omninò impossibile Regnum suum [illegible] pace [illegible]rvare, nisi eam in Ecclesiasticos *vim* [illegible]*eat*, & ij vicissim ita ab Illo *dependeant*, ut [illegible] *frænum* aliquod positum Ministrorum *linguis* nimis alias proclivibus in seditiosam licentiam evagari: cùm enim *Claves cælorum* tenere existimantur, ita tenent plærunque *Cordium claves* (plebis præsertim hominum) ut (prout varia oratione placuerit) pacem sæpe & obsequium in principem vel *intromittere* possint vel *excludere*.

Atque adeò (mea quidem sententia) cùm Mihi ut Regi tum à Deo & Legibus salus Re-,, *gni* & *Ecclesiæ* commendatur, nulli erat rationi consentaneum, ut quacunque in diversum mutatione *vim* illam meam & *influentiam* (qua omni jure & ratione in utrumque pollere debeo) infirmarem ullo modo, aut deserem.

Exclusio Episcoporum è *Domo Parium* satis erat *excludendæ* etiam illi suspicioni me Illis ideo favisse, quo mihi commodè vicissim in rebus *Regni* sententiis suis obsequerentur. Cùm reverâ indignum Illo consessu *Episcopum* arbitror, qui secundum Conscientiam suam suffragari non audet.

Impetrare tandem liceat ab istorum charitate, ut hac solum causa existimer Ordinem Illum conservandi cupidus, uti primò institutus fuerat, quatenus Rem Religiosam & Sacram agnosco, quæque argumentis perspicuis (queis judicium meum confirmatur) probat

Integra nobis corda custodi ab Hypocriseôs larva, nec jam eadem precantibus, aut Te laudantibus voce illa Davidica aut aliorum sanctorum, quicquam nobis deterius eveniet.

Da nobis Sapientiam, ut quæ intus sunt prava corrigamus, minus erit jam extra emendandum.

Libera semper Ecclesiam tuam, & immunem præsta his malis quæ cæcitatem zeli & audacem pietatem consequuntur.

17. *De controversiis inter* Regem *&* *utramque Domum* Parlamenti *in* Disciplina Ecclesiastica.

Regimen Ecclesiæ per *Episcopos* quòd eâ semper pertinaciâ defenderim, ea erat plurimorum suspicio me non *vera pietate* id facere, sed *Politicis rationibus* adductum.

Nec sanè diffiteor, eousque apud me valere Rationes *Politicas*, ut hoc Regimen aliis anteponam, quatenus mihi jam diu exploratum est Regi

e omninò impossibile Regnum suum servare, nisi eam in Ecclesiasticos *vim* & ij vicissim ita ab Illo *dependeant*, ut *num* aliquod positum Ministrorum *lin-* nimis alias proclivibus in seditiosam liam evagari: cùm enim *Claves cælorum* teexistimantur, ita tenent plærunque *Corium claves* (plebis præsertim hominum) ut prout varia oratione placuerit) pacem sæpe obsequium in principem vel *intromittere* ssint vel *excludere*.

Atque adeò (mea quidem sententia) cùm ihi ut Regi tum à Deo & Legibus salus Re-„ ni & *Ecclesiæ* commendatur, nulli erat ratio- consentaneum, ut quacunque in diversum utatione *vim* illam meam & *influentiam* qua omni jure & ratione in utrumque pollee debeo) infirmarem ullo modo, aut deserem.

Exclusio Episcoporum è *Domo Parium* satis rat *excludendæ* etiam illi suspicioni me Illis deo favisse, quo mihi commodè vicissim in reus *Regni* sententiis suis obsequerentur. Cùm reverà indignum Illo consessu *Episcopum* arbitror, qui secundum Conscientiam suam suffragari non audet.

Impetrare tandem liceat ab istorum charitate, ut hac solum causa existimer Ordinem Illum conservandi cupidus, uti primò institutus fuerat, quatenus Rem Religiosam & Sacram agnosco, quæque argumentis perspicuis (queis judicium meum confirmatur) probat

ſe tum ſolidiſſimis *Scripturæ* fundamentis inniti, tum Chriſtianarum Eccleſiarum *perpetuæ* P*raxi*, uſque ad paucos admodum abhinc annos: cum, vel T*urbæ* populares, vel Presbyterorum *Factiones* & *Arrogantia*, vel etiam Principum ipſorum & Statuum *Avaritia*; occaſionem dederunt nonnullorum ingeniis, *Novas* has ſuas *Formas* excogitandi, atque eas demum proponendi ſub ſpecioſis iſtis Titulis, C*hriſti* nimirum *Gubernationis*, *Sceptri* Ipſius & R*egni*, quò commodius opus ſuum agerent, quibus utile erat, res ſic mutari.

Veniam interim mihi dabunt, ſi nullis hujuſmodi tentamentis illectus ad movendos gradu *Epiſcopos* (quo fortunas eorum tanto melius invadam) parum etiam fidei adhibeam prætenſis *Novandi* rationibus, quæ ita omnium Hiſtoriarum conſtanti & perpetuo teſtimonio repugnant, quo certe ſanis hominibus, & nullo partium ſtudio actis facile fiet exploratum, quòd, quemadmodum P*rimitivæ* Eccleſiæ proculdubio ab Apoſtolis Regebantur, & eorum Immediatis ſucceſſoribus primis illis & optimis *Epiſcopis*, ita nulla ratio vel Charitas exiſtimabit omnes totius Orbis Eccleſias, vel ignoraſſe Regulam ab illis præſcriptam, vel à ſacro & divino exemplari tam cito *deviaſſe*; cum, à primo uſque ſæculo, ad
" mille quingentos annos, ne unum quidem ex-
" emplum prodeat ſtabilitæ cujuſquam Eccleſiæ
" (in quo plurimi Miniſtri & Cætus erant) ubi
" non aliquis præſidebat *Epiſcopus*, cujus cæteri

teri Regimini & Jurisdictioni parebant.

Harum autem perpetua & Universa *praxis* tot perspicuis & amplis in Scriptura *Regulis* pariter & *Exemplis* consona, cum satis ostendatur in *Epistolis* ad *Timotheum* & *Titum* eo consilio scriptis, ad stabiliendum hoc maximè Regimen, non in *personis* duntaxat *Timothei* & *Titi*, sed in eorum etiam *successoribus* (cùm *Disciplina* & Regimine haud magis possit Ecclesia quoad suum *bene esse*, quàm *verbo*, & *Sacramentis* quoad *Esse*, destitui) Miror illos, qui sic jus *Episcopale* & Authoritatem maligne intuentur, ita penitus livore occæcari, ut nec tantillum animadvertant, vel quis *usus* horum in Ecclesiâ, vel quàm sit *Apostolica constitutio*, quod utrumque in his Epistolis videtur haud minus perspicuè explicari, (tanquam scopus earum esset & finis Principalis, ut peculiare quoddam Munus, Jus & Authoritas instituatur & delegetur certis hominibus, qui *Præsidentes Episcopi*, cæteris in Ordinatione, Censuris, & reliquis porrò Ecclesiasticæ Disciplinæ actibus præessent) quam breviores illæ notæ Qualitatum & Munerum ad *Presbyteros*, *Episcopos*, & *Diaconos* pertinentium, alibi in eadem Epistola describuntur. In latiori enim sensu & promiscuo usu Nominis, utrosque horum mos erat, (& fortasse nunc licet) appellare Episcopos, quatenus Curam quandam ipsi, & *Inspectionem* obtineant in Privatos suos Greges, quos illis Apostoli, vel *Apostolici* illi Episcopi demanda-

mandarant, ij nimirum qui (non ſecus ac *Timotheus* ac *Titus*) ſuccedebant in ordinariam poteſtatem in ampliori aliqua parte Eccleſiæ & jam plures Presbyteros complectente.

Ea vero humilitate erant Primi Illi *Episcopi*, ut declinantes eximium *Apoſtolorum* nomen (quod jam ſtylus Eccleſiæ à communi illa ſua acceptione (qua Nuncium vel *Miſſum* ſignificat) ad ſpecialem Illam dignitatem traduxerat, quæ Extraordinariam ſuam Vocationem, Miſſionem, Dona & Poteſtatem immediate à Chriſto acceperat) ſat haberent ſe Epiſcopos vel Presbyteros vocari; donec tandem conſuetudo (magna verborum arbitratrix & loquendi norma) cum juſta cauſa videretur peculiari aliquo Nomine diſtinguendi quorum Jus & officium in Eccleſia non *diverſum* ſolum à cæteris, ſed Illis omnibus erat *ſuperius* (cum *Apoſtolorum* eſſent *ſuccedanei* in Ordinaria illa & perpetua poteſtate adminiſtrandi Eccleſias, utcunque *Nominis* Illius *Honore*, modeſtè ſed laudabili more abſtinentes) his Nomen *Epiſcopi* appropriandum vellet: quod ſanè fieri potuit abſque ulla vel minima Arrogantiæ nota in Eos, qui propagine quadam Apoſtolica recta ſerie ab illis deſcendentes, excelſiſſima & Ampliſſima Poteſtate induebantur gubernandi puriſſimas & Primitivas Eccleſias, quæ proculdubio multos habebant ſanctos Epiſcopos ad exemplum *Titi* & *Timothei*, quorum peculiaris poteſtas haud magis clare innoteſcit ex præfatis Epiſtolis,

stolis, quæ sunt quasi Fundamenta & limites Illius quod ex *Iure Divino* sibi vendicant *Episcopi*) quàm expresse notantur *periculosa* hæc *Tempora*, & qui Illis hæc pericula creârunt: qui *Sanam Doctrinam non ferentes* & clarissimis Testimoniis Ecclesiarum Praxeôs adversantes ita præfractè disputant & arroganter usurpant in verum *Episcopatum*, qui si minus *Proditores* & *Gloriosi* appellandi sint, at videntur quidem Illi ipsi *esse cupidi, præcipites, inflati, intemperantes, immites, voluptatum amantes potius quàm amantes Dei, habentes formam pietatis, sed qui vim ejus abnegârint.*

Hi vero cum nil aliud habeant, cumulo quodam futilium, leviculorum, & nullius eruditionis Doctorum quasi mole congestâ opprimere quærunt penitus & obruere Claritatem simul & Authoritatem *Episcopalis* Regiminis, quæ citra omnem Æquivocationem aut ambigui Nominis fallaciam evidentissimè in Scriptura demonstratur, tum in omnibus Ecclesiæ Historiis.

Hæc *Theologi* potius more, quàm *Principis* scribo, ut Posteritati saltem liqueat (si in publicum prodierint hæ chartæ) quibus tandem fundamentis Judicium meum tum ex Scripturæ *Canonibus*, tum Ecclesiasticis *Exemplis* de *Episcopali Regimine* confirmatur: cui profecto nec Ratione ulla *Politica*, nec obstinatæ voluntatis *pervicacia*, nec ullo vel in *Homines* ipsos, vel in *Ordinem* peculiari *studio* indulsi: Nulli enim horum tanti mihi esse possunt (saltem

quoad ſeculum) ut injurias, & detrimenta ullo modo compenſent, quæ Mihi, & Meorum chariſſimis, tum & Regnis quoque hæc potiſſimum controverſia creavit.

Quinimò non ſolum quoad *Religionem* (cujus optimus Canon *Scriptura* eſt, & univerſæ Eccleſiæ *Praxis* optimus Commentarius (ſed ſi quis recta ratione naturam *Gubernationis* expenderit, omninò credi non poteſt, benè inſtitutam ſubordinationem inter Presbyteros vel Miniſtros ullo modo Chriſtianitati magis repugnare, quàm ſæculari & civili Regimini, „ ubi plerunque è *paritate* Confuſio & Factiones oriuntur.

Mihi ſane, qui negaverit hæc poſſe cum vera Religione conſiſtere, perinde eſt ac ſi dixerit, nec cum Harmonia Numeros, nec bona lineamenta cum bona forma conſtare.

„ Sed nec credibile eſt, Deum, qui diſtinctos „ *Ordines* & *Præſulatum* ad gubernandam illam „ primam Eccleſiam in *Judaico* Sacerdotio in„ ſtituerat, eandem inter *Chriſtianos* miniſtros „ vetare voluiſſe aut reſpuere, cum in his, non „ ſecus ac aliis ſubſint etiam *ſeditionum* & *Schiſ*„ *matum* ſemina: quæ, ut anticiparet, vel mature reſtingueret, prudentia *Apoſtolica* (quæ certè *Divina* erat) creſcente in multiplices Congregationes (in quibus ſingulis erant Presbyteri) Chriſtianorum Numero, hanc Gubernandi rationem *inſtituit*, quæ *unitatem* optimè & *ordinem* cum Authoritate conſervaret.

Unde

Unde ſatis perſpicuum eſt, nec Principum *Gratiæ* nec Presbyterorum *ambitioni* inſtitutionem *Epiſcoporum* in Eccleſia deberi, qui hoc Iure ſuo gaudebant, & exercebant perpetuo, iis maximè temporibus, queis Religio *puriſſima* erat, perſequutiones *aſperrimæ*.

Nec tamen repugno, hanc unius *Præſidentiam* & *Authoritatem* eo modo adminiſtrari, ut commune Multorum *Presbyterorum* Conſilium & Conſenſus adhibeatur (quod etiam ultro largiebar) ut medium prorſus non inutile ad vitandos errores, cæteraſque corruptelas impotentis præſertim ſtudii & Gratiæ, quibus *unus* aliquis eſſet magis forſan obnoxius, tum autem ad cavendam *Tyrannidem*, quæ, ut minimè *Chriſtianos*, ita minimè omnium *Eccleſiaſticos* decet. Accedebat hoc inſuper commodum, quod levare aliquo modo videretur onera illa & odia, quæ *unius* viri humeris nimis graviter incubuiſſent: quod & opinor, *Epiſcopis* meis accidiſſe.

Quid jam magis *Rationi* aut *Religioni* conſonum, quàm ejuſmodi forma *Gubernationis*, qua *Parentem* quis magis quàm *Dominum* referat? & qua non ſolum ad vitandas *Factiones*, *Confuſiones*, *Æmulationes* & *Contemptus* (quæ facile omnia inter *pares* naſcuntur) maximè valet, verum etiam (cum ſint aliqua in *Donis* Miniſtrorum diſcrimina, & diverſa Gubernandi capacitas) hîc utique videtur neceſſaria, ut, qui cæteris ſint præſtantiores, digniori aliquo *Munere* fungantur: Sed neque

hæc præoccupato Judicio, & contradici non ferente pronuncio. Satis constat, me conatum sedulò, ut mihi integrè fieret exploratum, quid diversæ Partis Patroni præcipui vel *contra hanc* objicere, vel *pro sua* allegare potuissent: id verò seriò tandem deprehendi, non *Scriptura* solum & *ratione* multum infra nostros causâ cadere, sed *exemplis* Ecclesiarum, & *Praxi*, & Historiarum *Testimoniis* planè destitui, ita toto flumine in *Episcopatum* ruente, ut nec tenuissimus illis rivulus relinquatur.

Quod ad *exempla* illa (nimis importuna) Ecclesiarum quarundam *nuperæ Reformationis*, (omnes enim non carent *Episcopis*) quas Rerum & Temporum necessitas *excusat* potius, quàm *absolvit* ab Antiquitate diversas, nullam sane causam video, cur Ecclesiæ rectè reformatæ, & ab *Episcopis* administratæ ad *paucorum* hominum exemplar componi potius adigantur, quàm ad *Antiquarum* Ecclesiarum Catholica (quæ nullâ prorsus Reformatione eguerunt) vel ad illas jam extantes Ecclesias, quarum plures sunt in Christiano orbe ab *Episcopis* administratæ, quàm vel omnium *Presbyteristarum* & *Independentium* simul, quas quidem omnes (opinor) ipsas in Tribus Meis Regnis ab *Episcopis* rectas Ecclesias æquare saltem numero si non excedere.

Minimum interim *prudentiæ* aut *Charitatis* sapere videatur in hac Christianorum discrepantia (qui plus nimis in cæteris discordant) latius plagam diducere, & toti orbi Christiano

(præ-

(præter aliquem *Protestantium* manipulum) tantum scandalum objicere in *Administratione Ecclesiastica*: quos, etiamsi in nonnullis *Doctrinalibus* manifesti erroris convincendos nunquam eò perduces, ad ut consummandam Reformationem deserant illam penitus & repudient Institutionem, quam cum omnibus retrò sæculis *Catholicam*, *Primitivam*, *Apostolicam* adeo tenuerunt, ut nulli unquam *Schismatici* cætera vel *Hæretici* (unis illis *Aërianis* „ exceptis) ab unitate Ecclesiæ, & conformitate in hac parte deviarint, intèr quos semper *Episcopi* Presbyteris *superiores*.

Nec eo parùm argumento judicium meum confirmatur, quòd Regimen istud *Episcopale* haud ita dudum Universo Consensu probaverint, & se illi submisserint non Laici solum sed ipsi etiam in his Regnis Clerici, quorum tanta levitas & inconstantia in præjudicium cedit Novitatis: cùm enim (quâ sum Charitate) doctrinam eorum & probitatem eousque suspicari non possim, quasi aut ignorâssent quid fecerint, vel adversus Conscientias subscripsissent, nunquam certè excusabo facilitatem hanc illis & mobilitatem ingenii, qui priusquam liberè & æquè controversia hæc fuisset disceptata, contra Juramenta sua superiora & Praxim, contra obedientiam in Leges jam valentes, me denique repugnante, non solum Regimen *Episcopale* exploserunt, sed plausum etiam & stimulos illis addiderunt qui *Episcopos* cæterosque Ecclesiasticos tam nefario

" & crudeli modo ſpoliarunt, ut ipſas etiam Ter-
" ras Eccleſiæ venales habuerint, & ab omni Sacro uſu in perpetuum abalienandas; Eam vim habent fluxus temporum, & præpotentia Partium in nonnullorum hominum judicia, qui ut ſic jam repentè & penitus mutarentur, nullam aliam poſſunt cauſam afferre, quàm, quòd *Scotorum* Exercitus jam in *Angliam* veniſſet.

At ſe olim caſtigabit horum hominum ſtultitia, & deſertores *Epiſcopatus* ſibi ipſis non minus inimici, & rem ſuam prodidiſſe deprehendentur: nunquam enim vel ipſe *Presbyteratus* vim illam aut pretium ſeorſum obtinebit, ac fuiſſet *Epiſcopatui* conjuncto & eodem quaſi coronato: Ut vero ſecundior ſit Miniſtris *aura populi*, quàm *Principis Gratia*, æquè parum ſperari debet, ac, ut creſcant fælicius plantæ manu rigatę illis rore cęleſti dulci & liberali perfuſis. Quin inopia & contemptus cleri oſtendent, quale jam *cadaver* ſupererunt, cùm à *Capitis* Illius influentia, in cujus *Primatum* jurârunt, dimoventur.

Modico interea temperamento adhibito, occurri forſan potuiſſet magnis malis. Id interim fixum eſt mihi, *Epiſcopatum* illum *Primitivum* quantum in Me eſt extirpandum non pati: facile reformabit Prudentia affectibus incorrupta, quicquid temporum ærugo, vel indulgentia Legum, vel corruptela Morum induxit: vitia *Perſonarum* aut *Temporum* toti *ordini* imputare, vel propterea in pœnam depoſcere,

cere, crassus vulgi error, & inter eas seditionum *Maximas*, à quibus omnes Cordati homines meritò abhorrent.

Secularia vero illa additamenta *Authoritatis* & *Honoris* Civilis, & *Fortunæ* ornamenta, quæ Majores mei & alii Christiani Principes *Episcopis* cæterisque Ecclesiasticis annectanda censuerant, haud alia semper existimavi, quàm justa eruditionis & pietatis præmia iis maximè debita qui Ecclesiasticæ Administrationi aliquo modo immisceri mereantur; Accedit, quod sic melius ad Charitatis opera, & Hospitalem beneficentiam instruantur, tum Authoritatem etiam habeant munitiorem quoad externum respectum & observantiam (quæ vix unquam in pacatis temporibus, ita ex *Virtutis* dimenso, ac *Fortunæ* persoluitur) cum tenuitate haud dubio & inopia ipsi simul & Munus evilescerent in hac morum dissoluta & animorum licentia, quam dura illa Tempora castigabant.

Tales semper exopto *Episcopos* fieri qui sint his incitamentis dignissimi, & in optimum usum conversuri: Si quid judicio erraverim, bono saltem animo excusabor. Erant mihi (sat scio) nonnulli hujusmodi, quos eruditos, graves, & pios homines fuisse nemo certè inficietur cui vel mica Judicii aut frontis inest; Illud fateor me summopere expetisse ut Ecclesiastici præ cæteris (maximè ij qui *præsunt*) ab illo vulgi contemptu securi viverent, qui (præter id quod fere omnibus innatum

tum est iis potissimum *adversari* qui *reprehendere* aut *coercere* videantur) necessario debet ,, comitari vel *Presbyterorum* paritatem quâ o- ,, mnes æquantur , vel *Independentium* dispari- ,, tatem , quâ infra Populum collocantur Pastores.

Hæc mea de *Episcopatu* sententia est, in qua (Deum testor)nullo affectu privato aut studio vel tantillum à veritate deflexi.

Deum jam appello & orbem Christianum, an sit fas *subditis*, vel *Christianis* pium, vi merâ & injuriis in servilem modum coercentes me Regem suum eò velle subigere(quod nonnulli fecerunt) ut, reluctante Judicio ita solidis fundamentis subnixo , in infirmas istiusmodi & inter se distractas Novitates consentiam.

Nemo prorsus eorum est, etiam qui optime affecti videntur, qui vehementius quàm ego exoptat ut administretur Ecclesia secundum ipsum *Christi* institutum, prout recta *Ratione* è *Scriptura* colligitur, ubi nullum adhuc video Argumenti simulachrum cur hæc nova potiora crederentur, nisi id satis habeant afferre nonnullarum Ecclesiarum exempla in Infantia illa Prima & solitudine,(cum jam raro adhuc *Christianismo*, uni forsan in Civitate vel Regione cœtui unus facile Presbyter sufficeret) vel hanc velint perspicuam veritatem negare,exercuisse scilicet Apostolos *Episcopatum* æque in eos quos Presbyteros instituerant , quàm, in quas plantaverant Ecclesias; & (cum hoc

hoc esset imprimis necessarium ad bene esse Ecclesiæ aucta postea, & in multiplices cætus abeuntis, formam aliquam Regiminis institui) hunc etiam necessario ab Apostolis derivatum ad exemplar Potestatis illius & Authoritatis, quæ ab Ipsis in alios exercita usu adhuc & fine Gubernationis manente, cum ipsis finire non poterat.

Constat eas quæ Purissimæ, Primitivæ & „ Optimæ Ecclesiæ audiebant sub *Episcopis* o- „ mnes floruisse, quod etiamnum fieri posset, ni ignorantia, superstitio, avaritia, ultionis porro cupiditas aliique inordinati & perversi affectus ita animos quorundam contra illos concitassent, ut, quod deest *Rationum* & Primitivorum „ *Exemplarium*, vi & *Armis* perficere conentur: „ dum nonnulli magno zelo (proculdubio) *Episcoporum* Agris, Ædibus, & vectigalibus inhiantes, propter hæc multo promptius *Episcopatum* deglutiunt, quod meo quidem judicio, quicquid illi existimant, nihilo levius crimen *sacrilegio* est, cùm Deum omnium datorem fraudent illa portione, quam olim pio animo Ecclesiæ & *Prophetis* donantes Ipsi gratè vicissim retribuerunt, qui per manus hujusmodi *Calicem frigidæ* libamentum sibi esset accepturus.

Porro aliud est mihi vinculum particulare, *Iuramentum* judicio meo consonum, quo me conceptis verbis obligavi ad tutandum hoc Regimen & *Iura Ecclesiæ*.

Quo tamen Juramento haud difficulter forsan exolvi poteram (ut, errore, suscepto) si mihi

mihi plane constaret esse *ordinem* illicitum vel (quæ audax quorundam sed infirma calumnia est) *Antichristianum*. Cùm verò exquisitissima veritatis exploratione habita magis indies magisque confirmor in æquitate & pietate eorum in quæ juraverim, certe nemo, nisi qui animæ meæ perniciem struit, in hæc duo tam atrocia scelera, *Sacrilegium* nempe & *Perjurium* se hîc invicem trahentia impellat: mitto hîc personales injurias in plurimos de me optimè meritos, qui haud minore Iure suis gaudent fortunis, quàm, qui Illos privare student propriis suis patrimoniis, quique nulla adhuc lege convicti sunt eorum criminum; ob quæ prædiis suis & Bonis cæteris mulctari mereantur.

Sæpe equidem demiratus sum istos homines magnam *Conscientiæ* teneritudinem & *Reformandi* studium præ se ferentes, id mihi velle persuadere, me *Iuramento Coronationis* meæ obstrictum in quæcunque ab illis proposita *consentire* debere (quod vehementer urgent) utcunque *Rationis* & *Religionis* libertati contraria, (quam certè tueri omnes debent, & de qua Ipsi in suffragiis suis tam impense cavent) eodem simul tempore affirmantes irrritum me facere oportere, & apertè violare illam partem Iuramenti, qua, secundum optimum *Rationis* & *Religionis* lumen, Regimen Ecclesiæ, & Legitima ejus Iura *tueri* obstringor. Mirum sane, in hæc solum *valere Iuramentum* quæ mihi & cæteris in eadem conditione versantibus iniqua prorsus & injuria videntur (cum anima-

animarum essentiali libertati directe repugnent irritum tantum in illâ Clausula & invalidum futurum, quâ me Deo & Hominibus jure obligatum existimo.

In hoc tamen equuleo jam diu versor, quid ambitiosâ illorum avaritiâ, quid Sacrilegâ aliorum crudelitate distentus qui Me & *Regnum* & *Ecclesiam* eousque civilibus dissidiis lacerare certi, dùm me in ea assentiri cogant & palam comprobare, quæ (Deus novit) improbo maximè, & ex animo detestor (ut multimodis *Religioni* tum *Rationi* etiam & *Iustitiæ* adversantia) quibus tamen etiamsi cum pudore meo & infamia consentirem, haud utique illis satisfacerem, qui Consiliis & opinione diversi non contra me magis & Episcopatum, quàm intra se invicem pugnant.

Quod verò *Scotis* haud ita pridem in *Ecclesiastico* Regimine morem gesserim, nullo modo rectè urgetur, ut in Regnis meis cæteris id propterea admitterem. Hoc enim debent cogitare, haud ita altas unquam radices egisse, vel stabilitum in *Scotia* Episcopatum fuisse, prout fuerat in Anglia, atque adeò me neutiquam obligari ad *hunc* pariter in utrisque Regnis *tuendum*; Quod enim meâ sententiâ *optimum* est, haudquaquam omni *loco* & *tempore* absolutè *necessarium* existimandum est.

Hanc autem in Illos *indulgentiam* si quis *errorem* meum aut *peccatum* dixerit, facile agnoscam: pessimè verò hinc argumenta colligunt, idem iterum faciendum, vel potius multo

to deterius, cùm de his forsan quam antea exploratiùs jam constet, quin nec illa ipsa concessio ita cessit fæliciter, ut animum mihi addiderit porrò aliis concedere.

Si quid hîc magis Christi in his Novos Modos affectantibus *lenitatis* scilicet & *Iustitiæ*, si quid *ordinis* magis aut *Charitatis*, aut obedientiæ conspiceretur, suspicari forsan poteram judicium meum affectu aliquo præoccupatum aut diversum sentiendi consuetudine inflexum: Cum verò justis ita causis adducar ut de his longè credam contraria, haud sperare possunt his moribus Novæ suæ Regiminis Formæ existimationem acquirere.

Sed nec in aliis etiam quibuscunque Ecclesiis (quarum exemplo sic plauditur, quodque in illas à Me regnatas omni vi importare contendunt) quicquam adhùc compertum est vel doctrinæ uberius, vel Religionis, imo nec ulla pietatis aut Charitatis opera ita eximia præ nostris sub *Episcopatu* agentibus (quibus Dei benedictio in hac parte non defuit) ut ex his omnino adducar credere vel *Presbyterismum* vel *Independentiam* benignius in corda & vitas hominum, quam *Episcopatum* rite habitum influere.

In quem si *abusus* fortè aliqui irrepserint, horum fiat exterminatio, *usu* adhuc Illius retento. Multo enim satius duco *Primitivæ* & *uniformi Antiquitatis* vestigiis insistere, quam *distractæ Novitati* manus præbere.

Rectus certè Episcopatus justis omnium deside-

desideriis satisfaceret, quicquid boni *Episcopi*, vel *Presbyteri* humiles, vel modestia *populi* exoptet, ut sic Re Ecclesiastica nec per *Tyrannidem*, nec *Paritatem*, nec *populares Tumultus* administratâ evitentur hæc maxime pericula, ut vel ejiciantur Episcopi, vel spernantur Presbyteri, vel sit populus vexationibus obnoxius.

Et in hac *Iudicii* & *Conscientiæ* meæ Integritate Deus me (ut spero) custodiet.

Tu enim Domine, nosti Integritatem meam & teneritudinem, qui cum me Fidei Defensorem & Ecclesiæ Tutorem *posueris, ne me ullâ violentia patiaris adversus Conscientiam impelli.*

Exurge, *Domine, protege causam tuam, ne deformetur tua Ecclesia manca facta illo Regimine, quod ab Apostolis derivatum primitiva & purissima tempora conservarunt, nec proventus Ecclesiæ fiant sæculari invidiæ obnoxii, quæ jam omnia illi quærit eripere Doctrinæ & pietatis incitamenta.*

Me vero cum bono illo Samaritano *misericordem efficias, & afflictæ tuæ* Ecclesiæ *subvenire promtum, quam à nonnullis vulneratam & spoliatam cæteri negligenter prætereunt, nulla omnino miseratione aut ope adhibita.*

Potestas mea à Te derivata, fac (tua Gratia juvante) ut pro te maximè exerceatur; & quanquam cætera mea Iura *Regia amplius mihi in præsens non permittantur, usque tamen custodias in illa* Rationis *libertate &* Religionis *amore,*

re, & in Ecclesiam studio, quæ in Conscientia mihi ut Christiano altè insidunt.

Custodi à sacrilega deprædatione benedictiones illas temporales, quas Ecclesiæ Tua *providentia in Gloriam Tuam dispensavit.*

Ignosce qui flagitiis suis & erroribus hanc sunt maximè pœnam commeriti, ut sic Aprum de Silva, & astutos vulpes *exterminare patiari, vineam tua dextera plantatam, & diu rore cœlesti in fælicem fæcunditatem irriguam.*

O ne illa infami nota in æternum macular, primum me Regem *Christianum hujus* Regni *extitisse, qui in Ecclesiam opprimendam, & una Patres Ecclesiæ consenserim, quorum omnium errores maluerim* Constantini *illius exemplo silentio velare, aut lenitate corrigere, quam personas eorum & sacrum* Munus *ludibriis vulgi exponere.*

Vides (Domine) quid pro Tua Ecclesia, & quid una cum Illa passus fuerim, ne tardaveris Domine Illam simul & me liberare, à perversis hominibus quorum & pepererunt Consilia, & jam usque parturiunt confusiones, cum antiquos illos limites intra quos stetit pax Ecclesiæ ita omnes vesano impetu dirimant, omne genus erroribus, Schismatis, & dissolutione introductâ.

Tu vero Deus veritatis & ordinis, hanc in bono tempore tuo compesce malitiam, furorem mitiga, & confunde sceleratas eorum machinationes, qui & tibi & Mihi, & Ecclesiæ Tuæ juxta inimici.

Ut & ipse, & qui amant Ecclesiam Tuam Psallamus tibi, & magnificemus salutare tuum coram filiis hominum.

18. *De*

18. *De Tractatu* Vxbrigensi, *& Conditionibus à* Rege *latis*..

PErinde mihi videntur *Tractatus*, ac, si qui missso *ferarum* ritu pugnare, jam disceptare incipiant ut *homines*, quorum robur certè plus in ingeniis esse oportet, quam in *Membris* situm.

Quanquam raræ sic agenti oportunitates adfuerint, nunquam tamen defuit vel affectus vel studium, ut qui semper minus *Gladio* meo quam *Rationi* confisus, ita hîc penitus cedere potiori statueram, ut nil opus illo postea arbitrarer, modo nos invicem cognoscendi & perspiciendi copia daretur.

Quod autem studium meum in hac parte palam fecerim, atque illos aliquoties de *Tractatu* interpellaverim, haud me quicquam exinde imminutum credidi, cùm non magis sit *Hominis* Ratione potius quàm vi agere, quàm pacem quærere & consectari, *Christiani*.

Cum enim *Arma* perinvitus in defensionem meam tantùm sumpserim, omnia ad *pacem* facientia libenter amplectar: Omnes Belli eventus tristes, Civilis tristissimi, fine vix compensante & serò reparante Mediorum mala. ,, ,, ,, ,,

Nullo

Nullo unquam successu inflatus carius ideò *pacem* destinabam, quam vehementius omnibus concupivi, licet à me carissimè redimendam: *Honorem* meum tantum & *Conscientiam* peculiares mihi volui servare, cum *illum* quidem Regi, *hanc* Christiano nefas esset deserere.

Tractatus vero iste *Uxbrigensis* spem mihi maximam fecit fœlicioris eventus, ad quem si alii eandem mecum moderationem attulissent, proculdubio finis Bello fuisset impositus.

Eousque enim cedere volebam, quoad *Ratio*, *Honos*, *Conscientia* permitteret, nec quæ restabant controversiæ tanti erant, vel in Rem Populi tam necessariæ, ut *securitati* subditorum meorum aut *fælicitati* obstarent, quorum utraque multo melius gavisi fuerant annos ante complures quam hæc omnino postulata nascerentur, è quibus nonnulla repudiando, & mihi Ipsi jus facere, & subditis meis gratum arbitrabar

Nimis vero constat, haud ita facilè *mitigari* suspiciones ac primo *excitantur*. Major enim nonnullis timor est, ne à violentis fæderationibus quibus jam sunt impliciti *discedant*, quam erat olim ne se his *implicarent*: quod deest æquitatis pertinaciâ supplent; Ipsi videlicet quiquibus modica admodum res fuit, quâ vel in pace *gauderent*, vel Bello *perderent*, illud sedulo agebant ut ipsum Nomen *Pacis* suspicioni & odiis obnoxium redderetur.

In

In rebus *Ecclesiasticis*, ubi tot ligaminibus *Conscientiæ* astrictæ minima erat deliberandi libertas, eo modo sancire placuerat, quo abunde esset omnibus satisfactum, quos non Factio aut Avaritia, aut Superstitio denique, quam Zeli fervor aut charitas aut Reformationis studium impulerat.

Promptus eram omnia largiri quæ syncceram pietatem promovere viderentur, ea solum *retinendi* cupidus quæ in ordinem præsidium & Authoritatem *Ecclesiastici* Regiminis necessaria, & quæ persuasissima habeo (prout alibi me uberius explicui) veris omnis Politiæ principiis, (etiam quæ consummatissimæ sunt) consentire, tum Primitivo imprimis & Apostolico E*xemplari* & PrimitivæEcclesiæ *Praxi*.

A quâ ut penitus discedatur, in eorum tantum gratiam qui nec quicquam probabile pro suis afferre, nec vel uni objectioni respondere valent (sed perversa voluntate acti, nec inter se fere aliâ re concordant quàm quòd utrique eradicandum E*piscopatum*, & contra *me* pugnandum simul censeant) eam animi mollitiem & imbecillitatem arguet, quæ à *Dei veritate* potius quàm à *pace humana* depelli voluit, & E*cclesiastici* Honoris naufragium facere, quàm factiosis quorundam studiis adversari.

Quorum interim vitio ita male successit hic *Tractatus* & qui sequentium calamitatum crimen maximè sustinent, Deus novit, & Tempus patefaciet: Me (credo) coram Deo & in corru-

corruptis hominibus (qui hæc seriò expenderint) liberari, qui non minori studio adlaboravi *pacem* Populo meo restituere, quàm ipsas meas *Coronas* Posteris meis incolumes servare.

Eâ sunt arrogantiâ nonnulli, ut omnes hujusmodi *Concessiones* in Imbecillitatis argumentum statim trahant, & tunc se rigidos maximè & pervicaces ostendunt, cum alios flecti faciles, & de suo remittentes, invenerint.

Hæc Illis pars magna *Prudentiæ*, aliquid semper *ultrà exposcere*, quam *Æquitatis* aut *Honoris* Ratio concedat, ut isto saltem colore alia omnia *Concessa* repudient; tam iniquis plærunque *pacis* conditionibus ut præ his leve sit quod in *bello* deterrimum. Cum id unicè semper egerunt, ut inhonestis *Concessionibus* me primùm jugularem, quò minus Ipsis restaret conficiendum.

Prorsus nihil amplius vel in hoc *Tractatu* vel in alio quovis effectum est, quàm ut Orbi constaret, quo utrique animo essemus in *Pacem* Publicam: Ipse, nihil fere *negare* promptus, Illi nihil *concedere*.

Duriores hinc factos nonnullos, pravis eorum ingeniis imputandum est, haud, â Me tunc *Concessis*, vel *Negatis*. Me nunquam pigebit *conditionum* quas detuli, culpa eorum sit & pudor qui recusaverant.

Haud evexit me unquam secundissimus Fortunæ cursus ne *Tractatui* auscultarem, nec ita hactenus reciprocaverat, ut non possem *Armis* contendere, licet nunquam id veræ fortitu-

fortitudinis duxerim vitas hominū malle prodigere, quā, collatis utrinq; rationibus, si opus esset alienis subscribere.

Quod verò de plærisque *Tractatibus* pessimè ominarer, inde erat, quod tam inviti ad illos trahebantur, quo tacitè licet indicabant, quædam *gladio* esse impetranda, de quorum iniquitate disputatum nollent, quæque inter *Milites* agitati, quàm *Consiliis* aptiora.

Deus illis ignoscat, qui dissoluti hujus *Tractatus* rei fuerant: & id gratiâ suâ in iis efficiat, ut jam Bello potiores fortunæ suæ opportunitate ad moderatius agendum utantur, ut quæ hactenus ob peccata nostra *Pax* merito dilata est, fœliciter tandem procuretur, dum, quod *Tractatu* non licuit, *precibus* saltem consequamur.

Tu O Deus Rationis & Pacis qui nec Ipse dedignaris cum Peccatoribus agere, ultro pace oblata præveniens, & ut velint tecum in gratiam redire obtestans, quos & potes, & justè potes perdere, ni misericordia in salutem abundares, emollias corda nostra Redemptoris nostri sanguine, quo & pacem tuam accipiamus, eamque rursum inter nos invicem (quod Christianos decet & homines) procuremus simul & conservemus. Quoties pacem obsecravi? Sed cum loquor de pace, ipsi ad bellum parati sunt.

Ne dedas nos Impotentiæ affectuum, & nobis, & aliis exitiosæ.

Purga nostros Intellectus, ut veritatem tuam videant, tum Rationis ut homines, tum Religionis ut Christiani: & sic omnium corda inclines, ut servemus unitatem Spiritus in vinculo pacis.

Tolle illam in te Inimicitiam, cordibus nostris nimis insitam, & illam indas charitatem, quam exercere mutuo debemus.

Remove quæ ita valde commeriti sumus Belli mala, & illam Pacem *largiaris, quam Ille noster* Pacificus *Christus unicè potest mereri.*

---

19. *De vario* Belli *successu*, Victoriis & Cladibus.

VArii hujus Belli Infœlicissimi *Eventus* occasionem suggesserunt *varia* meditandi. Placuit Deo nõnunquam experiri me *victoriis*, fusis hostibus & profligatis, eo fine, ut discerem simul gratè agnoscere & moderatè uti ea Ipsius Potentia, qui est vere *Dominus exercituum*, potens (ubi collibuisset) reprimere

mere fiduciam contra me pugnantium, *Numero* ita & *Viribus* ſuperiorum.

Ab exiguis admodum initiis aucto, ſatis oſtendit, me non penitus ita populi mei amore, & Illius præſidio deſtitui.

Alibi exercebat Patientiam meam, & docebat non in *bracchio Carnis*, ſed in *Deo vivente* confidere.

Valuerunt aliquoties *peccata* mea contra cauſæ *Iuſtitiam*, & qui mecum tunc erant, argumentum abunde & occaſionem ſubminiſtrabant ſeverè utroſque caſtigandi. Pœna interim hoſtibus non minor, qui ſecundis rebus indurati, magis hanc ſuæ cauſæ iniquitatem aſſeruerunt, & (quam *licentia Tumultuum* Parlamentis indigna inchoaverat) jam apertiùs *Armis* promoverunt.

Nocent ſæpe *Publicæ* Cauſæ *Privata* flagitia, nec qui vulgo generoſi & fortes audiunt, idonei ſemper à Deo habiti qui Juſtam Cauſam Bello propugnent: Quo enim proclivior quiſque eſt ſuæ Arti, Conſilio, aut Virtuti tribuere, eò minùs (in ſuam Gloriam) Deus per Illos operatur.

Illud conſtat malè admodum ex eventu æſtimari vel *Iuſtitiam* Cauſarum, vel Conſcientiæ *Pacem*, vel in quem ſtatum Animæ noſtræ in futurum mittuntur.

Qui à Mea Parte ſtabant, clarè (credo) & indubiè Dei *Verbum*, & *Leges* Regni, tùm *Iuramenta* ſua porpria omnia à ſe conjunctim ſtantia habuerunt: his enim omnibus præcipitur juſtis meis Imperiis parere; nemini certe conceditur extra meum Conſenſum, nedum contra me, arma ſumere.

Illi ex parte adverſâ, ad neſcio quas confugiunt prætenſas formidines, & diſſolutiſſima Status (ut vocant) *Fundamentalia*, ea ſcilicet quæ præſentem Statum *Eccleſiæ* & *Regni* evertunt; quædam porro hîc afferunt *Sui in defenſionem* argumenta futilia & imaginaria, quæ etiamſi vera eſſent, minime omnium ab illis urgenda, qui cum mei Subditi eſſent, Me & Leges meas primi impugnabant, turbas illas initio non coercentes, mox etiam conſcripto Exercitu. Ejuſmodi certe argumentis, cuicunque Factioni licebit (vires modò adſint & fiducia) quæcunque contra Leges extantes & Magiſtratus poſtulant, ea Gladio demùm expugnare. Nunquam enim tàm commodè erunt res conſtitutæ, ut non aliqui ſaltem offendantur, & quod Ipſis reformandum videbitur ad Rebellionem uſque proſequi incitentur, accedentibus præſertim *paraſitaſtris* Concionatoribus, quales hi qui *Martyres* ap-

pellare

pellare audent, qui contra *Me* & *Leges*, nec minùs *Iuramenta* sua *Religionémque* pugnantes occubuerunt.

Probè verò intelligunt Boni *Christiani*, iis duntaxat *inclytum* hoc *Nomen* tribui, qui Dei veritatem & quæ speciatim hîc debent officia vitâ suâ habent potiora, cæterisque in Mundo charissimis; qui nil sibi privatim è rebus novis quærentes id solum piè cogitabant, quibus animarum vinculis, Deo, Mihi, & Ecclesiæ, obligati erant in obsequium simul, & auxilium.

Deus suâ misericordiâ potuit donare, & donavit proculdubiò multes vitâ æternâ qui in justa causa obierunt. ipso illo *corporum* interitu in Salutem *Animarum* Sanctificato, vulneribusque & clade *temporali* viam quasi ad *æternam* felicitatem sternente; dum certa mortis approximatio ita corda eorum in eam fidei disponeret humilitatis, pœnitentiæ capacitatem, quæ justissimæ causæ conjuncta in meliorem multo vitã præpararet, quàm vel nefarii illis hostes adimere, vel sibi ipsis sine pœnitentia sperare potuerant.

Sæpe (fateor) in *prælio* superiores fuere nostris partibus; nunquam ita apud Dei *Tribunal*, & conscientias suas futuri, ubi certe haud eâdem fiduciâ cominùs ibunt tot perspicuis rationibus, (à Le-

ge *Iuramento Fidelitatis* & Christianæ *Religionis* fundamentis contra cunctis militantibus (quibus intùs jam agitantur, & se in corde suo accusant) quâ olim acti vecordiâ, in quas Deus mihi dederat copias impetum fecerunt.

Horum sors utcunque ærumnosa, oppresſis plærisque aut extinctis, (haud dubito) longè optabilior est pio homini, & mentis bene sanæ (cui officium suum & salus Animæ præsentaneæ hujus vitæ oblectamentis potiora) quam omnes Hostium nostrorum Triumphi & Gloria, qui vix fieri potest ut effugiant quotidianos illos horrores, quibus (semper ambiguæ, nunc vero palam convictæ) conscientiæ Illos persequuntur, præsertim postquam Orbi jam satis constet, quàm falsi penitùs & ab animis Ipsorum alienissimi illi primò sparsi Prætextus fuere, quibus forsan speciosum aliquid inerat, nil, quod justè excusaret vel hæc *Arma* moveri, vel in illis tam diù perstari, contra Me & Leges sancitas, in quorum utriusque conservatione omnes probi arbitrantur *publicam* maximè *salutem* consistere atque adeo *propter* simul & *cum* illis honestius multo & fœlicius ducunt *occumbere*, quam per Ruinas has *crescere* & *extolli*.

Sæpe

Sæpe id precibus à Deo expetivi, ut qui mearum partium essent, veram *pietatem* cum *obsequii* sensu conjungerent & in *Deum* æque atque *animas* suas extarent ac in *Me* fideles, ne quæ hîc deliquissent, cęteros illos conatus prorsus irritos efficerent.

Nunquam tamen existimabo ullam in parte adversa non prætensam modo, sed veram (si fuisset) pietatem, vel excusare omnino, vel compensare posse illa *Obsequii* & *Fidei* dispendia quæ mihi penitus deberi ita manifestè evincuntur conscientiæ hominum, ut hac sola permoti homines (alias prophani satis) vitas suas mei causa periculo objecerint.

Nulla mihi unquam victoria sine dolore meo obtigit, nempe in Subditos meos parta, quorum plurimi nimis vereor cum *Absalone* in peccatis suis perierunt. Nec vero fusus unquam prœlio de Misericordia Divina, & præsidio desperavi.

Nunquam certe ejusmodi victoriam optavi, qua Leges & Libertates Populi Mei *vincerem* magis quàm *restituerem*: has enim utrasque simul cum Jure meo vehementer oppressas videbam ab iis ipsis hominibus, quibus Justa omnis cöercio gravis erat.

Dante interim vel negante victoriam Divinâ Providentiâ, id unicè duxi cavendum ne vel de viribus meis gloriarer, vel *Deum stulte aspergerem*, quem credebam etiam aliquando in bonum omnia conversurum.

Nihil aliud mihi è Bello insuper accedere optabam, quàm ut Hostibus meis *modum* imponerem, Amicis *pacem* darem. Expavi tentationem integræ nimis victoriæ: nec id magis sum à Deo precatus, ut *Hostes* meos, quàm ut *Meipsum* vincerem. Illud Deus negavit, hoc dedit, quod mihi optimè vidit expedire.

Varii Rerum *Successus* erant diversæ *Methodi* Divinæ *Justitiæ*, his quasi ventis contrariis excutere nos volentis & repurgare, ut puniendo peccata nostra, puros simul illis præstaret, & ita animos nostros erudiret, ut futuras benedictiones & *æstimare* melius possemus, & rectiùs *uti*.

Cùm illos toties de *Pace* interpellaverim, satis patet *Bellum* mihi haud quaquam voluptati fuisse; quemadmodum & Superiores meæ *Concessiones* indicabant quàm libenter illi obviassem; & sic ab omnibus esse imparatum, erat illius qui nec de Bello cogitâsset.

Vetuit Me Conscientia Innocentiæ meę quicqùam à Bello *metuere*; sed amor

Populi

Populi exegit, ut quanquam fas esset *defugerem.*

Ea mihi in hoc *Bello* culpa præcipua est, quod nonnullis plus nimio indulserim, confirmando hanc illis potestatem, quâ, eâ modestia & gratitudine uti nolebant, quæ eorum tum fidem, tùm fiduciam meam decuisset.

Si parciùs *dedissem*, parciùs forsan *oppugnassent*: si *plus* negassem, *plùs* fuisset obsequii.

Serò jam recensemus causas Belli. Illud unice exopto, ut sit *fœlix* tandem exitus *infœlicium* cœptorum. Ea sors Inevitabilis peccata nostra exspectabat, ut non ampliùs quiesceret Divina Justitia: victa primò Dei patientia in ea nos supplicia damnavit, ut alternantibus victoriis mutuò collideremur: utriusque enim Partis *prospera*, Publico *adversa*.

Miseræ vero omnes *Victoriæ* quæ peccata adhuc relinquunt *indomita*, queîs effertur insolentiùs superbia, & ad cumulandas injurias animatur.

Quin nec *Pax* Ipsa expetenda est, dum nos in Illam *pœnitentia* præparaverit.

Cum adversus Nos Ipsos *magis*, & in Deum *minùs* pugnare didicerimus, his invicem pugnis abstinebitur. Sanæ hæ

utinam cogitationes in cordibus noſtris coeant, ut meliùs ſatagatur *Belli* hujus Infœlicis periodus: & diſcamus utrimque, Ego *Deo* obtemperare, & P*opulum* regere, Illi & *Deo* & *Mihi* parere; nec Mihi ampliùs *pareri* poſtulo quam Deo ſimul *pareatur*.

O Deus Meus, fac ut æquo animo vincar, cùm ſic Tibi placuerit.

Doce Me (quæ pulcherrima omnium victoria eſt) meipſum vincere, & Hoſtes meos patientiâ. Sic enim Chriſtus vicit, atque adeò nec R*ege Chriſtiano indignum.*

Inter utramque Manum tuam, ſublevantem dexteram & prementem ſiniſtram, in illam forme s pietatem quæ tibi maximè grata eſt futura.

Ignoſce ſecundarum rerum comiti arrogantiæ, & in adverſis non minus, quærimoniis & ſtomacho, quoties in fiducia virium noſtrarum incedentibus tu vim tuam meritò ſubtrahis, nec inter op i as noſtras unâ egrederis.

Eſto Tu Omnia, ſive Nos aliquid, ſeu nihil ſimus, & ſeu victores ſeu victi tibi Gloriam tribuemus.

Tu Domine noſti quantâ animi moleſtia hæc à Subditis meis mala perpetior, quibus optima ſemper concupivi, & ob hanc cauſam, maxime ſentio quæ me cogunt ſibi mala facere, dum eorum luam ſupplicia.

Cùm

Cùm ergo victor simul & victus utrinque plectar, dones me geminata Spiritus tui portione, & ea gratiæ mensura quæ mihi sola sufficiat.

Quemadmodum me habuisti miserrimum, ita maximè facias reformari; ut non solum eò fælix sim, ut civilium dissidiorum finem videam, sed Instrumentum etiam fiam præcipuum rediture Pacis, *& in* Regnis *meis fæliciter stabiliendæ.*

Sit diversarum Partium *una æmulatio, ut se invicem ratione, & moderatione animi exsuperent, & ea postremo sui abnegatione, quæ deceat illos qui cogitant mutuis nostris dissidiis scindi publicum, & id Bonis maxime expedire ut sit omnium concordia.*

Sin Tu (Domine) qui ob peccata nostra calamitates Belli induxisti, pergas adhuc ob peccata Belli fælicitatem Pacis *denegare, & nos usque detinere in calamitatum circulo, des* Mihi *tamen Famulo Tuo & fidelibus meis (licet oppressis) Subditis ea tandem pace frui, quam nec Mundus dare potest, nec eripere.*

Ne Mihi *sanguinem Subditorum meorum imputaveris, animo valde reluctanti, & dolore summo effusi in illa justa mea & necessaria defensione, sed me pretioso illo lava Sanguine, à Magno illo* Pacificatore *Jesu Christo propter Me effuso, quem Me brevi confido ex his omnibus angustiis liberaturum: novi enim Jubilationem Impiorum brevem esse, & gaudium Hypocritæ ad instar puncti.*

20. *De Reformationibus* Temporum.

NUlla adeô invidenda est Gloria, quâm quæ ex debita Ecclesiæ vel Status *Reformatione* acquiritur, nisi cùm sint deformitates ejusmodi, ut ipsa Motum incidentium, & Novitatum incommoda bonum Reformationis exsuperent.

Hunc licet mihi Deus honorem negaret, ut Instrumentum fiam tam præclari *Operis*, quoquo modo tamen effectum lætarer.

Grata sanè in initio *Parlamenti* hujus studia fuere, ut quicquid *Temporum* Indulgentia, vel corruptela *morum* pravi induxerat *reformaretur*: jam non minùs discrucior, cùm his Turbis Factionum libertatem *Parlamenti* oppressam videam, cumque Legum extantium, & Religionis sancitæ (quę Mensura & Canon *Reformationis* esse debuerant (nullam prorsùs rationem haberi, & eâ porro iniquitate,

tate, & populari aſſentatione Affecti-bus quorundam & Opinionibus obſe-quutum in detrimentum Publici, & Re-*formatæ* Religionis ingens Scandalum.

Quanta enim hinc continuò facta eſt omnis Ordinis & Regiminis Eccleſiaſtici *diſſolutio*, quæ Novitatum, Schiſmatum & corruptiſſimorum Dogmatum licentio-ſa *invectio*, quæ in Sacris Adminiſtratio-nibus *Indecentia* pariter & *Confuſio*, quæ in Jura & Fundos Eccleſiarum *Invaſio-nes* Sacrilegæ, qui Cleri *contemptus* & *contumeliæ*, quæ in Me denique *dehone-ſtamenta* & *injuriæ*, omnes ſtatim ab hoc ſtrepitu R*eformatianis* inſecutæ (ut à cali-dis Radiorum ſtricturis magni imbres) omnes mecum unà ſaniores teſtes erant mœſtiſsimi & ſpectatores.

Omnium vero Errorum origo eſt, quod Populares ferè clamores & Furor, vulgo *Zeli* famam, & *Communis* omnium *Voti* obtineant, unde paucis placendi ſtudio publicè omnes plærunque læ-duntur.

Certe optimè tunc *initur* Reformandi ratio, atque optimè demum *perficitur*, cùm moderatè & libere, & nullis Partium ſtudiis proſequamur; contrà Factioſæ molitiones multo plures *offendunt*, quam *placent*.

Ultro me paratum oſtendi omnes in

Re

Re Ecclesiastica, & Religione discrepantias, liberæ Synodi consultationi, vel *Convocationi* rite electæ permittere, cujus tandem decretis (cum omnium essent suffragia inclusa) verisimile est omnes acquieturos.

Conventum illum *Theologorum* quos (more quodam insolito & extraordinario) *Domus Vtraque* ad deliberandum de *Ecclesiasticis* adhibuerunt, hactenus tantùm non probo, quôd nec legitime *congregati* nec *electi* fuerint; nec totius Cleri *Angliæ* partes sustineant, neque omnino liberè & incorruptè agere posſint, cùm (etiamsi nulla alia vis fieret) intra certos tamen limites & fines constringantur.

Illud enim haud facile credam, tot homines doctrinæ & pietatis nomine insignes, qui *Liturgiam* & Regimen *Anglicanæ* Ecclesiæ haud ita pridem (in præcipuis) probaverant, adeo derepente consensuros in *utrunque extirpandum*, (cum Illud saltem ignorare non possent si non *Apostolica* institutione, at *Primitiva* & *Vniversali* Praxi defendi) modo integra fuisset suffragandi libertas, nec Diversæ Factionis potentia occultas spes & metus instillando in eos tandem valuissent, ut has simul promoverent plenisſimas periculi Novitates, nullo respectu

respectu habito ad superiorem suam *Sententiam* & *Praxin*, vel ad rem & existimationem totius Cleri communem, spretâ Ordinis, Doctrinæ, & Religionis curâ, contra omnia denique Veterum Ecclesiarum *exempla*, Leges *Regni* constitutas, & consensu m *Meum*, qui certe nunquam impetrabitur adversus claram illam lucem, quâ Intellectus meus in hoc Articulo illustratur.

In rebus enim ejusmodi, quæ non perindè ex professo *rationi* aut *Fidei* aut Bonis *Moribus* adversantur, & circa quæ ,, in Scriptura haud ita clarè & distinctè ,, præcipitur, ibi certe perpetua & uni- ,, versalis *Praxis* Ecclesiæ optima est quam ,, sequamur *Regula*.

Quod ad me attinet, promptus eram vel donare *Presbyteratui* vel restituere, quicquid *Episcopatui* conjunctus intra *Rationis* & *Prudentiæ* terminos postulasset: ut vero ita penitùs invadat illam Potestatem, & Gladio afferat, & *Antiqui* illius *Ordinis* Jura *aboleat*, id nec justum in *Episcopatum* nec *Presbyteratui* tutum existimo, nec ullo modo vel *Ecclesiæ* vel *Reipublicæ* convenire.

Moderata certe consilia haud difficulter secuta fuisset debita *Reformatio*; atque ea forsan quæ longè gratior fuisset iis Ipsis *Theologis*, qui ipsi priùs decepti multa

multa postea Gravitatis specie aliorum consilia promovebant quæ haud dubiò jam satis detexerunt, licet spes suas delusas & offensam præ metu dissimulent.

Speciosa vero illa & Popularia Christi scilicet *Gubernationis, Throni, Sceptri, Regni* (quod certè nunquam dividitur, nec quod istorum est bifrons) tum illud *Integræ* & *Absolutæ Reformationis* æquè facile est cuivis Novæ Formæ appingere, quam pulcherrimos colores deformi Imagini.

" Fenestras interim in Ecclesiis (satis
" tempore deformatas) confringere, Cru-
" cès etiam (quæ Civilia apud nos monu-
" menta potiùs quàm Religiosa) evertere,
" Busta mortuorum violare & Epitaphia
" eradere, quibus solum admonebantur
" Posteri quas Deo debent gratias in majori luce versantes Omnes porro Ministros Sacris publicè operantes suo penitùs arbitrio, & (quâ privatim pollent, Facultati permittere (ut meritò ambigat Christianus, quibus tandem AMEN subjiciat, vel, ne forte cum periculo in errores aut Blasphema consentiat, vel insulsa forsan alia aut ridicula, ab audacibus plærunque & indoctis temere inter Preces officia & Cõciunculas jacta) quin edere passim Catechismos,

chiſmos, & Confeſſiones Fidei reconcinnare, quaſi nulla priùs extitiſſet in hac Eccleſia doctrina ſana omninò aut perſpicua circa vel ipſa Fidei elementa, quàm Quinquennii hujus proximi deliberatio hoc negotium integrè maturaſſet:

Iſta quidem omnia & his ſimilia, quæ vulgò fieri ſolent (ne nil facere videantur) ab his *Reformationum* larvis quibus " brevẽ aucupantur Plebis Gratiam (quæ " his Novitatum illecebris non ſecùs ac " Pueri Imagunculis *vehementer* quidẽ ſed " non *diù* afficitur) tantum abeſt ut mereantur *Reformationis* laudem, ut reverà (quantum ad *Charitatem*, *Pietatem*, Rectum *Ordinem*, & *Mores* ſpectat) turbida magis omnia & querula & confuſa relinquantur, quàm, ubi primò inchoaverant.

Haud enim facili operâ mala illa priora & detrimenta maxima penſare licebit aut corrigere, ſatis carè ab illis conciliata, & neceſſariò ſemper futura, ni remedia debita adhibeantur.

Id utinam ſeriò tandem & unanimiter vellent *Dei* opus agere, non *ſuum*. Multis ſanè incommodis obviam itum fuiſſet, ſi Religionem (prout dignum erat) *primo* loco ſpectâſſent.

Illud vero haud abſurdè exiſtimabant nonnulli, Eccleſiæ & Status Regimen,

gimen, tot *Legibus* firmatum & diuturna *Consuetudine* fixum haud ita statim diffluxurum, & in novas suas *Formas* fundi
" facile, nisi ad Ignem priùs Belli Civilis
" colliquesceret, in quo facti potiores,
" statuerant Me & Subditos meos univer-
" sos ad *procumbendum* adigere, & *adorandas*
" *Imagines* erectas ab Illis & fabricatas: Sin id *Christi* Spiritus in horum hominum *pectoribus* (*Charitatis*, nimirum, & *Mansuetudinis* & *Sapientiæ*) insedisset, quantum in linguis Nomen *Christi* & ipsissima *Reformandi* Regula jactabatur haud dubiè (illius Benedictione) tùm in *Christi* Gloriam, tum in Bonum *Ecclesiæ* Honoremque *Religionis* & Veritatem efficaciùs multo valuisset.

Qui *reformare* volunt publicè, in se primùm agant, & experiantur in corde suo quæ in alios constituunt: intus enim si quid fuerit deforme, vereor, ut qui de *Publico* videntur solliciti, in ea *Privata* Consilia pertrahantur quæ Publico Bono multùm obstabunt.

Recta quidem ratio *Reformandi* Ecclesiam minimè omnium consistit cum Civilis Status *perturbatione*, nec oppressâ *Fidelitate* crevit unquam *Religio*, cujus hæc pars præcipua & Ornamentum est. Proximum enim à præcepto illo *Deum Time*, subjicitur *Regem Honora*.

Instau-

Instaurabitur (haud dubito) *Christi* Regnum *Meo* neutiquam *everso*, & cùm studia & affectus cessaverint haud utique *Boni Christiani* censebuntur qui *Boni Subditi* esse desierint.

Christi certe *Regimen* in *stabilimentum* Regni Mei, non in *ruinam* cedet, cùm meum ab Illo acceptum profitear, atque id unicè in votis habeam ut in *Gloriam* Illius & Ecclesiæ *Bonum* administretur.

Si id seriò laborassent nonnulli vel quid hoc sibi vellet intellexissent *à Christo Regi*, facta illa sua & dicta dissolutiora quibus & mihi & sibi invicem injurii fuerunt, multo rectiùs fuissent moderati.

Quemadmodum vero *Boni* Fines nunquam justa efficient *prava* Media, ita nec ex *malis* Principiis *bona* unquam fiet conclusio, ni miraculo quodam suæ Misericordiæ lucem Deus è tenebris, è confusione ordinem, & è *perturbationibus* nostris *Pacem* creare destinaverit.

Tu Domine, qui solus potes Coronam nobis dare pro cinere, & sublatâ Hypocrisi veritatem reddere, ne has nobis permittas Pharisaicas ablutiones *pro Christiana* Reformatione *imponere.*

Intus illi sunt nobis Nævi maximi, & turpitu-

pitudines, fac ut in nos ipsos severe agamus, & ab Animis nostris Reformatio incipiat, ut perspicaci Iudicio, & integro Corde accedentes, quæ in Ecclesia aut Statu perperam fiunt, idonei simus reformare.

Cor mundum crea in Nobis Deus & Spiritum rectum innova in visceribus nostris, ut tuo ductu simul & tuâ Benedictione in Tuam omnia Gloriam faciamus.

Miserere deformitatum & vulnerum, quæ temerarii & sævi Reformatores huic Ecclesiæ & Statui inflixerunt; extingue Factionum flammas sub prætextu Reformandi accensas.

Et quemadmodum per hæc mutuò dissidia, & confusiones palam omnibus facere voluisti quàm sint pravi nonnullorum fines, & infirma Iudicia; ita ex his flammis educas nos purgatiores, præeunte Christiana magis, & plùs in se charitatis habente Reformatione, ubi nihil vindictæ aut ambitus, avaritiæ denique aut sacrilegii polleat in eorum consilia, quibus opus tam insigne & bonum, & jam maximè necessarium æquo & licito more peragendum providentia tua demandaverit; ut internæ pietatis fælicitate aucti ego simul & populus etiam Pacis externæ beneficio rectius uti in posterum discamus.

21. De *Epiſtolis Regiis* interceptis, & evulgatis.

LIteras meas fuiſſe *interceptas*, opportuna erat Hoſtium Malitiæ, & præter ſpem occaſio, quâ tamen honeſtè & civiliter uti ignorabant. Nec ſane arbitror, apud æquos & probos æſtimatores quicquam in illis repertum ita mihi in *probrum* ceſſiſſe, quam ſic turpiter fuiſſe divulgatas, in eorum *infamiam*.

Tunc enim maximè ſe probat virtus, & generoſi animi vera indoles, cùm in hoſtes maximè liceat, nec ullâ magis humanitate afficimur, quàm quæ ab iis defertur à quibus minimum ſperavimus.

Hanc à me gratiam inire poterant chartas meas celando: in quibus cum eſſent *liberiora* quædam, atque etiam *arcana*, certè aliquid hîc civilitatis neceſſarium duxiſſent homines non plane Barbari: Nec revera quicquam unquam inhumanius factum

factum est, quàm eas publicè omnium exponere.

Cùm verò secus vellet Providentia, haud utique moleste fero Pectus meum (quod Divinæ Omniscientiæ approbare studeo) palam jam coram Mundo retectum fieri, sine fucis illis omnibus & speciosis ad populum ornamentis, quæ in Publicis Epistolis & Orationibus solent. Vtinam vel in penitissimos animi mei sensus introspicere liceret Subditis meis; certe nil aliud deprehenderent, quàm quâ curâ & amore distractus sim, non quò Iura *mea* magis, quàm ut pacem *eorum* & fœlicitatem conservem, & quàm ingenti mœrore conficior, eos ita in perniciem suam delusos.

Nec quicquam ampliùs ex his literis malevolentia ullius consecuta est, quam, quod omnibus notum fecerim quàm constanti animo fuerim in *Vxorem* meam, *Leges*, & *Religionem*; Mella legent *apes*, ubi virus sugit *Aranea*.

*Q*uod explicare me voluerim angustiis (in quas me Hostes adegerant) licitis & honestis Fœderationibus initis, nemo sane vituperabit qui me amat & Rempublicam, cùm haud fieri omnino possit, ut sint *fœlices* Subditi Mei Me *misero*, vel pace sua & Immunitatibus Me oppresso potiantur.

Satis

Satis patet, ad hoc unicè nonnullos collimâsse, ut *Absalonis* exemplo, atroci aliquo facinore latius indies fieret dissidium, & exacerbatam utramque partem ita à se invicem distraherent, ut nulla spes esset postea redintegrandi.

Has verò, ut & cæteras Injurias non solum (Deo Gratias) æquo satis animo ferre possum, sed (quæ mea est Charitas) ignoscere.

Ea interim fuit Animi mei integritas ut non multùm metueret à stylo lædi: licet enim arcani fiducia in id genus *Literulis* majorem fortè in scribendo licentiam permitteret & malignorum cavillis obnoxiam, nunquam tamen principalis mei consilii innocentiam vel tam malè intelligere, vel sinistre interpretari possunt, ut non omnibus fiat perspicuum, me nil magis exoptâsse, quàm ut omnia fœliciter componerentur, *Justitiæ* & *Honoris* ratione habita: idque non ex *meâ* magis quam *populi* sententiâ, eorum saltem quibus aliqua supererat aut *amoris* in Me aut *fidei* scintilla: quibus etiam ipsæ hæ *Literæ* clare demonstrabunt, me & R*ei* meæ privatæ & Re*gni* mei curas posse & negotia (arte quâ Principem decet) capessere; quod non libenter de me credi volunt Hostes mei, quasi ex aliorum Præscripto & Dictato

Dictato viverem quos *Pravorum Consultorum* nomine infamarunt.

Jam forsan me respicient nonnulli ut meorum Consiliorum *Authorem*, & cùm alium non habeant in quem litem intendant, in me posthac omne odium effundent, quanquam id semper illis ægrè fuerit, ut vel ullâ animi mei libertate gauderē, vel conscientiæ meæ luci obtēperarem, quem sibi planè addici & mancipari volunt, sua inprimis *consilia* à Me probari debere existimantes qui tam diù contra me Bellum gesserunt.

Satis quidem fuisset illius diei victoria, cùm accesserunt in prædam *Literæ* meæ, ad explendam illam Famæ popularis ambitiosissimam sitim: siquidem apud vulgus hominum benè tantum audiunt prospera, contra adversa & afflicta conditio omni statim contumeliâ excipitur, quasi Bona Fortuna Vmbra semper esset virtutis, & non frequentiùs turpia & injusta facinora in hoc Mundo prosequeretur.

Verùm illis qualicunque successu nunquam satis muniri videtur & commendari causa ejusmodi, quæ à Turbis auspicata de Aura Populari dependet. Has ergo suis consiliis utilissimas ducunt victorias quæ famam & exstimationem meam apud populum pessundent. In horum

horum enim pectoribus, omnes Amoris, Reverentiæ, Fidei ſcintillas ita penitùs ſopitas aut extinctas cupiunt, ut nunquam poſſint reaccendi in illum ardorem, quo vel Mea vel Legum, vel Regnorum meorum Libertates (quas omnes pariter everſas cupiunt) vigeant amplius aut reſtituantur; exiſtimatione mea ereptâ via pulchre ſternitur ad eripiendum mihi vitam & Regnum: Regno enim indignus jam nec vitâ dignus judicabor. Accurata igitur ſævitiâ pariter & aſtutiâ cogunt priùs exequias Honoris Mei celebrare, ut mox interitu meo parentetur. Sed haud dubito veram illam Dei Juſtitiam, nec errori nec affectibus obnoxiam poſſe aliquando & velle perverſa hominum ſtudia, & conſilia evertere; Poteſt ille efficere, & (ut ſpero) efficiet, ut in bonum meum cedant quæ in me peſſima Inimici vel cogitàrint, vel fecerint.

Nil me interim aliud exiſtimo hâc *Literarum* interceptione, quàm tot Chartulas tantum perdidiſſe. Quantum vero Illis perierit Humanitatis famæ (quæ cùm omnibus debetur, certe omnium maximè ab iis qui ſingulare præ ſe ferunt pietatis ſtudium) quantum etiam Reverentiæ & Honoris Regi ſuo debiti, & præſens ætas & futura optimè judicabit.

Sed nec Ipſas Eorum conſcientias arbitror ita penitùs in ſtuporem datas, ut non ſenſu aliquo ſecreto afficiantur pudoris illius & Infamiæ quæ inhoneſta facinora comitatur, utcunque publicâ adulatione, & populari Gratiâ commendata.

Certe nunquam ſperabunt Deo poſſe approbari turpem hujuſmodi rem & indecoram; modo velint meminiſſe quâ Deus olim benedictione illam *Nohæ* Filiorum verecundiam & filialem in Patrem teneritudinem compenſavit, cùm nullâ contra Parentis infirmitate vel excuſari poſſet *Chami* impudentia, vel ab execratione illa liberari ut eſſet *Servus Servorum*; quæ (vereor) ut ſit illis hæſura, qui actibus plenis probri & placere ſtudent Populo, & hoc ſibi Patrocinium firmare.

Haud verò magis vel defendi poſſunt vel fœlicem exitum ſortiri illa eorum malitioſa conſilia, qui hac me ratione cogitabant ſummæ apud Populum ignominiæ & ludibrio exponere, officii illius valde immemores quo modeſtè celare jubebantur, ſi quid verè in Patriæ *parente indecorum* comperiſſent, quod tamen (Deo Gratias) neutiquam factum eſt, ſed illius potiùs Gratiâ perfectum, ut mihi non ſecùs (quàm olim *Davidi* evenerat) reverentiam porro concilrârit ipſa hæc Literarum vulgatio, quâ me ut *Vilem Perſonam*, omni prorſus exutum Majeſtate, & nulla poſthac fide aut exiſtimatione dignum exhibere omnibus voluerunt.

Tu vero (Domine) qui Sapienti tua & cuncta diſponente Providentiâ ordinas ea quæ videntur in humani rebus incertiſſima, fac ut conſtantem tuam in Me Miſericordiam agnoſcam, etiam ubi

in

in me maximam licentiam Hostibus meis permisisti.

Tu qui olim Achitophelis *consilia dissflasti*, *& in bonum tui* David, *& exitium Authoris convertisti, ita & horum potes machinamenta subvertere qui hæc mea secreta evulgando, odio me volebant & contemptui Populi exponere. Tuam Omniscientiam appello Testem Integritatis meæ, quam iniqua & falsa sint illa valdè probrosa, quæ hac Chartarum mearum occasione Hostes mei pessimi interpretes de me vulgo credi postularunt.*

Malum quod in Me machinati sunt, & sollicitè ita procurarunt, ita in Caput Ipsorum revertatur, ut induantur pudore, & operiantur sicut diploide, confusione sua.

Vides Domine, quàm id omni studio agunt, ut Honorem meum deturpent, sensa animi detorqueant, & vestigia exprobrent Vncti Tui.

Me vero Corde illo dones quo libenter contumelias accipiam Tui causâ, & Tuæ Ecclesiæ.

Hunc in Me firma animum, ut tuo maximè studeam honori: meum tibi curæ fore nil dubito, vel me enim Potestati illi & Majestati restitues (quam nonnulli tuo permissu ita quærunt eripere) vel illa corona impertiet Christianæ patientiæ, tibi usque pertinacis per gloriam & ignominiam, per infamiam & bonam famam servire.

Tu (Domine) fons es Bonitatis & Honoris, tu eximia Majestate indueris: fac me tuæ Excelcellentiæ qua sapientia Iustitia & misericordia superas, aliquo saltem modo participem, nec jam

 illo

illo destituar Honoris & Majestatis portione digna Loco in quo me collocasti, qui es Exaltator Capitis mei & Salus mea.

Duc me Domine tuâ Gratiâ ad eam veram solum & æternam Gloriam.

---

22. *Cum abiret Rex ab* Oxonio *& se ad Sco*=tos *reciperet.*

QVanquàm *tria* mihi Regna Deus dederit, nullibi tamen *locus* restat, ubi jam tutum *caput* (tuto simul *Honore*) deponam. Ita enim ostendere volebat Deus se tutissimum esse perfugium, & arcem omnium munitissimam in qua oportet confidere.

In his rerum angustiis non tam *Homines* quàm *Deum* respicio. Sic Illi visum est facere: atque adeò Me penitus & afflictas res meas in Illius misericordiam conjicio, cujus unius arbitrio manus omnium & corda imperantur.

Quod *viribus* negat providentia, *prudentiæ* forsan

forsan concedet. Advocata in consilium necessitas jubet ut incolumitati meæ prospiciam, *dissimulato* me illinc *habitu* subducens ubi præcipuum robur supererat, ut eorum jam *fidem* experiar qui has primùm Turbas inchoârunt; forte his tandem instrumentis usurus est Deus ad hæc omnia honorificè componenda.

Hæc fortè de illis fiducia exuet eos armis, & vincet: quòd me Illis sic ultrò crediderim, affectus eorum arctiùs astringet, qui ita crebrò professi sunt non se *in Me*, sed *pro Me* pugnare.

Ænigma jam hoc explicandum est, & occasio illis offerenda quâ jam orbi testentur, non se ea quæ *agunt*, sed quæ *dicunt*, velle.

Deo verò hîc custode opus est, consiliumque & solatium à Conscientia meâ petendum. Tradam *corpus* licet in istorum manus, *animam* tamen Deo & mihi integram servare decrevi, nullâ unquam necessitate cogendus vel *Honori* meo renunciare, vel à *Judicio* deflectere.

Quod *vi* rapere volebant, jam his *ultro* donabitur, tam insolito genere præfidentiæ, ut jam merito pudore afficiantur, si id re non præstent quod debent, & quod verbis sunt sæpè protestati.

Haud enim Deo satis visum est, ut militari meo Robore ad me tuendum destituar, nisi eorum etiam Arma implorem, qui licet ex

officio me tueri debeant, adhuc tamen censentur in hostium numero.

Ita variæ sunt res humanæ, & in eo sæpè difficili Statu res Principum versatur, ut in quo collocant illi *præsidium*, ibi maximum subsit *periculum*, &, quod credunt *periculum* in *salutem* vertatur.

Eo jam redactus sum, ut, qui strenuè meis Partibus hæserunt sint à me relinquendi, ut ad Castra inimica confugiam: forsan hanc *Pacis* rationem fœliciùs initurus, quàm illam *Belli*, quò & sanguinis effusio sistatur, & jam vulnera facta coalescant, dum sim interim haud perinde de *Mea*, quàm de *Meorum* incolumitate sollicitus, ut qui majora potius velim pericula tentare quàm constantem eorum Fidem extrema pati.

Est & aliqua in lusitando peritia, scire jam vincere non posse, & maturè desinere, quàm frustra certare.

Id jam summo studio agendum, ut Judicium meum ampliùs confirmem, simque juxta à Ratione & Religione instructior, ne libertatem *Animæ* meæ simul tradere videar, aut *Conscientiam* illis mancipare, quos vel ab initio oportuerat *Argumentis* potiùs quam *Armis* in hæc nova sua postulata Consensum meum exorasse.

Nullus apud me (Deo gratias) successus fucum vero facit, aut fraudem, nec jam minùs in hoc rerum articulo verba mea animo respondebunt, quàm si essent (prout Regis

gis inter Subditos esse decuerat) *plena potestatis.*

Vis maxime Divina Ratio est: nunquam inopem Me virium putabo, dum hac integrè & liberè frui liceat. Nulla externa Fortunæ *Ecclipsis* hac Me luce innatâ fraudabit. Quicquid *extra* Deus negabit roboris, *intùs* à Gratia Illius (uti spero) in constanti animo supplebitur, non ut *negem* præfractè quod concedi par est, sed ne quid ejusmodi *concedam* quod *Ratio* & *Religio* jubent negare.

Nec Me interim *minorem* factum existimabo, dum hanc Conscientiæ integritatem custodiam quæ Mihi sola *Gemma* superest digna *servari.*

O Tu Animarum Moderator Supreme, qui Conscientiis nostris solus imperas: licet ignorem quid agere debeam, oculos meos ad Te dirigo. In tutelam tuæ Misericordiæ me semper committo.

Quemadmodum Me servasti in die prælii, ita & adhuc potes vim Tuam in infirmitate mea ostendere.

Sis Tu mihi in nocte obscurissima Columna Ignis *quâ illuminari simul possim & dirigi, & in die Tribulationis ferventissima sis* Columna nubis *Me inumbrans & protegens.*

Tu nosti (Domine) Me nullâ penitus animi pervicacia sed justissimis argumentis persuasum, à Ratione, Honore, Religione *ductus hæc &*

Capitis mei, & Pacis, & Incolumitatis pericula adiisse, ut Me iis opponerem qui hæc vi mihi extorquere voluerant.

Ne Tu justa sinas mentis meæ proposita cum externo robore flaccescere: comitetur me usque Bona Conscientia in hac solitudine & derelictione.

O ne prodam unquam Rationis meæ Facultatem, & illam Arcem Animæ meæ, quam Tu mihi tuendam credidisti.

Deduc me super Semitas Iustitiæ, & ostende mihi salutare tuum. Fac ut placeant tibi viæ meæ & tunc inimicos quoque convertes ad Pacem.

---

23. *Cum* Scoti *Regem* Anglis *traderent*, & *de Custodiâ* Holmbejana.

IN hoc tamen *Scotos* istos coram Mundo absolvo, quòd me haudquaquam fefellerint, nunquam enim Illis amplius quàm Hominibus par est, credidi, si ab iis *divendar*, dolet

dolet *eos* hoc maximè facere, & multò *Servatore meo* carius me æstimari.

Sunt hæc alia insuper experimenta, quibus Deus Me voluit Inconstantiam Humanam explorare, ut me penitiùs in se defigat nunquam Illos deserente qui in Ipsum crediderint; *quassetur* licet *arundo Ægyptiaca* subter *volam illius qui innititur*, Rupes tamen *Israëlis* in æternum manebit.

Dei me jubet Providentia à cæteris omnibus ad seipsum confugere, ut in Illo Me fruar, qui Me nimis perdidi, cùm in aliis Spes extrà collocaverim.

Soli jam & *Captivo* (eò enim jam redactus sum) satis otii superest quo de Mundi Vanitate, & Inconstantia cogitem.

Id Deo expedire visum est, ut Me Vxore mea, Liberis, Exercitu, Amicis, & Libertate destituat, ut sim unicè Illius, qui est *Vnus Omnia*.

Parvi refert inter *Infœlices* numerari, modò Nigro *Impiorum* Catalogo inter Sacrilegos " Principes non ascribar. "

Nulla quæcunq; coarctatio animam meam illaqueabit, nec id unquam à Me impetrabitur, quo vel Hostibus meis *insolentiam* augeam, vel Amicis *pudorem*, vel Nomen meum reddam *execrabile*.

Nihil est quod triumphent detento *Corpore*, " cùm Ipse *Animam* retineam in nil adversus Conscientiam expugnari firmam.

Quod hi vocant *Pertinaciam*, id à Deo re-

putabitur *honesta Constantia*, à qua *Ratio* non minùs & *Religio*, quàm *Honor* meus vetat recedere.

Patet jam, haud ita in *Pravos Consiliarios* quam in *Bonam Conscientiam* huc usque pugnatum, nec illis unquam animum fuisse Me ad Parlamentum *retrahere*, quàm ad Ipsis prius obsequendum *animum* meum *pertraxissent*.

Si quod petunt nonnulli concederem, essem is profectò quem cupiunt, non eo *Rex* potior, sed & *Homo* & *Christianus* multo deterior.

Quod *Turbæ* & *Arma* non poterant, nunquam à Me impetrabit *Captivitas* æquè cum illis *intuta* Principi, sed non magis *formidanda*.

Nulla mihi nassa fiet metus hominum, nec animam impediet Libertatis amor. Præstat enim ab *aliis* quàm ab *Me* ipso prodi, & ut Libertatis lytron Conscientia persolvat, quod enim mihi maximè cupiunt facere Inimici injurium, sine meo consensu non possunt.

Dum id integrum solum habeam cum *Ratione* negare, maximam eorum malitiam frustrabor, qui nec rectè uti sciunt quæ jam olim concesseram, nec quid aliud à Me postulare, quàm ut in Meam & Meorum perniciem operam meam velim commodare.

Immo etiamsi Me *intcrimant*, faxo, nulla erit causa cur *contemnant*, nec mihi tanti Libertas & vita ipsa, quanti pax Conscientiæ, cùm Coronæ

ronæ meæ Honore & Salute Populi conjuncta; queis sim *uno* forsan *Verbo* magis nociturus, quàm *quæcunque* Belli *mala*: dum, ut *paucis* indulgeatur, *cunctos* pessundem.

Reviviscent (Deo juvante) Leges nostræ, & cum iis Subditorum Meorum obsequium & amor, modò ne Meo *Consensu* sepeliantur eo Probri & Injustitiæ Tumulo, qui à nonnullorum violentia effoditur.

Si non aliàs hæc liceat redimere quàm Libertatis meæ aut Mortis pretio, en Me ultro paratum dependere.

Nulla sors Regi verè calamitosa, quæ secum Animæ Ipsius & Populi & Posterorum servitutem non trahit.

Cernent forsan futura sæcula in quod præsens ultrò amat *cæcutire*: & ostendet Deus aliquando Populo meo, Me *pro Illis* potiùs optâsse, quàm *cum Illis* pati; etiamsi plane constaret Me in eorum servitutem assentientem posse in aliquam libertatem restitui, satius duco unum Regem vel de extremis periclitari, quam tot in Eos Tyrannos confirmare: quod Deus avertat, quicquid de Me facturus est, qui Me in solitudine meâ solum esse non sinit.

Tu enim (Domine) infinite Bonus & Magnus semper mecum es, cujus potior vita præsentia est, & cui servire Libertas consummatissima.

Agnosce Me Famulum Tuum, nec jam querat

amiſſam libertatem Chriſtiano & Homine & Rege dignam.

Tua tamen uſque Benedictione adſit Rati mihi ut homini, ut Chriſtiano Religio, & conſtan- cura, ut Regi, Iuſtitiæ.

Cæteris licet omnibus ornamentis externis di- ſpoliari permiſeris, maneant illa ſemper ſalva per quæ Te fruor, & quæ eripi mihi invito non poſſunt.

Nullo Igne afflictionum effervescant ullæ animi perturbationes, ut in iræ impotentiam, aut ſpurcos metus ebulliant. Multi dicunt non eſt Salus Ipſi in Deo Suo, Leva Signum ſuper Me, nempe lucem vultus tui, nec jam amplius Libertate, nec Salute, nec Majeſtate indigebo.

Illum mihi Conſtantiæ des, & Patientiæ modum, quem præſens mea Conditio deſiderat.

Robur meum diſſipatur, Spes ab hominibus deſtituitur, ipſe Captivus detineor, O ne elongaveris Domine, ne Inimicus meus nimium contra Me invaleſcat.

Tanquam prodigium factus ſum multis, Tu adjutor fortis & aſylum prævalidum.

Fac mecum Signum in bonum, ut videant qui oderunt Me & confundantur, quoniam Tu Domine adjuviſti Me & conſolatus es Me. Spiritu principali confirma Me, ut & faciam voluntatem Tuam, & patiar quod tibi placuerit.

Miſerere mei Deus quoniam in Te confidit anima mea, & in umbra alarum tuarum ſperabo donec tranſeat iniquitas.

Exurge Domine, eripe Me, nè longè facias miſerationes tuas à Me.

Etiamsi Me occidas, in tua tamen Misericordia & Servatoris mei meritus confidam.

Scio quod Redemptor *meus vivit: Et si ambulavero per vallem umbræ mortalis, nihil mali timebo.*

---

24. *Cùm Regi sui Sacellani interdicerentur.*

CVm sic Dei Providentiæ visum fuerit Me Civilibus Solatiis, & cætero omni famulâtu orbare, nulla re commodiùs arbitrabar omnium posse absentiam suppleri, quàm *Sacellanorum* meorùm Contubernio; quos & ob *munus* suum revereor, & ob *fidem* diligo: Horum enim doctrinâ pietate & precibus Me sic meliùs sperabam potuisse tum incommoda cætera tolerare, tum in futuram meorum restitutionem, & sanctiorem usum præparari, dum adjutus horum pietate spiritualem *messem* Gratiæ inter *tribulos* & *spinas*, & post duram Afflictionum *Arationem* perciperem.

Nunquam sanè mihi magis necessaria fuerat

rat nec expetita magis opera eorum & auxilium, qui *Pietatem* cum *Iudicio* & *Religionem* cum mente *sana* conjunxerant.

Quâ me clauserunt solitudo ad cæteras meas *Tentationes* ut *Desertum* accedit: quos enim mihi obtrudunt Comites quâvis sunt solitudine tristiores.

Jam si mea *Vectigalia* aut Jus *Militiæ*, vel Regnorum aliquod postulâssem, haud mirarer denegantes quod illa improba Politice ideò vetat restitui, ne hoc facto faterentur se injustè usurpasse: Cùm vero *Sacellanorum* meorum Spirituale mihi solatium abnuerint, duriùs mecum & inhumanius actum videtur, quàm quod unquam à Christianis factum est, vel in infimæ sortis vinctos, vel maximorum facinorum reos; qui, etiamsi Legis severitate aliis vitæ commodis priventur, tamen Religionis misericordiâ, *beneficio* fruuntur *Cleri sui*, ut quæ simul nolit Corpora *perimi*, & Animas *damnari*.

At neque hoc mihi permissum in *angore* meo, ut à quocunque *Bono Angelo* sustenter; (Is enim mihi jure optimo videtur Doctus Pius & Prudens Theologus, quales certe Meos omnes exopto.)

Quibus prius dividiæ erat Me Regem esse, jam molestum est esse Christianum; ita me omnibus quærunt *spoliare*, quasi id etiam vererentur ne vel *Salva* mihi *Anima* superesset.

Nulla Charitas clementiùs interpretari potest tam præfractè negatum postulatum æquissimum,

ſimum, ut mihi nonnulli è *Sacellanis* adeſſent.

Cogitabam hoc mecum aliquando, ideo forſan ab Illis (licet parum Chriſtianè) negatum, quòd ægrè ferrent Me meos *Theologos* ſuis *Miniſtris* ante ponere, quos (licet aliàs forſan virtute & pietate laudabiles) haud tamen rebar idoneos qui remedia mihi in præſens aut ſolatia adhiberent, quorum quidem nonnulli magna harum *Calamitatum* Cauſa, & *vulnerum* meorum extiterunt.

Quin etiam inter eorum Saniores nōdum ea in Sacris unanimitas & conjunctio Cordium exſpectanda eſt quam in ejuſmodi officiis *mecum* unâ & pro *Me* peragendis, vehementer deſidero; cùm eorum plærique, Judiciis vel à meo diverſis, vel in meum ſuſpicioſis, vel omninò adverſantibus, haud unquam eo concentu harmonico (qui maximè in precibus & cæteris Sacris requiritur, ut cum fructu præſtemus) vel cum meo ſint Spiritu vel cum eorum Ipſe, concordaturi. Aurea enim hîc Regula & *Perfectionis Vinculum* in illo mutuo amoris & charitatis conſiſtit.

Sunt Remedia nonnulla pejora morbis, & plane conſolatores ejuſmodi major ipſa calamitate calamitas, cum (velut amici illi *Iob*) non confirmare animum patientiâ ſtudeant, ſed eò velint perducere, ut repudiatâ & proditâ Innocentiâ ſuâ de Divina Miſericordia deſperet, & juſte latas agnoſcendo eorum injurias, confirmet inſolentium inimicorum manus, & corda magis faciat indurari.

Ita

Ita valde faveo *Ecclesiasticis* (qui in se dignum quid habent tanto munere) ut hâc causâ præcipuè rem meam in discrimen adduxerim, quod pertinaci conscientia in tuendo iis Jura sua perstiterim, quos, quò magis ut *pupillos* intuebar sub Sacrilegis oculis constitutos sævorum & rapacium Reformatorum, eo ampliùs ex officio meo ducebam *Patrem* Me & *Patronum* Illis pariter & Ecclesiæ præstare, quanquam malè mihi à nonnullis hæc gratia rependitur, in ea forsan tempora victuris, quibus non minùs de mea *calamitate*, quàm de ingrato suo *errore* serio doleant, luantque contumelias illas & parvipendium, cui & se & ordinem suum fecerunt obnoxium.

Hos interim omnes misereor, sperno neminem: id saltem credebam meritò mihi potuisse indulgeri, ut eos mihi peculiares adsciscerem, qui & Judicio meo probatissimi erant, & Sententiæ maximè conformes. Quod cum non impetraretur, multo potiùs duxi (etiam cum aliqua Impietatis suspicione) nullis Precibus interesse, quàm simulare Me eorum participem quibus nec Cor meum adstipulari, nec lingua potest respondere AMEN, nisi Intellectui meo prorsus obluctari, & in animam meam velim mentiri.

Prorsus in Sacris hujusmodi & Solennibus Officiis nec profana mihi placet audacia, nec insulsa, & sensu destituta pietas, sed eo judicio & humilitate & gravitate peragi, quâ se supplex demonstret, & de Dei Majestate, & de Eccle-

Ecclesiæ Honore sollicitum, tum & suam Vilitatem cogitasse, atque illud etiam non ignorasse, vel *quid* fas à Deo peti, vel *quo modo* Peccatorem deceat Divinam Misericordiam pro seipso & aliis implorare.

Juxta omnes illæ Preces offendunt, in quibus aliquid protervius, rusticius, perturbatius auditur, cum hic absit necesse vel *humilitas* in Deum, vel in homines *charitas*, vel quæ ipsi officio *reverentia* debetur.

Fateor mihi magis arridere, ut meditatas probe, & studio adlaboratas *Conciones*, ita eas *Precum* Formas Publicas, quæ tùm Ecclesiarum, tum Christiani cujusvis necessitati magis sunt consentaneæ, quia in his multo exploratius habeo quibus Cor meum debeo adjungere, quàm in cujusquam extemporanea Facultate licuerit, quam quidem ut minimè interdictam velim publica occasione exigente, ita liberrimè tunc posse exerceri censeo in privatis illis nostris secessibus, ubi nec officii solennitas, nec verecundus aliorum respectus tantam in ritu exteriori curã desiderat: quanquam lux Intellectus & Affectuum fervor sint illa maximè necessària in Sacris omnibus Officiis, sive sint illa Solennia, seu ex occasione nata, solitaria, vel cum aliis conjuncta.

Æqui interim homines existimabunt Me eâdem prorsus ratione *Sacellanos* Meos Eorum *Ministris* prætulisse, quâ *Liturgiam* præfero *Directorio*. In *illa* semper eductus, & exercitatus fui; in *hoc* nondum initiatus, & planè novus.

vus. Quod tametsi meliùs callerem, haud unquam Illius ductu (tanquam certâ ulla *Regulâ* & precum *Canone*) persequi liceret aut investigare devias eorum aberrationes extra omnem semitam & regulam, qui huic ita præclaro instituto & inprimis utili applaudunt; quanquam & jam etiam à plurimis sperni cœpit & obsolescere, non secùs ac illæ Preces nostræ publicæ, ab iis maximè fastiditæ, quorum magna pars pietatis in illa Plebi gratissimo maledicentiæ argumento versatur, ut debacchentur scilicet in *Liturgiam* & Regimen Ecclesiæ & exponant (quâ possunt) ludibrio. Mihi potius denuncietur *Væ soli*, quam illud audiam horrendum *Væ vobis Hypocritis*, quod quidem meritò formidarem, si quæ *corde* respuo, ea *precibus* expetere simularem:

Forte nonnulli eorum arbitrantur Me satis fungi posse *Sacerdotis* erga Deum officio, licet *Principis* nequaquam in homines.

Vtrunque sanè Munus (non nego) R*egium* pariter & *Sacerdotale* eidem benè posse Personæ competere, quemadmodum etiam antiquitùs sub eodem prorsus Nomine Juri *Primogenituræ* connexa erant. Potiores quos imitarer non habui, quam illos Reges inclytos *David* & *Salomonem*, non *Corona* & *Sceptro* illustriores, quàm piis *Psalmis*, & Divinis *Parabolis*; unde hic *Ecclesiastæ* nomen obtinet, ille meruit *Prophetæ* appellari: *Tituli* reverà multo ampliores (ubi dignè collocantur) quàm quoscunque Romani Imperatores à *de-*

victis

victis Gentibus usurparunt; cum sit longè Gloriosius *Verbo* Animas hominum ad Ecclesiam Dei convertere, quam Eos *Gladio* subigere in servitutem.

Cùm verò (ita Dei Providentiâ ordinante) *Regum* ferè semper fuerint & *Sacerdotum* munera *Ecclesiastarum* quoque & *Principum* tam in Judaicis quàm Christianis Ecclesiis *discriminata*, dolet Me in id necessitatis devenisse, ut vel *idem* sim mihi *uterque*, vel *neutris* fruar.

Qui enim Regiâ Me Potestate & Dominatu spoliant, non minori violentiâ adnituntur, ut Sacramentis, Precibus, Concionibus (vel per plurimos Menses) interdicar, ni mihi Ipse fiam *Sacellanus*.

Clerum certe cùm (ut Rex *Christianus*) tutari debeam ita ab Illis vicissim *Donorum* suorum & *Orationum* beneficium exspecto, quas ideò meis & aliorum efficaciùs reor valituras, quòd à mentibus magis illuminatis, & minùs turbido affectu fluunt, quàm eorum fermè solent qui negotiis sæculi implicantur. Porro hæc æstimandum est acceptiora officia, & majori benedictionum incremento cumulari, quæ sunt rite peracta, & Muneris illius præscripto, ad quod à *Deo* & *Ecclesia* peculiari modo designantur nonnulli, & consecrantur. Licet enim quoad sensum latiorem *Spiritualis Regiminis*, (quo quævis pia Anima *Christo* subjicitur, & per Illius merita quotidiè se & Cultum suum in Oblationem Deo sistit) unusquisque Fidelium & *Rex* & *Sacerdos* dici possit.

possit (cùm *Regali Sacerdotio* induatur) Si tamen Ordinem Ecclesiasticum & Externam Politiam spectemus, æquè certò secutura est Religionis confusio, si quisque partes *Ecclesiastæ* aut *Sacerdotis* agat, quàm foret in ea Republica ubi omnes *Regnum* ambirent.

Ego multo modestioribus *Principiis*, & (ut opinor) piis magis innutritus sum: cōscius impotentiæ meæ *Spiritualis*, eò impensius æstimo & desidero omnia illa pietatis subsidia quæ mihi à sanctis & probis *Ministris* (sive illi *Episcopi* sint seu *Presbyteri*) administrari possunt in his angustiis, in quas (Deo permittente) ita à Subditis meis sum redactus, ut nil sit amplius quod eripiatur præter vitam residuum, nec mihi ultra quicquam expetendum, (in quo minùs atbitrabar vel offensam eorum, vel suspicionem irritare qui mihi hoc tam districtè negarunt) quàm ut aliquod mihi saltem in *Animæ* meæ levamen, & solatium suppeteret.

In hunc enim finem Illos nominavi, quorum vita probro omni (quod sciam) vacua, tum *Doctrina* & *Pietas* non minùs, quàm in Me *Fides* perspecta, adversus quos nihil est quod objiciant, nisi forsan quòd sint maximè idonei, studiique in Me nimiùm propensi.

Sed neque hæc prima opera est (licet omnium præcipua) quâ ab illis coactus sine aliorum *Ministerio* defungor, quanquam ægrius Me fatear *Sacellanis* meis quam cætero omni *Famulitio* carere, quodque mihi ab Vxo-

ris

ris & Liberorum divortio proximus certe (imo major in nonnullis) dolor, cùm ab his plus forsan humanis affectibus indulgeatur in præsens, Illi in Gratiæ Celestis incrementum prosint.

Hoc Me solatur, quod his *Mediis Ordinariis* necessariò destitutos solet Deus *Donis* suis & Gratiâ *extraordinario* quodam modo supplere.

Si Me Spiritus illius erudire & infirmitates meas (quod spero) adjuvare voluerit orantis, legentis, meditantis, haud jam alio *Oratore* aut *Doctore* opus.

Ad Te igitur, Deus Meus*, has jam Preces meas solitarias dirigo: quod alienæ opis deest per immediatam tui Spiritus assistentiam supple, qui & tenebras meas solum illustrare potest, & excitare torporem.*

O Tu Sol Iustitiæ Sacer Fons Cœlestis Lucis & Ardoris, Clarifica cor meum & accende, docens Me *simul, & pro Me intercedens. In Te Omnis Plenitudo, A Te Omnis abundantia; Per Te Omnis acceptatio, Tu mihi in societatem, in solatium sufficis. Tu* Rex *meus es, esto mihi & Propheta, & Sacerdos:* Regas *Me, erudias Me, pro Me precare, & mihi semper præsens sis.*

Valuit olim in Te colluctatio Jacob *in illo Sacro duello, cùm nemo esset præter Te qui assisteret. Tu Illum robore donasti quo Te vinceret, & gratâ quadam violentiâ benedictionem à Te extorqueret.*

O respi-

O respicias Me Famulum Tuum (pro infinitâ tua Misericordia) olim satis fœlicem conjunctis illis omnium & sociatis precibus, quarum fervor affectionum mearum in Te frigus accenderet, cùm ad Domum Tuam simul veniremus, simul in illa convenireinus, voce jubili & lætitiæ adorantes Te in unitate Spirituum, & in Vinculo Pacis.

O ignoscas mihi omissas occasiones fœlices, vel in quod bonum oportuit, minùs adhibitas.

Iam voluntate tua factum est, ut sim velut Pelicanus *in deserto, vel* Passer Solitarius in tecto, *vel ut pruna quædam dispersa & disjecta ab illis simul congestis scintillationibus & mutua pietatis effervescentia, qua ille Sacer Ignis Gratiarum tuarum accenderetur meliùs in Ara cordis mei, tum aleretur magis & augesceret, ut hinc* Precum Sacrificia, & thymiamata laudum *ad te debitæ oblationes ascenderent.*

Sed O Tu qui non conteris calamum quassatum & linum fumigans *non extinguis, ne aspernicris illam precum mearum infirmitatem, & has animæ meæ suppressiones in hac ærumnosa solitudine, ad quas jam Me necessario adigunt, qui sic (nulla charitate) ea negant subsidia, queis vehementer egeo, nec minùs desidero.*

Sit O Cordium istorum durities mihi tantum occasio qua erga Te magis, & pro illis emolliar. Accendatur per illorum odia meus amor, & iniquissima sprctione pii desiderii preces meæ ad Te magis excitentur: Surdi cum sint isti & inexorabiles Tu mihi aurem propterea magis advertas, qui es Deus exorari facilis, non aggravata est

auris

auris tua ut non poßit, nec cor durum ut nolit audire, nec manus abbreviata, ut salvare nequeat Me supplicem tuum desolatum.

Tu Me ab hominibus permisisti externis illis mediis privari in Ecclesia tua à Te institutis, haud vero me illa prohibent Internæ Gratiæ communione, quam tu Cordibus humilium solus inspiras.

O Me talem efficias, & jam (nullus dubito) docebis Me, exaudies Me, adjuvabis Me. Cor enim contritum & humiliatum Deus non despiciet.

Tu Me (Domine) una opera potes & Templum tibi & Sacerdotem, Victimamque & Altare efficere, dum à Corde humili Solitarius inter Sacras Meditationes, Preces servidus, & non fictas lachrimas Me quotidie tibi sistam Oblationem, qui Me tibi preparas, in Me habitas, & à Me dignaris accipere.

Tu secretis (Domine) reparationibus, & miraculosa infusione effecisti, ut pugillum farinæ *non deficeret* Viduæ, *nec* Lecythus olei *imminueretur durante illa Famè & Siccitate.*

O Animam meam intuearis, nunc quasi Viduam quandam desertam & desolatam: Ne Salvificæ istæ Veritates quas jam anteà addidici è memoria mea elabantur, nec illæ dulces Spiritus Tui effusiones quas aliquando sensi, destituant Cor Meum in hac fame ordinarii illius salubris alimenti quo Anima mea reficeretur.

Quod tamen malim sustinere quam ab eorum manu pabulari, qui panem *meum miscent* cineribus

ribus & vinum felle, *qui Me torquent potius quàm docent, & quorum ora in acerba convitia, quàm in amicas preces, promptiora.*

Tu (Domine Veritatis) nosti, quàm frequenter Sacras tuas Scripturas in perniciem meam pervertunt. Cum nil hîc disertius praecipiatur, quàm ut pareant mihi simul, & incolumem conservent. O ne sit Illis in condemnationem.

Nosti Domine nonnullos qui Orationes longas orantes *fratrum suorum Domos, & Regis, & Dei denique comederunt.*

Oleum eorum ne offendat Caput meum, nec Corroborantia Pharmaca Cor meum opprimant, contra iniquitatem eorum semper precabor.

A Veneno sub linguis eorum, à labiorum Illorum laqueis, ab Igne Verborum & Gladiis libera Me semper (Domine) & mecum unâ illos fido & pio Corde, qui bene volunt animae meae, & prosperitate illius delectantur, quique suis orationibus sublevare quaerunt hanc maestitiam Famuli Tui & solitudinem, Deus meus, & Rex meus.

---

25. Me-

25. Meditationes *Pœnitentiales* & Vota *in Solitudine* Holmbejana.

V*Erba mea auribus percipe (Domine) intellige clamorem meum, intende vocem Orationis meæ, Rex meus ac Deus meus, quoniam ad Te orabo.*

Dixi enim in excessu mentis meæ, projectus sum à facie oculorum tuorum, at tu exaudisti vocem orationis meæ cùm ad te clamarem.

Si Iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit? Sed apud Te propitiatio est & propterea timeris.

Agnosco peccata mea coram Te, quæ Conditio mea reddit graviora, illâ dignitatis celsitudine pondus omnibus adjiciente.

Ignosce mihi Privata mea, & Subditorum meorum peccata eo usque mihi imputanda, quatenùs illam quam dedisti Potestatem in Tuam Gloriam & Populi Bonum non exerui. Tu Me

nunc à Gloria & Libertate Regia in eam sortem dejecisti, ut à propriis meis Subditis Captivus detinear. Meritò Domine si præpotentem tuam manum considero, quia in plurimis contra Te rebellavi.

Quin Tu mihi licet aliàs coarctato *Cor meum in Te* dilates, *& in Me Gratiam Tuam.*

Multum infra existenti pietatem Davidis, *sed ærumnis æquali, da mihi etiam solatia, &* misericordias *Davidis* fideles.

Dolor ille in pœnitentiam ob peccata mea esto mihi argumentum te hæc mihi condonasse.

Ne tibi exigua videantur quæ sumus hactenùs Ego & Regna mea passi mala, licet haud pro merito castigaveris.

Respice in Me Domine & miserere mei, quia unicus & afflictus sum Ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de *angustiis meis erue Me.*

Oblitus es misereri Deus, & continebis in ira misericordias tuas?

Memor esto miserationum tuarum antiquarum, & misericordiarum tuarum à seculis.

Nisi credidissem Me visurum Bonum Domini in Terrâ viventium, animum despondissem.

Ne in rebus secundis peccata nostra fraudent nos ab adversarum beneficio.

Quin hæc per Ignem exploratio *scoriam illam absumat, è diuturna pace & copia contractam.*

Has si velis ærumnas producere, O ne Gratiam tuam subduxeris; quod deest fortunæ se-

cun-

cundioris patientia & pœnitentia supple.

Et si nondum Ira tua auferatur, sed manus tua adhuc extenditur, vertatur (oro) contra Me, & contra domum Patris mei, oves autem istæ quid fecerunt?

Satient meæ perpessiones eorum Malitiam qui sunt mihi pariter & Ecclesiæ infensi; Sed nec ultima eorum sævitia Charitatem meam unquam exuperet.

Procul à Me facessat omnis vindictæ cogitatio, ne mihi pereat patientiæ merces, tibi Gloria.

Quemadmodum mihi cor dedisti ad condonandum facile, ita & Tu (precor) condones, quæ adversus Te & Me deliquerunt.

Et nunc (Domine) quoniam mihi Cor dedisti quo ad Te precer, audi & accepta quæ coram Te vota facio.

Si Me & Regna mea in misericordia velis reminisci, perpetuando lucem Evangelii tui, & veram inter nos Religionem stabiliendo:

Reddendo Legum beneficium, & debitam Iustitiæ administrationem:

Compescendo illa plurima in Ecclesia Schismata & Factiones in statu:

Restituendo Me & meos in Iura illa antiqua & Decessorum nostrorum Gloriam:

Si Tu velis convertere corda Populi mei, ut Tibi pietate, mihi fidelitate, sibi invicem charitate uniantur:

Si hæc tandem velis Flammas extinguere, & Civilis Belli fomitem subtrahere:

Si nos publicè consulendi libertate benedixeris,

ris, & Honorem Parlamentorum ab insolentia Plebis liberaveris:

Si Me à magno Peccato custodiveris, ne quicquam adversus Conscientiam meam ratum faciam, maximè ne in Sacrilegas rapinas, & Ecclesiæ Tuæ *spolia consentiam;*

T*unc laudabit* Te *anima mea, & magnificabo nomen* T*uum in laude coram Populo.*

T*unc Mihi vel Coronis meis pretiosior erit tua Gloria, & illa cura præcipua, ut vis veræ Religionis & puritas simul promoveatur.*

T*unc in Iustitiâ regnabo Populum, & Regna Mea in æquitate.*

T*unc a Manu* T*ua immediatè agnoscetur (sicut Ius Legitimæ Successionis) ita clemens Regnorum meorum, & omnis Gloriæ eorum Restauratio.*

Si Me rursum in Pace, & Honore meo salvo, incolumem ad hanc Vrbem meam Præcipuam *& Parlamentum reduxeris.*

Si in manus meas iterum Gladium Justitiæ *punientem simul & tutantem commiseris.*

T*unc Orbis (faciam) intelligat, & ipsi Hostes Mei percipiant beneficium illius propositi, & Christianæ Charitatis voti quod ad* Te *jam facio Domine.*

Nempe, ut jam omnibus ignosco (Christi causa) quæcunque in Me *deliquerint, ita nunquam* Manum *M*eam *contra quenquam futuram, ut ob privatam ullam offensam ulciscar præterita.*

Satis invicem luimus in scelerato hoc Bello; propter

propter Te *jam Domine*, *&* Redemptoris *Mei charitatem*, *illud firme in corde meo statuo omnes modos* Amnestiæ, & Indemnitatis *experiri*, *quò & metus omnes pellam*, *& suspiciones oblivione sepeliam*.

Tuis *ita in* Me *&* Meos *misericordiis potiar ut Veritatem &* Pacem *firmè volo*.

Auribus percipe orationem meam Domine non è labiis dolosis prodeuntem.

Benedictus Deus qui non repulit orationem meam, nec misericordiam suam a Me *subduxit.*

Anima Mea devolve super Dominum viam tuam: Spera in eo, & ipse faciet.

Sin Tu *nolis Me & Meos restituere, quis sum ego qui tibi* insulsum tribuam?

Tu (*Domine*) *dedisti & abstulisti. Sit nomen Domini Benedictum: Laudetur Nomen Domini,*

Fælix sit Populus Meus & Ecclesia, si non mecum una, at sine Me.

---

26. *Cum Rex in* Holm=beja *interciperetur, &* *quæ inde distractiones* *in* Vtraque Domo, Exercitu *&* Vrbe *consecutæ.*

QVam *Personam* mihi jam impositurus est Deus, vel quid agere omnino aut pati velit in hac *Nova* rerum *Scena* haud sum valdè sollicitus. Modico usu Artifex evadet qui *Honestatis* tantum & *Virtutis* partes susceperit.

Hac Mei raptione ostendunt, vix eo usque dejici Regem posse, ut non momentum sit aliquod & Pondus, parti in qua conspicitur, allaturus.

Motus iste (prout alii horum Temporum) *Eccentricus* prorsus & Irregularis, cui tamen haud facile vel *resistat* quispiam, vel *sistat*. Præstat rapi torrente, quàm frustra brachio contra obniti.

Nempe

Nempe est hæc *Gemellorum* colluctatio quos idem nuper *uterus* inclusit; dum in *Majorem* certat *Minor* prævalescere. Quod tam diu venati sunt *Presbyterales*, volunt jam *Independentes* eripere.

Omninò aliter fieri non potest, quin à *Centro* semel ductæ *Lineæ* à se invicem statim diducantur, atque eo latiori intervallo quo recedunt longiùs à *Puncto* Vnitatis.

Enimvero ut *Babelis* Exstructores à *divisione* ad *confusionem* labantur, haud perinde mirandum: ut verò ii qui simulant ædificare *Jerusalem* ita linguâ & manu invicem *dividerentur*, malum profecto augurium est, & aliquid in se habere videtur *Zelotarum* furoribus simillimum, quorum maximè intestinis dissidiis Fatum *Vrbis* illius & suprema clades debebatur.

Muto jam Custodes & Carcerem, *manet* eadem Captiva conditio; hæc me spes solatur, istos, qui se Populi libertatum ita strenuos vindices profitentur, haud ita Regis suæ libertati in omnibus posse adversari: quod enim suis conscientiis donandum postulant, meæ sunt iniquissimè negaturi.

Atque hîc magis ingenuè videntur agere, quàm quâ erant *Presbyterales* inhumanitate; qui id maximè lamentari soliti, *exigi* sic ab Illis ut essent Legibus conformes, jam *Exactores* sunt omnium acerbissimi, ut Novellis suis Dictatis obtemperetur, licet nulla adhuc Le-

gum authoritate firmatis, quod sine meo consensu nunquam fiet.

Patet jam, *Independentes* ex hoc *Rivalium* suorum famulatu manumissos se penitus arbitrari, cum rem tanti momenti, (quale est Me *Exercitui* custodiendum tradere) nullo alio *mandato* nisi suo *jure* exequuntur.

Qui hæc in Regem suum audent, quidvis facile porrò aggredientur quod in animum semel induxerint, nullo metu aut verecundia deterriti.

Proximè jam ad *Vrbem* turbatur, terrore intentato & minis tùm in *Illam*, tum in *Domum utramque*, quæ jam frustra iisdem repetitis Tumultibus mox & hos & illos priores (quorum nulla adhuc inquisitio nulla prorsùs animadversio aut pœnitentia extiterat) eodem una luunt supplicio, in præsenti pavore & Distractionum speculo peccatum suum contemplantes.

Stupidè cœcum esse oporret, qui hîc *Manum Dei* non videt: ut, qui ipsi *Tumultuantes* invitabant primò, & initium fecerunt Exercitui, jam ab iisdem ob *Tumultus* castigentur.

Ita difficile est intra unum peccatum continere, nec nova insuper facere, dum superiora novissimis puniantur. Qui enim Me non ita dudum & utriusque Ordinis plurimos à Primis illis licentiosis *Tumultibus* pulsos ita placidè & libenter spectabant, jam & ipsi in Castra confugiunt, ut sint à *Tumultuantibus* tuti.

Sed

Sed quis hæc jam expediat Ænigmata? qui se prius ex *Vtroque Ordine* mecum una ab his furoribus subtraxerant, *Desertores* Parlamenti habiti sunt, & in perpetuum exclusi, qui vero permanebant, & beneficio Tumultuum utebantur, hi unici erant *Senatores*: Contra jam, Locum suum *deserentes* & profugi secum unâ Authoritatem *Parlamentariam* auferunt, debacchantur in *Tumultus*, & se vi armatâ restituunt, dum qui manent adhuc in statione sua fixi *Hortatores Tumultuum* audiunt, libertatisque & Honoris Parlamentarii *Proditores*.

Adeo ultra Leges omnes & Regulas *Vis* pollet; dumque magis quid in præsens expediat, homines quàm Conscientiam spectent & illam Normam Justitiæ immutabilem, fit plærumque ut dum *aliorum* Judices sedeant *seipsos* maximè condemnent.

Jam *Tumultus* grande Crimen! jam Authores eorum & Fautores prodigiosæ Audaciæ rei, nuper animo in *Parlamentum* benevolo, & necessarii valde *adjutores*.

Ita (quod olim narratur de illo Præsule *Germano* à sorecibus & muribus interempto) acris sequitur vindicta & deprehendit eos, qui se *Numero* securos, & *obsequio* in Populum munitissimos existimabant.

In quos jam *Leges* nil possunt, *Deus* propriis ipsorum sceleribus & manibus etiam castigabit.

Hoc interim Divinæ Iustitiæ opus Ipse

maximo dolore & miſeratione intueor, cum ſim in *Vrbem* & *Parlamenta* animo valde benevolo; ut non poſſim non ſerio deplorare, duo hæc Regni noſtri conſpicua maximè & inſignia *Corpora* tam indigna ſe *pati* vel *facere*.

Benè tamen hactenùs proceſſit, quòd iſta gravis utcunque conquaſſatio, in *terrorem* tantum, & in domandos ſpiritus, non ad *ruinam* proceſſit, nunquam enim tam malè de hac *Vrbe* opinatus ſum, ut de futuro illius obſequio & fide deſperaverim, quæ licet præſens forſan *error* obtenebret, nunquam penitùs *Malitia* extinguet.

Tota utinam ab illis ſic procella tranſierit; quos non ſecus contemplor ac *Chriſtus* ipſe *Ieruſalem*, precibus meis & lachrymis & mœrore digniſſimos, cùm multo olim graviores *diſperſiones* proſpiciam neceſſario illis eventuras, qui merâ ſua petulantiâ in officio manere noluerant; cum ſit quædam *fatalis* occœcatio *voluntariæ* comes & ſupplicium: ut jam nec liberum ſit poſtea vel ærumnas defugere qui maturè de peccatis reſipiſcere nolebant, vel unquam frui Pacis gaudio qui Conſilia Pacis aſpernabantur. Id enim tandem reperient, *Fratres iſtos in malo* proxime in Hoſtes abituros, cùm ſit nil difficilius, quàm ut ſint Improbi diù unanimes.

Haud enim fieri poteſt ut fœlici exitu terminentur vaga iſta & diſſoluta Conſilia, quæ videntur mobili quodam potius gyro circumacta, quàm recta Rationis lineâ directa ad illud

lud Publicæ Salutis Centrum, *Leges*, in quas omnes utinam Partes tandem desinant.

Quod quidem erit multo facilius; cùm jam penitùs perspectum habuerint, quàm sit multo fœlicius notis *Legibus* parere, quàm diversis hominum *voluntatibus* quantumvis blanda pollicentium.

Hæc enim Vulgi studia qui res novas fere & illicitas prosequuntur, velut motus violenti statim languent, & in contumacem fere desinunt morositatem; verso etiam nonnunquam in Illos impetu qui in has Illos furias perpulerunt.

Quod ad *Exercitum* spectat (eo forte excusatiorem quod Militari more in rem suam agant *Stipendia* & *Indemnitatem* postulantes) necessarium sane duco Paci publicæ, ut his *quamprimum* (quoad fas est) satis fiat. Horum enim ut ratio habeatur inprimis cupio, qui utcunque in adversa mihi acie steterint, ob fortitudinem tamen & in deposcendis periculis audaciam eousq; sunt æstimandi, ut vehementer exoptem mihi nunquam tales defuturos, qui *Me*, *Leges* & *Regna* in ejusmodi Pace tueantur, cujus ipsi non minùs quam alii fructus sentiant.

Tu vero Domine qui in Sacrosancta Trinitate es perfecta Unitas, intuere illos pro tua Misericordia, quos in Justitia tua divisisti.

Libera Me à contradictionibus Populi, & fac

ut id potiùs cogitem, quam sit his precibus meis & miseratione opus, qui contra Me nuper conjunctis viribus pugnantes jam contra se invicem bellum parant, ad perpetuandas Regnorum miserias.

Patefacias omnibus semitas Pacis, à qua deflexerunt, quæque non in divisis Partium voluntatibus sed in debita Legum observatione consistit.

Fac ut libens eam, quocunque Providentia Me Tua deductura est: & sis mecum perpetuò, ut in Mundi instabilitate & mutationibus Tuam videam Constantiam.

Eum Me efficias qualem maximè volueris, ut eâ Pace & tranquillitate fruar quam Tu solus impertis.

Averte (Oro Domine) gravem Iram Tuam Grandibus sissis & Populosis Vrbibus imminentem, quibus sua Copia fomes Luxuriæ est, & opulentia vertitur in lasciviam, qui multitudinis suæ fiducia in securitatem proni & hac demum securitate repentinis fiunt miseriis obnoxii.

Da quò videant oculos, quò meditentur corda, quò amplectantur voluntates, & animos denique ut faciant quæ ad Tuam Gloriam, & Publicam Pacem spectant, ne Calamitas eorum superveniat, tanquam Vir Armatus.

Fac ut sciant, nunquam illis posse Inimicos deesse, qui abundant peccato, nec diu arma retenturos, aut perniciem effugituros, qui sic manu superba Contra Te & clarissima Conscientiarum suarum testimonia perseverantes pugnare plus

plus adversos seipsos quàm Me pugnant, dum peccatis suis tuæ Iustitiæ, a divitiis, aliorum Injuriis, à Numeris suis Tumultuantibus, & ab his Confusioni exponuntur.

Quanquam promptè admodum & alacriter in exitium meum coiverint, ne, saxis, cum eorum ruina procumbam.

Fac ne nimis cogitando, vel quid Illi fecerint vel quæ Ipse (in initio præsertim) passus fuerim, immemor fiam Illius Servatoris mei Crucifixi, *ut Ignorantia valeat in veniam Causa, & in ipsis* Mortis *angoribus ad Te precor, Domine,* Pater *Ignosce quia ignorant quid faciunt.*

Lachrymas quas negarunt mihi in calamitosissima mea Fortuna, fac Tuâ Gratiâ ut pro seipsis profundant, qui quo minus pro Me doleant, eò impensius pro se debent ingemiscere.

O ne Sanguis Meus super Eos & Filios eorum, quos fraus nonnullorum & prava studia, non propria sua malitia ad Me Crucifigendum *instigavit.*

Tu vero Domine potes & velis Me per has meas (quemadmodum olim Redemptorem *meum) perpessiones exaltare simul & perficere, in quibus plus Misericordiæ tuæ quàm Iustitiæ, vel humanæ sævitiæ agnosco.*

27. *Ad Principem* Walliæ.

FILI MI,

SI ad Te hæ Chartæ (cui inprimis destinantur) pervenerint unâ cum aliis nonnullis (in quibus privata sensa animi mei & rectissimè intuentis Conscientiæ explici circa res præcipuas in hoc Novissimo Mot agitatas) hactenùs forsan utiles erunt, ut judicium Tuum de *præteritis* (quibus in *pietate* uti *optimè* uti est) accuratiùs edoceatur, tu ratio aliqua ostendatur, quâ *præsentibus* m lis mederi liceat, & in futurum (si sic D visum fuerit) occurrere.

Fallitur interim mihi sic optimè tædium injuria longæ detentionis minuitur, cum h jus otii Mei & solitudinis fructum aliquei *Me* dignum, *Tibi* utilem percipiam; ne v Tu deinceps vel quisquã alius Causam mea ab Eventu æstimet, nec ab Infœlicitate Judicium; eo quidem graviore, quod in parte tantam ipse veneris & alii, quos juxta ac M ipsum charos habeo, & quorum indignæ perpessio-

pessiones mihi sunt propriis meis longè acerbiores.

Hoc vero *Tibi* in prudentiam ultra alios *Principes* accessit, quòd annos aliquot ætatis tuæ maturescentis in patientiæ exercitio & duris temporibus exegisti, sub quibus *Pietas* non minùs quàm *Virtutes* cæteræ Morales & Politicæ (velut surculi in hyeme sati) fœliciùs fere succrescunt, quàm in calore & serenitate meliorum temporum, vel inter illa voluptátum blandimenta, quæ in Pace & rerum affluentia Aulis Principum nimis hærent, quæque omnem Veræ Virtutis & Honoris *herbam* vel stirpitùs evellunt, vel sat habent *Frondibus* earum & marcescenti specie ornari, nullo fructu in publicum, i in quod utinam seriò cogitarent *Principes* se & natos maximè & à Deo destinatos.

Jam, quæ vis sit diversæ educationis Sacra Pagina ostendit in exemplis *Davidis* & *Rehoboam*, quorum alterum multæ ærumnæ in florentissimum Regnum præpararunt, hic Aulæ *Salomonis* fœlicitate nimiâ emollitus est; atque adeo cum grandi detrimento Honoris & Pacis, tum ipsius etiam Regni mutilatione, corruptus ab eorum adulationibus, qui (non secus ac muscæ æstivis fructibus) rebus Principum *secundis* indivulsè hærent; dùm *adversis* tandem ut hyeme abigantur.

Te verò magis exopto *Carolo* illi *Bono* quam *Grandi* similem: Deum spero utrumque effecturum, cùm in Te dona collata & Gratias

tias ita ſtatim exerceri voluerit, atque eo prorſus modo quo vitioſi affectus optimè poſſint extirpari, & in ea demum ſtudia & virtutes Regias præparari, queis, eorum in quos Te Deus conſtituerit, & amorem maximè potes conciliare & ſaluti conſulere.

A *Deo auſpicari* te quàm maximè cupio, & cum Deo *finire*, qui eſt Rex Regum, & Supremus Regnorum diſpenſator, qui dejicit alios, alios extollit.

Verus *Principis* honos in promovenda Dei *Gloria*, in tuenda vera *Religione* & Eccleſiæ *Bono* conſiſtit, tum Poteſtatem Civilem ea *Iuſtitiâ* & *Honore* adminiſtrando qui Bono Publico maximè conducat.

Florentem te ſatis præſtabit *Pietas*, à miſeria ſaltem immunem cuſtodiet: quamquam *levi* admodum damno afficitur, qui in ſalutem *Animæ* perdit *omnia*.

Ad hoc *Centrum* veræ fœlicitatis direxit Deus ſuâ miſericordia, & (ut ſpero) etiam directurus eſt nigras illas omnes ærumnarum *lineas* ſuper Me eo fine *productas* ut per has ad ſe propius adduceret. Tu jam *Calicem* libâſti, quem ego large hauſi, quod ut Dei *Pharmacum* accipio, quod deeſt ſuavitatis ſalubritate compenſans.

Id vero tibi expeto potiſſimùm, (quod & ſpero jam factum) ut in *Religione* firmus radiceris, quam ego ſemper exiſtimavi in Eccleſia *Anglicana* (cujus Tu alumnus es) optimè fuiſſe inſtitutam, opto verò ut *Ratione* &

Iudicio

Iudicio rata fiat illa *Educationis Scriptura* nec aliorum *Traditis* & *Consuetudini* solùm debeatur.

In hac districtè edico ut perstes : ut cujus maximè doctrina *Dei Verbo*, & Primitivis *Exemplis* Disciplina respondet, pauculis tantum emendatis quæ alibi declarata sæpe Illis sed frustra proposui.

Vt firmus sis *Religioni* non erit in *animæ* magis quàm in *Regnorum* Pacem, cùm Deus Te illis restituerit.

Illud enim plærunque videre est, hunc Perduellionis *Diabolum* se in *Angelum* Pacis transformare, & inter *Veteris* Serpentis astutias esse, *Novam* lucem simulare. Exclamanti in Illos conscientiæ factionumq; & seditionum reos peragenti, os statim obturant *Religionis* strepitu, hortanti ad *Pacem* & patientiam Pietati ipsi *Zelum* contra vociferantes reclamant.

Quamobrem, nisi hìc fixo sis animo, & confirmato, nunquam deerunt tentamenta: queis sub Obtentu *Reformationis* Tibi pariter & Tùis perniciem struent, hoc enim colore hominum deterrimi exitiosa sua consilia ordiuntur.

Præter enim quod ipsa *Novitas* vulgi satis per se illecebra est, gestit quisque æmulo studio famam Zeli externâ *Reformatione* acquirere, ita *propriam* meliùs Impietatem & turpitudinem velare sperantes quò severiorem in *alios* Censuram exercent.

Vide ne *Factionem* ullam foveas à Religione (in

(in Ecclesia constituta, & Judicio tua consona) ex professo discrepantem: cuicunque enim Parti adhæseris, haud ita Illos *demereberis* qui in Regiam Religionem ire prompti, quàm Illos penitùs *inconciliabis*, qui se spretos primùm existimabunt ut deinde opprimantur. Eam ergo rationem instituas quæ mansuetudine & charitate æquissimâ controversias (quæ apparent) & offensas removeant, vel ita firmâ & valida Potestate utaris, ut nulli Parti *assentari* necesse habeas, nec ab ulla *metuere*. Si enim aliqua Te huc impulerit necessitas ut precariam ab illis opem exspectare oporteat, periisti. Devorabit *Columbam* Serpens, nec minùs ab ullis Justitiæ, fidei, humanitatis speraveris, quàm quos *Pietas* sua fecit *Proditores*. His quicquid in rem suam fore putant, *Dei Causa* est: sub vexillis pietatis producuntur omnes vafræ Ambitionis artes maxima securitate & plausu populi: Vox *Iacobi* auditur, sed *Esavi* manus duras sentíes.

Nil mihi per annos complures levioris momenti videbatur, quàm Factio *Presbyteralis* in *Anglia*, ita publicè constitutis morem gesserunt, nec revera quoad speciem multi erant, vel in *Ecclesia* aut *Statu* pollens factio: ut vero Irâ & odiis divelli invicem cœperunt homines & in partes secedere (non secus ac pravi solent humores in partem malè affectam defluere, unde fit inflammatio in Corpore) ita omnes Novarum rerum avidi illi Parti potissimum adhæserunt, quæ tunc maximè plausibili, & insigniori

insigniori Pietatis notâ distincta à cæteris videbatur.

Omnes in initio *Factiones* minores officiosè admodùm *Presbyteratui* magno omnium Domino famulabantur, donec tempus & Fortuna Belli (cùm jam melius erudirentur, quid ex usu magis foret singulis) hortabantur ut sorte divisâ (quæ nuper sub *Uniformis Religionis* nomine eadem omnibus esse videbatur) peculiarem, jam quisque rationem capesserent, quâ lucro suo maximè & fortunæ consuleret, unde non solùm labefactata est & ad internecionem pene redacta *Ecclesia* & *Respublica*, sed ipse etiam *Presbyteratus* qui jam omnia *Spe* devoraverat.

Nil igitur Tibi *exiguum* videatur aut contemnendum in quo de Pace *Ecclesiæ* aut *Religione* agitur, ut negligentior fias propterea vel in maturè reformādo, vel efficaciter coercendo Errores illos & Schismata, quæ licet parva in initio instar *volæ manus* appareant, seditiosis posteà Spiritibus ut vehementibus ventis impulsi *toto Cœlo* repentè offunduntur.

Cum *Deo* primùm & *Animæ* Tuæ & *Ecclesiæ* debitum feceris, *Veritatem* & *Unitatem* Religionis profitendo simul & conservando, proxima tibi esse debet (ut in quâ cardo fœlicitatis tuæ valde vertitur) *Civilis* Cura *Justitiæ*, cujus Regula & optimè administrandi norma Leges sunt in his Regnis (ad Te Jure hæreditario deventuris) constitutæ; quæ admirabili planè misturâ ita Subditorum *Industriæ*,

ſtriæ, *Libertati*, cæteriſque commodis favent, ut ſatis interim Regiæ Majeſtati & *Prærogativæ* relinquatur; modo Rex fuerit ejuſmodi, qui Populum ſuum pro *Subditis* non pro *Servis* habeat; hujuſmodi enim ſubjectione, quemadmodum optimè conſervatur Pax eorum & ſalus & peculiares cujuſque *proprietates*, ita nec Jus tuum violabitur nec illa Populi Libertas ingenua, quæ in percipiendis Laboris ſui fructibus, Legumque, in quas Ipſi conſenſere, beneficio conſiſtit.

Nunquam *Caput* Tuum premat Corona ejuſmodi ſub cujus pondere totum *Corpus* labaſcat, quod in partibus infirmatum nil jam Capiti viciſſim honoris, roboris, Incolumitatis referet, ſed debilitari ſimul faciet & procumbere.

Optimè *Prærogativam* tuam exercebis & oſtendes ſi *relaxes* Legum magis quàm *intendas* rigorem, cùm Tyrannide ex Lege agente, nil deterius.

In his duobus præcipuis conſervatione *Religionis* ſtabilitæ & *Legum*, puto Me minimè vanum futurum, ſi dixero probra iſta in Me coram Mundo congeſta in Martyrii honorem apud Conſcientiam meam ceſſura, cùm hi Regni Mei perturbatores nihil aliud fere contra Me afferunt, quàm quod *Leges* & *Religionem* Sancitam Novationibus Illorum prætulerim.

Id enim facio revera, & ſemper faciam dum potioribus argumentis convincar, quàm quibus hactenus Me oppugnârunt *Turbis*, *Præliis*, *Carceribus*. Illud

Illud nondum intelligo, nec tibi unquam spero fore persuasum: Tutum esse Regi in cujuscunque *Factionis* gratiam turbare *Leges*, in quibus res maximè Publica, & Bonum Populi involvitur.

Quid de Me Deus facturus est, vel quâ Me tandem ratione his (quas à Subditis Meis iniquissimè, ab illo juste patior) ærumnis expediet, adhuc ignoro, nec sum admodum sollicitus quid injuriæ mihi fiat ab *hominibus*, dum quod rectum videtur coram *Deo* retineam.

Ultro omnia largiebar ad Reformationem aut securitatem necessaria, quę Honestas, Conscientia, Ratio permisit, ea solum excipiens in quæ consentire non possum sine Summa Animæ Meæ, tum *Ecclesiæ* & *Populum* injuria, tum in Te præcipuè proximum Regnorum & indubitatum Hæredem.

Ad quæ si post excessum meum Te Divina Providentia (cui nil arduum omnino) perduxerit, id imprimis moneo & præcipio, ut seriò tecum velis perpendere superiores illas seu *veras* seu *imputatas* malorum causas, ut sic meliùs in posterum effugias.

Nunquam ita cujusquam Consilio, Prudentiâ, Fide nitaris in rebus illis *Primæ Magnitudinis* Pietate scilicet & Justitia, ut Judicio tuo proprio diffidas vel aliis causam des suspicandi, cum verisimile sit multo Te rectiùs & firmius *Coronæ* & *Regni* commodis, quam quenquam alium velle consulere.

Cave ne ullam *Factionem* irrites acerbitate quorum-

quorundam & pervicacia, quos huic curæ præfeceris, qui affectibus suis nimium & proprio animi impetu acti, vel nonnullâ opinionum discrepantiâ in rebus levioribus (extima tantum Ora & *Suburbiis* Religionis) in rigidiora forsan asperantur.

Siquidē hîc leniter connivendo & Christiana Charitate tolerando facile vires eorum infirmabis quas pertinaciùs obluctando confirmas: dum pars contempta & oppressa in eas semper conspirationes ire promptior, unde sint meliùs expleturi illam vindictæ libidinem in Illos suos, ut vocant, *Persequutores*, in qua præsto opitulatur Vulgi miseratio, in eos semper propensi qui videntur *Religionis* causâ dura pati.

Illud interim videndum, ut hoc fiat in ejusmodi Discrepantiis quæ nec *Legibus* præfractè nec *Politiæ* adversantur, nec Fundamenta *Religionis* constitutæ (quod omninò non ferendum) oppugnant.

Semper solidam pietatem, & *Fundamentales* illas Veritates queis & Corda & Vitæ emendantur, integra prorsus Justitiâ nec favore minùs propugnes.

Vide ne illæ in Sacris *Circumstantiæ* & *exterior* Religionis *Forma* omnia præmia doctrinæ industriæ & pietatis auferant, quin integerrimo oculo & manu dispertiantur in omnes probitate & scientia laudatos.

Ita Corda tibi *optimorum* & *plurimorum* etiam conciliabis, qui etiamsi non sint optimi, tamen satis delectantur, cum sic asperi calles

calles virtutis sæcularibus præmiis levigentur.

Vides Me diversis factionibus & inter se pugnantibus conflictatum (ita enim reverà appellandæ sunt, quæ constitutis in *Ecclesia* & *Statu* refragantur) qui, ut primùm *Communes Adversarios* (id est omnes Mihi & Legibus adhærentes) expugnaverant, statim mutuis ita inter se æmulationibus scindebantur, ut essent multo plùs invicem quàm Illis Primis suis Hostibus infensi.

Tempus hæc aliquando dissipabit, cùm Privat Ambitus & Avaritiæ exerent se tandem & emicabunt dura *Cornua* nuper molli Illo *Pietatis*, *Reformationis*, *Libertatis* involucro abscondita. Pari sint utcunque sævitiâ, justiori tàmen Odio prosequimur quos in *Ovium Vestimentis* Lupos deprehendimus.

Quod ad delusum vulgus attinet, qui merâ Cordis simplicitate opportuni magis fiunt huic fraudi, id te monitum volo, ut (quemadmodum non est eadem tibi cum aliis necessitas simulatò & vafrè agendi, ita) vera pietate & virtute & constanti in Populum bonitate, eos omnes superare contendas qui hæc maximè amant ostentare: sic enim nec deprendi metues (quæ illos semper exercet sollicitudo qui *personati* vivunt) nec justas Spes Populi frustraveris, quas majores merito reponent in vera Principis *Virtute*, quàm cujuscunque facticia *Novitate*.

Cum vero has Moles Factionum velut Montes

Montes *gelu* horridos, radiis Divinæ Misericordiæ & virtutis Tuæ ſplendore *ſolveris* penitus & *colliquaveris*, & vulgus hactenus deluſum intellexerit nullos magis fortunis & conſcientiis ſuis *inimicos*, quàm qui ſe *vindices* præcipuos & *Patronos* jactant eo tantum conſilio ut in utraſque invadant, cave ne ullâ animi impotentiâ ultionem in eos mediteris, quos peccatum ſuum & ſtultitia ſatis caſtigabit.

Cum autem hanc *Factionum* & æmulantium invicem *ſtudiorum* venenatam cuſpidem eduxeris, omni Arte Regiâ & Clementiâ ad medicanda hæc vulnera incumbas eo temperamento adhibito ut non ſit dolor *remedii morbo* æqualis.

Ultro detuli Impunitatem & Amneſtiam tàm amplam ut vel omnes complecteretur qui ſe Legi obnoxios dubitarênt, & futuras *ſuſpiciones* & metus excluderet.

Quem à Te etiam obſervari morem cupio, quoties hæc vel *petunt* homines vel ſint parati *accipere*, ut eo modo largiaris, quo non mera *neceſſitate* aut Politicis rationibus expreſſa, ſed à Chriſtiana *Charitate* voluntariò profecta videantur.

Nihil Mihi aliud jam ſupereſt niſi poſſe condonare etiam iis qui Me omnibus ſpoliârunt, atque hîc Dei gratiam agnoſco, quod ſim animo in hoc paratiſſimo, nec Me minus conſolatur hæc Gratia, quam quæ unquam Deus dedit jucundiſſima, cùm ſit Divini in

Me

Me Amoris certius indicium, quàm ulla in rebus secundis fœlicitas.

Illud interim mecum credas velim, plæ-rosque eorum qui deliquerint, nulla hæc prorsus malitiâ, sed vel falsis rumoribus de-ceptos, vel errore corruptos admisisse.

Atque adeo in futurum nullos arbitror fi-dum magis obsequium præstituros, quàm quos erroris sui & Iniquitatis conscios, acres posthac agitabunt pœnitentiæ stimuli, & ve-hementius desiderium priores defectus com-pensandi.

Te verò ut sors tua *sublimior* non permittit in singulare certamen *descendere*, ita multum infra celsæ mentis indolem ducas de vindicta cogitare, vel in plures iram effundere.

Quo magis conscius es animi omni Popu-lum virtute demereri solliciti, eò obsequii eo-rum & amoris securior pœnam facile ob prio-ra omittes: Plus syncerae haud dubio volu-ptatis capies uni alicui *ignoscens*, quàm si mil-le *castigaveris*.

Hæc ad Te Scribo neutiquam desperans de Divina in Te misericordia & Subditorum af-fectu, quod utrunque promeriturum confido, licet reverâ apud Deum nihil, nisi Ipsius mise-ricordia, mereamur.

Si id Deo expedire videatur, ut *Me* & *Te* illis restituat, quæ à Legi tributa eripi nobis per Subditos sine atroci scelere non possunt, erit postea in Pace opportunitas Te liberius paulò admonendi de iis quæ ad Dei *Gloriam*

M Tuum

Tuum *Honorem* & *Pacem* Regnorum ſpectant. Sin ita res noſtræ ſe habeant, ut nunquam faciem meam denuò tueri liceat (& Me Deus in hoc ſævo carcere & tenebris (quod ad conſummanda nonnullorum conſilia unum deeſt) inhumari voluerit, ubi nullius benevoli alloquio nec conſpectu frui datur) id enixe à Te peto & obteſtor *Patris* jure & *Regis*, ut nihil inde offenſiore ſis animo vel tantillum iniquiore in *Religionem* in *Anglia* ſtabilitam.

Hanc enim ſeriò exploravi, & poſt accuratam diſquiſitionem & plurima utrinque diſceptata optimam omnium eſſe concludo, non in genere ſolum ut *Chriſtianam*, ſed ſpeciatim inſuper ut R*eformatam*; ut quæ mediam viam tenet inter *pompam ſuperſtitioſæ* Tyrannidis, & *cerebroſæ* Anarchiæ *obſcuritatem*.

Quod non ita tamen accipi velim, quaſi non in primâ ejus delineatione, *doctrinâ* utcunque & *diſciplina* eximiâ, (id quod in aliis figuris contingit) expolitius poſſet aliquid & limatius fieri: quod & factum fuiſſet leni manu adhibitâ, niſi præceps nonnullorum vecordia & veſani impetus eam feram mutationem poſtulaſſent, quæ lineamenta & formam confunderet.

Quod verò à quibuſdam objicitur, ſcādalum hic magnum fieri Religioni in *Anglia*, facile illis (vel ſaltem apud Te) refelles, ſi cogitaveris neminem fere eorum, qui hujus proximi Belli contra *Me* & *Eccleſiam* & *Leges* Authores aut incentores extitere, vel omnino am-

plexum

plexum hanc Doctrinam, vel ex Præscripto vixisse *Protestantium* in *Angliâ* Professionis; quæ nec has tradit *Regulas*, nec ulla ostendit hujusmodi ante istos *Exempla*.

Verum est, eam & olim fuisse nonnullorum audaciam ut ferocius quædam à *Principe* & *Parlamentis* petierint, ea obscurè minitantes, quæ nunc isti (ejusdem farinæ, sed deteriori spiritu) exequuntur. Cave interim ne ob fictum aliquorum & rabiosum Zelum quicquam veræ pietati detraxeris, ex Fructu enim utrunque dignosces, nec ideo Vini, aut Ficus aspernanda suavitas, quia *cardui* forsan & *vepres* hos fructus ostentant, ut *arboribus cæteris dominentur*.

Quin nec à *Parlamentis* propterea abhorrendum censeo, à quibus ritè constitutis (*Libertate* sua & *Honore* incolumi) nulla fiet Majestatis diminutio, sed occasio potius subministrabitur mutuis invicem officiis certandi, amorisque & obsequii & fiduciæ commercia inter *Principem* & *Populum* exercendi.

Quod haud dubie evenisset in hoc *Nigro* Parlamento (licet primis Electionibus multo ambitu corruptis) si ab insolentia vulgi, & Tumultuantium Magisterio immunius se conservasset, quorum tristi exitu admonitos spero in posterum futuros sollicitiores in tuenda Libertate & Dignitate (quæ ejusmodi decet Conventus, & tum demum futura cùm hoc vulgi jugum projecerint) cùm res publica in *Principis* simul & *Populi* communi Bono versatur.

Ut cedat optimè universis, nulla meliùs ratione efficietur, quam si æquo, honesto & gravi more Omnes simul consilia in commune conferant, publico omnia consensu agantur sine *Tumltu* & *Tyrannide*, non enim ideo nos fame necare oportet, quia salubres cibi nonnullis in nauseam & morbum vertuntur.

Sin eò res devenerit, ut in Jura nostra Regia nunquam amplius restituamur, & id severâ Dei Justitiâ poscente perstituri sint usque Subditi Mei in peccatis suis, & prospero scelere deludendi: Spero Gratiam Divinam id in *Te* & *Me* effecturam, ut simus æque *carendo* Diademati ac *gestando* pares; quod profectò tanti non est ut inhonestis, sordidis, & impiis conditionibus aut *servari* mereatur, aut ab humo *sustolli*. Firmus *Pietati* & *Virtuti* maneas, nunquam *Regnum* deerit.

In hoc vero potissimum *Honori* tuo consules, quo omnē promptius reverentiam & amorem detuleris, & in præsidium porro te stiteris *Vxori* Meæ, *Matri* Tuæ, de Me plurimis nominibus optime meritæ, & in his præcipue, quæ (cùm Me tot prius liberis summæ spei auxisset, quos omnes unâ cum Matre Amori Tuo & fidei commendo) raro *magnanimitatis* & *Patientiæ* exemplo pro *Me* & *Te* simul & nobiscum unâ perpessa est.

Deum Omnipotentem veneror quicquid de Me facturus est, qui Innocentiâ Meâ & illius Gratiâ involvor satis & munior, ut te *Anchoram* protollat vel portum potius Calamitosis

tosis his Regnis & dura Hyeme jactatis utque tuâ demum *Prudentiâ, Iustitia, Pietate* restaures, quæ stultitia quorundam & nequitia ita pene pessum dederunt ut nil integrum in *Ecclesia* vel *Statu* reliquerint, nil Coronæ, Proceribus, Clero, Communitati, nil quod ad Leges, Libertates, Fortunas attinet, quod ad Ordinem, Honorem, Conscientiam & Vitam.

Sin vero Me penitus extinxerint, (haud enim scio an huc quoque processura sit hostium malitia & furor, & ex dictis quorundam & factis non obscura suspicio) quamvis illud non dubitandum, exclamaturum meum sanguinem ad Cœlos usque ob vindictam, Deum tamen obtestor, ne iram suam velit in *illam* maximam partem effundere, qui fraude & artificio & simulata Ducum Sanctitate decepti: quos interno priùs horrore cruciatos manet atrox aliquando supplicium.

Cæteris in Me optimè affectis, nihil sit (Deum precor) quod Me extinctum desiderent, ita valde voveo & spero, ut Virtutes Tuæ conspectæ in fœlicitatem omnibus sufficiant.

Eos vero quos perperam in Me admissorum pœnitentia subierit, (ut jam lubens condono verbo *Christiani Regis*) ita in posterum non dubito quin sis verè fideles habiturus, amoremque & obsequium Mihi debitum promptos Tibi cum fœnore rependere.

Breviter, quicquid ego *mente agitavi* bo-

num Tu *perficias*, cùm Facultatem Deus dederit; multa palam tuli Me facturum, plura facere volebam, si Tempora fuissent secundiora.

Fraus ista statim evanescet, & persona passim dilabetur. Nec iste fucus & larva *Religionis* (quâ se hactenus texit *Rebellio*) amplius horum turpitudinem & dehonestamenta velabit: Satis enim hæc mea detentio, & inhumana tractatio demonstrant quàm sint de Me hi homines (quod ita valdè simulabant) solliciti.

Fœliciora Te (ut spero) exspectant Tempora; cùm calamitate sua edocti Subditi id jam verum repererint, *pietatem* in Deum & in Regem *Fidem* haud posse sine *peccato* & *miseria* divelli.

Deus Tibi benedicat, & in *Iustitia* Regna, in Vera *Religione* animam, in *amore* Dei & *affectu* Populi tui Honorem tuum semper stabiliat.

Sin Ille meo interitu consummandam hanc eorum perfidiam voluerit, sit memoria Mei & nomen in Te usque superstes, ut P*atris* Tui Amantissimi, & trium Florentissimorum Regnorum R*egis*, quem Deo ornare placuerat non *Sceptro* solum & *Imperio*, sed ea porro *dignitate*, ut plurimas contumelias Ipsius causa perpessus immatura tandem morte raperer, dum illud unicè studuerim ut Jura *Ecclesiæ*, vim *Legum*, Privilegia P*arlamentorum* & *Libertates* Populi conservarem, & *Conscientiam*

Meam,

Meam, insuper mille Regnis chariorem.

Scio Deum posse (spero etiam & velle) Me restituere; nec de Illius *misericordia*, nec de Populi Mei *amore* & *miseratione* desperabo.

Eveniat licet quod pessimum; Id saltem confido Me Tibi in multo melius *Regnum* præcessurum; quod Deus mihi, & Me illi præparavit per *Servatorem* meum *Iesum Christum*, cujus misericordiæ Te & Omnes Meos commendo

Vale, dum sit rursus congrediundi copia, si non in *Terris*, at in *Cælis*.

---

28. *Meditationes de Morte, postquam* Domus utraq; *denunciasset, nil amplius cum Rege* Tractandum, *& de Arctiori ejus Custodia in Arce* Carisbrokiana.

SVpereſt jam *ſatis* otii & *nimis* cauſæ ut de Morte mediter, & Me illi parem: Pauci enim admodum paſſus reſtant inter *Carceres* Principum & *Sepulchra*.

Quòd hoc *ſpatium* cogitandi habeo, Dei indulgentia eſt: quod hanc triſtem *occaſionem*, hominum ſævitia.

Præter enim commune illud omnibus Mortalitatis

talitatis onus, ea insuper accedunt dura onera, queis Me premunt aliorum *Ambitiones*, *Timores*, *Suspiciones*, cæteræque impotentium animorum sævæ perturbationes, queis livore & odio efferatis etiam Vita *sua* foret insuavis, si quid esset quod in *Mea* delectaret.

Deo Gratias habeo, nec in secundis meis nova erat mihi hæc Meditatio, nunquam importuna existimanda, cùm sint illa tam incerta: Est enim Mors *Ecclipsis* ejusmodi, quæ in *sudo* æquè fit ac in *nubilo* Tempore.

Meæ vero diuturnæ & acerbissimæ ærumnæ illos naturâ hostes infensissimos *Vitam* & *Mortem* apud Me reduxerunt in gratiam. Illo *Terrore* communi prorsus liberor, & isti mihi peculiares horrores multùm jam mitigantur: licet enim Mors mea tetra illa & horribili specie appareat, quâ Me maxime percellere omni astu nituntur Hostes isti feri & implacabiles, qui jam de fœce hauriunt quicquid est virulentiæ exprimentes: Deo tamen semper laus sit, hæc contemplor ut aspera quidem spicula, sed non veneno mortifera, cum vel hæc Redemptor Meus Ipse jam extraxerit, vel suæ Mortis porrexerit salutare *Antidotum*: quæ ut immatura, injusta, pudenda, probris omnibus & ludibriis exposita, superavit quicquid possum timere.

Nunquam ita experimento didiceràm, quàm sit *Bona Conscientia convivium*, vel quid valeat *murus aheneus* sani & integri animi Constantię, quàm in hoc congressu propiori, ubi manu

conserta cum hac Mortis Meditatione dimicavi.

Non tam *diù* vixi, ut vitæ tædeat, nec tàm *malè* (opinor) ut vel pudeat *vivere*, vel pertimescam *mori*: verum est, in iis Me malis versari, ut sit abundè aliquando cur cupiam mori, nisi illud cogitarem maximam eam esse Christianæ vitæ gloriam *mori quotidiè*, dum fide vivâ & spe vitæ melioris vincit illas mortes quotidianas, queis sic per partes occidimur, & simus indies nobis ipsis superstites; id enim revera mors est, *Salute*, *Honore*, *Libertate* privari, & *solatiis* eorum qui sunt nobis charissimi, & vitæ *vita*.

Vitam meam quidem (cùm *Rex* sim) in nullâ æquè re humana arbitror ac in Populi *amore* ac *benevolentia* sitam, ob quam mille mortes subii, atque adeo spero Me non hîc penitus interiisse: id tamen aggressi sunt Hostes mei mendaciorum veneno & vi Armatâ, illum mihi primum Subditorum *amorem* & *obsequium* jugulare, & mox cuncta vitæ Gaudia, quæ ex his potissimùm percepi.

Parum jam mihi *vitæ* reliquerunt; nucleus tantum & putamen superest quod à cætera malitia auferatur, cùm sint omnia mihi extincta solatia, quæ mihi vitam reddant expetibilem.

Ne vero (Anima mea) ne vitam illam vel dolore nimiam, vel molestam tædio putes, in qua Deus occasiones suppeditat si non *agendi* at *ferendi* eâ Christianâ Patientiâ in Bona Causa

Causa & forti animo, unde maximum vitæ decus, & è morte lucrum accedat.

Christianam enim fortitudinem si quis rectè æstimet, pusilli est animi mori cupere, quia tædet vivere, & quo vacui arguimur illa vere Heroicâ & Christiano digna Celsitudine quæ se optime ostendit in has fortiter ærumnas sustinendo, quæ, quamdiù in hoc Corpore versamur, semper Nos velut umbra consectantur, *contractiores* nonnunquam aut *porrectiores*, prout sol rerum *secundarum* vel in Meridiem *ascendit* vel in occasum *declinat*, qui, cum totus abfuerit, rore Cœli optimè compensatur.

Sunt quidem Afflictiones, velut ille *Sampsonis* Leo, primo suo Insultu *terribiles*, sed à quibus *suavitatem* expresserit qui hîc audet colluctari, & vincere, nec ægro nimis animo & imbecilli ferat superesse his *Cucurbitis* marcescentibus, dum cum Deo versari permittatur.

Me quandoque moriturum (ut *Hominem*) certissimum; posse Me *Regem* mori, manu Subditorum (violentâ, repentinâ, sævâ Morte, in robusta ætate, in medio Regnorum, spectantibus Amicis, nec auxilium ferre valentibus, & Triumphantibus Inimicis & Illudentibus Vivo, Morienti, Mortuo,) tot sunt simul Argumenta cur fiat valde credibile, ut vix sperare ab Hominibus meliora Deus jubeat, licet ab Illius misericordia nil desperem.

Novi vitam meam, à Malitia Diaboli, & impiorum hominum unicum jam diu ſcopum peti, eſſe tamen ſub Dei cuſtodia, cui, non ideo ut vitam longiorem eblandiar, ſic Me volo oſtendere paratum mori, ſed ab Ipſo humiliter pendere cupio, & Me totum Illius voluntati tum in *Vita* tum in *Morte* (quocunq; eas ordine diſpenſare placuerit) ſubmittere. Arduum fateor negotium tot diverſis Mortis horroribus (queis Me Deus tentari permittit.) ſed pari omnibus atrocitate conflictari, dum vel furores cogitem repentinæ trucidationis: vel illas *Iudiciorum Formas*, quas forſan Hoſtes mei (non ſecùs ac Illi *Christi* interfectores) ſunt uſurpatùri, ut ſolenniore quâdam truculentiâ per hæc Juſtitiæ *ludibria* Malitiam ſuam conſumment: quod tamen aſtu neceſſario ideo forſan ſunt facturi, ut hâc *Pompâ* pereuntis minus mei miſereantur homines, in quem ut Noxium animadverti ex Jure credent (*Principem* videlicet à *Subditis*!) Ipſi interim non ignorantes nullam *Divinam* aut *Humanam* Legem hoc Illis concedere, ut *ſine* Me in quempiam alium, nedum *in* Me quicquam ſtatuant, quique omnibus Sacris (coram Deo & hominibus) vinculis Me tueri obligati, jam P*erjurium* ſuum quærunt hoc *Iuſtitiæ* pallio obtegere.

Miſera ſane conditio, ut quis Hoſtes ſuos habeat *Accuſatores*, *Actores*, *Iudices*, ſed illa omnium deploratiſſima, ut hæc *Subditorum* inſolentia in R*egem* audeat, eorumque qui rei

hujus

hujus cladis maxime, Mei sanguinis effusione suas volunt lavare ab Illo tanto cruore innoxio, cujus nunc coram Deo & hominibus (& in conscientiis suis credo) clarè damnantur, iniquissima illa *postulata Turbis* primum, mox // *Armis* prosecuti. Nec ex ulla fere causâ magis viles & abjecti homines tam ferociter plerumque & timidâ quadam sævitiâ exercent usurpatam in legitimos Dominos potestatem, quàm conscientiâ injuste usurpatæ: jactent quicquid velint de Justitia in *Delinquentes*, vetera illa figmenta & larvas ad celanda illa horrida & monstrosa consilia, qui Jus & Fructum *Vineæ* obtinere alias non poterant, ni *Hærede dejecto* & *interfecto*.

Maximum apud Hos crimen meum est, quòd *Verbo* meo noluerim *Me Ecclesiámque* & *Statum* simul perdere, vel illis copiam facere ut hoc *Gladio* impune perficerent, qui ambitione & Avaritia immensâ nullis à Me concessis vel satiari possunt unquam vel mansuefieri.

Nec credibile est illis unquam persuasum fore Regnum Illud *Carduorum* quòd à nonnullis erigitur (asperum, imbecille, *sterile* in // Deum & homines) unquam alias posse efflorescere, nisi Regio eorum sanguine, quibus Jus ad Regnum, irrigetur.

Dei fiat voluntas: haud ambigo quin Hunc sit olim habitura Innocentia Mea Præsidem sibi maximum & Patronum, qui jam solus Judex est, & quem solum agnosco Regum Regem,

non

non *Majestate* solùm, & eminenti *Potentia* superiorem, sed peculiari magis cura & sollicitiori custodia illos ambientem, qui cùm sint maximi in Terris *Justitiæ*, *Legis*, *Religionis* Vindices, tot periculis jacent obnoxii, quot sunt Homines, vel Dæmones qui hæc omnia volunt confundi.

Verum non ita diù patietur Deus in *Babele* sua exaltari, qui hanc Regum ossibus exstruunt, & sanguine cæmentant.

Vltores mortis meæ (certum habeo) inter seipsos reperient, & quæ in Me fecerunt multa mala, pœnas olim ab Illis repetentes, qui in nulla alia re fuerunt quàm in his malis concordes.

Clamor sanguinis mei non ferendus eo tandem impellet, ut nulla meliùs ratione expiandum credant, quàm eorum vicissim fundendo, qui meum juxta cum illis sitierunt.

Quæ sit tristis omnium confusio interitum meum secutura, nimis certis argumentis præsagio ex his quæ dudum vidi in hoc Statu rerum afflictissimo: in quo Deus (qui solus potuit) sæpè causam meam asseruit, nec impune Illis esse permisit, quorum Confœderatio in scelere maximum hic videbatur præsidium; quibus causa est abunde cur metuant ne sit amplius illos distracturus, & ultione mutuâ perditurus.

Ego *Mortem* spero vincere *Christi* Virtute & Amore, qui Victoria *Resurrectionis* Suæ & *Ascensionis* Gloria *Vim* omnem Mortis absorpsit.

Proxi-

Proximum mihi ingens ſolatium eſt, non mihi ſolum hunc honorem haberi, ut, exemplo Illius Juſtitiæ cauſâ patiar (*Tyrannidis* utcunque & *Injuſtitiæ* fœdis criminibus aſperſus) ſed & veſtigia ſequar Charitatis, quæ pulcherrimâ docet ratione & *ulciſci* hoſtes noſtros & *vincere*. Hâc ergo Dei gratiâ inſtructus & ignoſcere illis poſſum, & precari, ne illis velit ulterius ſanguinem meum imputare, quàm hactenùs tantum, ut intelligant quàm valde opus habeant *Chriſti* ſanguine, ut ſint puri noſtro ſic effuſo.

Nullam aliam in præſens Hoſtes mei R*egulam Iuſtitiæ* præter ſuam *Voluntatẽ* agnoſcunt: hanc Vi menſurant, ſucceſſu urgent; in hoc enim ſibi blandiuntur, *tutos* ſe fore meo *periculo*, & in mea *morte* ſuam *vitam*; illud interim non cogitantes, quod quemadmodum maxima ad peccandum tentamenta fœlicitatis quadam apparentia tecta ſæpius & involuta porriguntur, ita ſeveram Dei iram maxime perfici, cum facinoroſa ſua conſilia nefarii homines conſummaverint.

Deo gratias ago, haud magis enixè Me precari ut hoc à Me violentæ Mortis *acerbum poculum*, quàm ut ab Illis tranſeat *Iracundia*, quos vel mei deſertores ſparſit ſanguis meus, vel incumbentes aut aſſentientes Morti meæ temeravit.

Circumſcripſit *Dei* voluntas, & concluſit *Meam*: Ea mihi in Morte *voluptas*, nullam è vindicta *voluptatem* capere; Hoc *Chriſtia-*

num

num in Inimicos, *Regem* in Subditos decet.

Nil Mihi possunt eripere, quod non libens amittam cum Deo visum fuerit per has manus adimere. Compensabit infinitâ suâ Misericordiâ, queis nunc humanâ iniquitate æquum putat me privare.

Decus Mortem sequuturum totum illud exsuperat, quo vel potiri hîc poteram, vel cogitare.

Non illas graves ampliùs & invidiosas hujus Mundi *Coronas* desiderabo, cùm Me Deus misericordiâ coronaverit, & in Gloria Gratias suas consummaverit, & hanc umbram *Terrestrium* Regnorum illo verè *Cœlesti* permutaverit.

Quod ad Mundi probra, & imputatæ *Tyrannidis* calumnias, ipsa posthac Mei Interemptorum necessaria & acerba sævitia satis omnes per se confutabit.

Horum interim qui optimi & cordatissimi sunt fidem salvam mihi & amorem manere non dubito, quorum multi Me lachrymis & precibus prosequuti sunt, libenter in meam gratiam vel mecum unâ morituri.

Excusabunt hi facile si qui fuerint lapsus humani, & nihilo minùs officium suum ut Regi præstabunt, cùm sit nulla tanta à Religione necessitas, quæ sub obtentu puniendi cogat *Subditos* omnia *Principum* crimina *superare*, quæ etiamsi fuisset, hîc certè locum non habet, ubi tam prolixa in publicum compensatio facta est, quæque ne *publicè* gauderetur *privata* Ambitio elusit: Cre-

Credo esse nonnullos mansuetioris ingenii, qui è ruina Mea minùs creverunt, qui jam stimulos aliquot asperiores & conscientiæ morsus sentiunt, cùm jam facinorum suorum effigiem, & lineamenta quasi expressa in similibus aliquot pœnis agnovere, qui certe vix sperare jam possunt *pollices manuum & pedum* integros sibi diu mansuros, qui (quasi *ungues* tantum præsecturi) mihi Robur maximum amputarunt.

Insolentiores vero & contumaciores potest Deus insolenti quâdam & inusitatâ plaga (velut *Corah* & illius consortes in Principem simul & Sacerdotem murmurantes) opprimere, ut nempe *Terræ* filii (*infima* illa & contemptissima *Populi* pars) *os* in illos aperiat, & (justissimo Dominationis *malè* partæ *pejus* gestæ fastidio) hauriat penitus & absorbeat (ille ipse inquam *Populus*) cujus maximè fulcimento subnixi, hæc in *Me* & *Ecclesiam* & *Statum* construxerunt.

Solatium Mihi in Morte præcipuum est illa Pax quam spero cum Deo factam: ad cujus rigidum Tribunal non verebor comparere, & illam causam asserere inter *Me* & *Hostes* meos (nullo merito meo infensos) Gladio tamdiù disputatam, haud dubitans quin illius rectissimo judicio istæ omnes argutiæ refellentur, queis (*Sophistarum* magis quàm *Christianorum* more) à successu argumenta in causam faciunt, quasi sic Deus ostenderit illam sibi approbari, cujus sapiens Providentia multa sæpe

permittit

permittit evenire, quæ à Revelato Dei Verbo (solâ Bonæ *Conscientiæ* & *Actionum* clarâ, statâ, tutâ Regula) multum abest ut *comprobentur*.

Atque adeo confido, Causæ meæ Justitiâ & Conscientiæ Rectitudine *Me* tanto *Illis* futurum in Foro Dei superiorem, quanto *Illos* supra *Me* extulit Fortuna in illo Vulgi judicio; qui non cogitat plurima sæpe hominum facinora ad *Cælos* usque attolli plausu mundi, qui si ex injustitia & scelerato fine censeantur, *ex Inferno* ascendunt: Quin nec Aura illa secunda quæ Piratæ velum implet, statim ipsius latrocinia & rapinas excusat.

Multo interim libentiùs & alacriùs fero *perdidisse* hanc litem (quam coactus admodum suscepi, ad asserendas *Leges* Regni, *Libertatem* & *Honorem* Parlamentarium, *Iura* Coronæ, justas Subditorum *Immunitates*, & veram Religionem Christianam in *Doctrina*, *Disciplina*, cæterisque incitamentis & præmiis debitis) quàm si multo Bello potior ad hæc omnia opprimenda *valuissem*; id quod nonnulli jam palam faciunt, quicquid priùs simulaverant.

Plurimum interim mihi proderit *Patientia* amicorum & *Preces* ad mitigandam hujus *poculi* amaritudinem, quam ut à Dei manu (si sic fieri, necesse sit) libentius accipio & haurio, quàm ab illis porrigitur eâ sæva & impia manu contra Me toties levatâ.

In his autem extremis, plus *Hostibus* videor quàm *Amicis* debere: illi finem imponent

ærumnosæ

ærumnosæ hujus vitæ peccatis simul & doloribus, hi forsan Me utrisque adhuc volunt conflictari.

Ero *plus quam Victor* corroborante Me *Christo* propter quem (*Veritatis*, *Ordinis*, *Pacis* Authorem) hactenùs perpetior. In horum enim maxime gratiam contra *Errores*, *Factiones*, *Confusionem* pugnavi.

Mors jam violenta (si subire oporteat) nihil aliud est quàm Mortalitas coronata Martyrio; ubi naturæ *Debitum* ex peccato contractum valebit in *donum* Deo à Patientia & Fide oblatum.

Quod humillimè obtestor ut in Misericordia *accipiat*, & licet Mors ut à Deo *immissa*, sit peccati mei *stipendium*, ut vero ab hominibus *inflicta* summum aliorum in Deum & Me *Crimen*: quemadmodum tamen spero ita remissa mihi fore peccata mea, ut nihil ex his inamarescat magis Mortis poculum, ita Deum enixè precor ut illis ignoscat, ad quos Crimen Mortis meæ spectat maxime.

Illustriora erunt multò *Charitatis* nostræ in Illos *Trophæa*, quàm Eorum in Me male administratæ *Victoriæ*.

Prospero quantumvis sint peccato usi, pœnitentiâ opus est, ut sit veniæ locus, quam vehementer illis à Deo exposco: né ve Mors mea ab illis *temporaria* illorum *æternâ* vindicetur; ìta enim mecum reputo, multo minus deprecari oportere *præsentaneum* cujuscunque *Regis* interitum, quàm vel minimi e *Populo* damnationem *æternam*. Mihi

Mihi satis ex voto erit, si Me in *fluctus* expositotutò *Navis* ad portum appellat (mirum licet videatur haud aliàs mitigari à *Nautis* posse quam procellam excitarunt nisi *Navicularium* suum in Mare deturbando.)

Deo gratias habeo, nulla hostium immanitas obstabit quo minùs ad illam paratus accedam! quibus in hoc saltem frustra erit malitia, quod non sint voluptatem habituri *animam* unâ cum *corpore* perimendi: de cujus salute, dum & ipsi videntur & *alios* jubent desperare, satis clarè ostenderunt haud de eâ esse valdè sollicitos.

Quorum sæva custodia, & nulla Charitas *Sacellanorum* subsidia arcentium, *aperuit* Mihi potius quàm *obstruxit* viam ad Thronum Cœli.

Ubi tu habitas Rex Regum qui imples Cælum & Terras, qui es Fons Vitæ Æternæ, in quo nulla Umbra Mortis.

Tu Deus justè Mortem nobis infligis, & Misericors Servator ex illa liberas, & in illa conservas.

Præstat nobis ipsis mori & in Te vivere, quàm vivendo Nobis, Te fraudari.

O Illa Mortis Meæ acerbitatem ut Hominis & Regis augentia prosint in Incrementa Gratiarum, & Solatia Animæ ut Christiano.

Si Tu mecum sis futurus Domine, nulla sentiam nulla pertimescam mala, etiamsi ambulem in valle lethalis Umbræ.

Cum

Cum Morte luctari quivis potest infirmus licet & mortalis, superiorem vero in hac lucta fieri, tuæ Gratiæ opus est qui es Deus Omnipotens & Immortalis.

Tu qui nosti expertus Servator Meus quid sit mori mecum ut Hominem, fac Me vicißim cognoscere, quid sit tecum per Mortem ad Vitam (Deus Meus) transire.

Emoriar licet, scio tamen Te Redemptorem Meum in æternum viuere, etiam Me occidendo addis animum, ut Tibi de Vita Æterna securus credam.

O ne favorem Tuum subtraxeris Vitâ longè potiorem.

O ne procul à Me abscesseris, quàm enim propè immineat violenta & sæva mors, ignoro.

Vt Omnipotentia Tua (Deus) palam facit, ita potest Omniscientia evertere improba eorum consilia qui conjuravere perniciem meam, vel conjurabunt.

O per Eorum malum animum bonam Tuam voluntatem patefacias.

Veniam das Mihi, ut Homini, Orare, ut hoc à Me transeat poculum, sed Christianum docuisti Christi exemplo adjicere, Non Mea sed Tua voluntas fiat.

Etiam (Domine) una fiat & eadem voluntas nostra dum in Tuam Mea convertatur, ne sit ulla in Me tanta vitæ cupiditas, quàm ut faciam & feram Voluntatem Tuam tàm in Vita ac Morte.

Quemadmodum credo te mihi omnes vitæ meæ condonasse errores, ita spero etiam & Mortis propulsaturum terrores. Fac

Fac ut libens, relinquam hoc Mundi Nihilum, ut in Te cunctis solidè fruar, qui mihi Christum fecisti in vita lucrum, in Morte Incrementum.

Sint licet sui in Me & in Te officii Interemptores Mei valde immemores, ne te habeant propterea Misericordiæ Tuæ in Illos immemorem.

Quid enim lucri erit in sanguine meo, vel quid è Regnis commodi, si hi Animâ suâ multentur?

Imo (Domine) non ii solum qui Legitimam Potestatem oppugnarunt, sed qui usurparunt penitùs & in Me obverterunt, licet valde mereantur Damnationem, in se non recipiant.

Tu Filium Tuum Crucifigentibus Servatorem eundem præstitisti, uno opere ab Illis violenta, & pro Illis voluntaria patientem.

O Vox Sanguinis Illius pro Interfectoribus Meis exaudiatur, & Clamorem Sanguinis Mei ex adverso obruat.

Fac illos capaces Misericordiæ Tuæ de peccatis suis prius convincendo, nec deludant & perimant Animas suas, falsis ampliùs Iustitiæ in cædem meam coloribus, quos Potestatis iniquissimè usurpata conscientia maximè omnium in hos furores extimulat.

Tu Domine cognoscis Illorum in Me misericordias valde mendaces, valde immanes, qui se de salute mea sollicitos simulantes nil nisi perniciem struebant.

O ne cum illis agas ut Viris Sanguinum *& dolosis, sed vincas eorum sævitiam Tua Misericordia, Mea Charitate.*

Et cum de Sanguine Meo inquisiveris, ô sparge

ge Eorum temeratas licet at pœnitentes animas Filii tui Sanguine, ut Interfector *Angelus prætercat.*

Quanquam nimis angusta Regna Mea viderentur quæ Me & Illos simul caperent, capax Illud tamen Misericordiæ Tuæ Immensæ Regnum Me & Illos simul complectatur.

Cum reconciliati Tibi (Domine) ejusdem Redemptoris Sanguine, longe supra evademus ambitiosa illa desideria, unde fera hæc odia procreantur.

Et cùm in Me Manus eorum incubuerint crudeli maximè & gravi pondere, O in brachia cadam teneræ Tuæ, & æternæ Misericordiæ.

Dimitte (Domine) Famulum Tuum in Pace, nam viderunt oculi Mei Salutare Tuum.

Vota dabunt, quæ bella negarunt.

FINIS.

EXPLICANTVR

NONNVLLORVM

CAPITVM

pauca quædam obſcuriora.

CAP. I.

QVibus partium ſtudiis Deputatorum Electiones.] *Innuit præcipue illas Deputatorum ab Oppidis & Municipiis, qui cùm à paucis admodum crearentur facile erat Nobili cuiquam aut Factioſo quem vellet eligendum obtrudere. In his magna Fraus eorum & Ambitus, qui in Regem & Eccleſiam malevoli.*

CAP. II.

Comitis Straffordiæ] *Is erat* Thomas Wentworthius *Prorex* Hiberniæ, *qui Læſæ Majeſtatis poſtulatus cùm ſe egregiè defendiſſet, Lege poſt latâ condemnatus eſt, cui Rex (ſumma vi adhibitâ) invitiſſimus tandem aſſenſit.*

Legi Damnatoriæ] *Illi ſcilicet recens latæ quæ illum condemnabat.*

Vociferantium Justitiam.] *Is enim clamor erat furibundæ Plebis* [Justitia, *fiat* Justitia] *magnis interim agminibus Parlamenti Curiam & Aulam circumsidentis, ab his præcipue instigatæ, qui timebant ne hæc Lex perferretur.*

Scitum illud posterius.] *quo cavebatur, ne deinceps obtineret hæc in* Straffordii *causa procedendi ratio, cùm sint aliàs exempla* Parlamentaria *maximæ apud Anglos Authoritatis.*

CAP. III.

Quinque Ordinis Illius Membra.] *Hi erant* Joannes Pymmius, Joannes Hamdenus, Denselus Hollisius, Arthurus Haselrigius, *&* Guilielmus Strodius, *quibus, cum Regi deferrentur seditionum capita, postquam denunciasset accusationem, misso ad* Domum Inferiorem *satellite, spretus illic & repudiatus, perrexit ipse in Domum ut præsens in Iudicium repeteret.*

CAP. IV.

Illa *Episcoporum* Declaratio.] *qui cum essent pars* Domus Procerum *male habiti à Populo & perterriti ut in* Domum *venire non auderent, protestabantur se pro irritis habituros quæ absentibus Ipsis perlata, unde plurimi in Carcerem conjecti.*

Alba Aula.] *Domus Regia Londini.*

CAP. V.

Legem *de Triennali* Parlamento.] *Vt cum prius* Parlamenta *ad arbitrium Regis crebriùs non-*

nonnunquam aut rariùs indicerentur, nuper per plures annos intermissa, jam singulis Trienniis necessariò cogerentur.

Vi postea, & professâ hostilitate infectum reddere.] *Id enim de Rege spargebant, quasi Exercitum nuper contra Scotos conscriptum Urbi vellet admovere, ut Parlamento vim faceret.*

CAP. VI.

Negativæ Vocis.] *Ita enim vocatur illud Regis suffragium quo contradicit liberè cuicunque rogationi, & rata omnia facit, vel irrita.*

CAP. VIII.

Cum ab Hulla.] Hulla *Oppidum in Angliâ maritimum cujus Arx est munitissima, magnum Regis Hoplophylacium, cujus præfectus* Johannes Hothamius *Regem illuc venientem exclusit, atque initium bello dedit, qui deinde inclinatæ fidei suspectus cum majore natu Filio ab ipsis Partis suæ hominibus Capite multatus est.*

Arcis Londinensis Colle.] *Loco supplicii.*

CAP. IX.

Supervacua Verborum Parenthesi.] *Ita enim in omnibus ad Duces Belli mandatis Regis semper Personam excipiebant, cùm à nullo minus abstinerent.*

Nonnulli recesserint.] *Multi ex utroque Ordine quibus nihil perniciosius, quam si in Regem æquiores crederentur.*

Lex illa de Radice & Germine.] *Ea enim*

 verba

verba erant rogatæ Legis, ut Hierarchia Ecclesiæ in Radice & Germine aboleretur, quod & frequens usurpabant in seditiosis Orationibus & Clamoribus.

Delinquentes.] *Ita enim omnes vocabant, qui Regi adhærebant, in defensione Prærogativæ suæ & Legum, quos invisos Populo reddebant ut malos Consiliarios, & Arbitrarii Regiminis Promotores, &c.*

CAP. X.

Gloriosum Me Regem *effecturos.*] *Id enim quo Populum facerent, ubique venditabant se* Regis *commodis studere, & si sibi auscultaret Gloriosissimum effecturos.*

Juramentum tueri.] *A quolibet Rege Angliæ in Inauguratione sua susceptum.*

CAP. XI.

Quam Tyrones sint valdè in Re Politica.] *Multi valdè adolescentes, & tenui fortuna & educatione, Municipiorum præsertim Deputati.*

Rescripti Verba.] *Authoritatem dantis Eligendi.*

CAP. XII.

R*ebellione* Hibernica.] *Quæ (turbatis rebus in Anglia sed nondum Bello declarato) erupit.*

Præposterum illum rigorem.] *Qui nec illis locum veniæ relinquebant, proscriptis fortunis & sub hasta positis; cum nondum Illos in potestatem redegissent.*

Armo-

Armorum aliquâ Cessatione.] *Nempe ut Anni unius induciæ fierent, quod factum est ex Sententia eorum qui Regi erant à Consiliis in Hibernia, id vehementer flagitantibus Primariis Belli Ducibus.*

CAP. XIII.

Lex illa Pacificationis.] *Quâ nuper omnes controversiæ inter* Regem *&* *Scotos, qui non ita pridem Arma moverant, compositæ videbantur & diremptæ.*

Regimen *à Jesu Christo* institutum.] *Id enim passim Illi crepabant quasi suum illud esset peculiare.*

CAP. XIV.

De *Fœdere.*] *Crescente* Regis *Fortuna cum jam pars adversa inclinaret, evocatis in auxilium Scotis in Fœdus seu Ligam una juravere.*

Cujus Capita erant præcipua, se Religionem Reformatam *in Scotia in Doctrina, Disciplina, Cultu &* Regimine *conservaturos, contrà,* Religionem *in Anglia (velut omnium corruptissimam) in his quatuor præfatis, reformaturos,* Regimen *verò Ecclesiasticum per Episcopos (quod una cum Superstitione, Hæresi, Schismate, Impietate copulant) penitus extirpaturos: Parlamentorum Privilegia &* Regnorum *Libertates illimitatò defensuros,* Regiam *autem Personam & Authoritatem cum Limitatione, in Veræ* Religionis *Libertatumque* Regnorum *conservatione (quâ clausulâ, quandocunque libue-*

rit debitam Regi *obedientiam subtrahere, quod prætexant deesse non potest) denique Omnes Malignantes & Incendiarios (quo nomine Omnes* Regi *adhærentes vel in hoc Fœdus non consensuros incluserant) se detegere conaturos & ad cognitionem Publicam & pœnas trahere.*

Extat Liber singularis, Judicium Universitatis Oxoniensis *de Solenni Liga & Fœdere, in quo singuli Illius Articuli accuratissimè examinantur & refelluntur.*

CAP. XV.

Dei Causa. Bono Fini.] *Verba multum ab illis usurpata præsertim à Concionatoribus è Suggestis in* Regem *intonantibus.*

Forisque lacessitus.] *Quando fuit in Hispania, à Iesuitis & ipso Pontifice.*

Religionum farrago.] *In qua trecentas nonnulli Sectas numerant.*

Papistarum auxilia.] *Quorum alii ex Officio Illi militârunt, multi cum aliàs salvi esse non poterant, in* Regis *Castra compulsi*

Pravos Consiliarios.] *Hos enim in omni* Declaratione *vehementer exagitabant, vel potius sub hoc Nomine* Regem *ipsum.*

CAP. XVI.

Ludibria *in* Libro utentes.] *Eo enim audaciæ ventum erat, ut Ministros in Ecclesiis legentes deturbarent è Sede, & Librum inibi lacerarent; & multa alia Fœda & impia.*

Æque verba ac sensum?] *Ita enim* Directorium

rium *quod Liturgiæ vice ſubſtituebatur Argumentum præſcripſit & Materiam Orationum, cæterarúmque Sacrarum* Celebrationum, *permiſſa Verborum Libertate.*

Pars maxima ſubſignarent.] *Cum alia Lege in Anglia initiari Sacris Ordinibus non poſſint.*

Quod pro Me toties Orare inſtituit.] *Ter enim vel quater in Matutino Officio pro* Rege *oratur.*

CAP. XVII.

Chriſti Gubernationis, Sceptri.] *Quibus Libri eorum & Conciones abundant.*

CAP. XVIII.

Tractatu Uxbrigenſi.] Uxbrigia *Oppidum in Anglia inter Oxonium (in qua* Rex tum *agebat) & Londinum media, in qua tertio jam Belli Anno miſſis utrinque Delegatis agebatur* de Pace, *ſed cum nihil æqui impetrari potuiſſet, fruſtrà.*

CAP. XX.

Conventus Theologorum Inſolito more.] *Quia mos ſolitus & legitimus erat, ut Mandato Regis præeunte, certi Theologi à Clero in ſuis ſeorſim Provinciis deputarentur in* Synodum, *quæ ſua Iura & Privilegia habebat, cum jam pauci eſſent duntaxat in Concilium vocati quos* Uterque Confeſſus *nominaverat.*

CAP. XXI.

Literas meas interceptas.] *A prælio illo inſu-*

infœlicissimo Nasbejensi *cum cætera* Regia *supellectile, & mox odiose divulgatas.*

CAP. XXII.

Dissimulato habitu.] *Nempe Ecclesiastico, quo duobus (vel tribus comitatus ad* Scotorum *Castra confugit.*

CAP. XXV.

Beneficio Cleri sui.] *Alludit ad id quod in Anglia appellatur* Beneficium Cleri, *nempe Gratia quædam in nonnullis Capitalibus Iudiciis indulta, quá convictus maleficii, si partem aliquam Sacræ Paginæ ut* Clericus, *id est, Latinè legerit, à Capitali Sententia liberatur.*

CAP. XXVI.

Hac Mei raptione.] Rex *in* Holmbeja *Custoditus, dum ageretur in* Domo Utraque *de remittendo Exercitu, nocte quadam à Cohorte Armata interceptus est, & ad Exercitum perductus, unde* Magnæ *Mutationes insecutæ.*

Correcta

ERRATA.

Errata Pag, 28. *lin.* 9. perfecta *leg.* perspecta.
Pag. 160 *lin.* 30. *dele* ut.
P. 243. *lin.* 10. antiquorum *leg.* aliquorum.

